

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра міжнародних економічних відносин та
європейської інтеграції**

**МАТЕРІАЛИ VI СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ:
«СУЧАСНИЙ ПРОФІЛЬ
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ»**

26 листопада 2020 р.
ЖИТОМИР

УДК 339.9:616 – 036.21

С91

Рекомендовано Вченою радою Поліського національного університету

(протокол №7 від 29 грудня 2020 р.)

Голова оргкомітету: *Зінчук Т.О.* – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Члени оргкомітету: *Данкевич В.Є* – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Куцмус Н.М.* – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Усюк Т.В.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Ковальчук О.Д.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Пивовар П.В* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Горбачова І.В.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Прокопчук О.А.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Стенура М.О.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Рецензенти:

Кравчук І.І. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування ім. М.П. Поліщука Поліського національного університету

Лопатинський Ю.М. – д.е.н., професор, завідувач кафедри бізнесу та управління персоналом Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Сучасний профіль міжнародних економічних відносин в умовах пандемії : матеріали VI студент. наук. конф., 26 листоп. 2020 р. / Поліський національний університет, ф-т економіки та менеджменту, каф. міжнар. екон. відносин та європейської інтеграції. – Житомир : ПНУ, 2020. – 80 с.

У матеріалах розглядаються сучасні тенденції міжнародних економічних відносин в умовах пандемії, які обговорювалися на VI студентській науковій конференції в м. Житомирі 26 листопада 2020 року.

ЗМІСТ

Поліщук Денис	
Економічний розвиток країн БРІКС (BRICS)	1
Грибський Євген	
Світова економічна криза: причини виникнення та вплив на економіку	4
Іванюк Дарія	
Загострення міжнародних конфліктів: причини та наслідки. Конфлікт США з Китаєм	6
Семенко Анна	
Офшорний бізнес в системі міжнародних економічних відносин	8
Грищенко Надія	
Адаптація механізму управління аграрним підприємством в умовах диверсифікації діяльності на міжнародному ринку	10
Радкевич Віолета	
Світовий досвід управління інноваційними процесами в сільському господарстві	13
Копаниця Карина	
Стратегічний менеджмент в умовах сучасних глобальних викликів	15
Макаренко Олександра	
Інноваційна економіка в окремих країнах світу (Японії, Індії, Китаю, Сінгапуру)	17
Домбровський Роман	
Конкурентна політика підприємства в умовах глобалізації ринкового середовища	20
Скиба Любош	
Методологічні основи формування потенціалу розвитку підприємства в умовах мінливості глобального середовища	22
Сидоренко Сергій	
Глобалізаційні процеси і перспективи розвитку міжнародної торгівлі	24
Сніхівська Ірина	
Світові підходи управління персоналом підприємства в умовах глобальних викликів	27
Левківський Василь	
Теоретичні засади трансферу технологій у міжнародному бізнес-середовищі,	29
Білоус Тетяна	
Сучасні тенденції розвитку експортної політики в умовах глобалізації	33
Лисайчук Всеволод	
Цифрова трансформація міжнародних економічних зв'язків	35
Поліщук Катерина	
G20: досягнення, нові виклики, ризики та перспективи розвитку	38
Степаненко Наталія	
Управління маркетинговими комунікаціями міжнародних компаній	41
Сивковська Марина	
Моніторинг цін на сільськогосподарську продукцію у період пандемії	45
Рожков Олександр	
Оцінка перспектив розвитку української економіки під впливом пандемії COVID-19	48
Алфьорова Анастасія	
Особливості розвитку підприємництва в умовах глобальної пандемії	50
Шикірава Карина	
U.S. Trade Policy: Consequences of a Global Pandemic	53

Слюсарчук Олена	
Вплив світової пандемії “COVID-19” на індустрію міжнародного туризму	56
Колосівський Святослав	
Наслідки глобальної пандемії Канади: кроки до оздоровлення економіки	58
Пономарьова Карина	
Вплив пандемії на світову торгівлю	60
Матюшенко Діана	
Зелена економіка – інструмент боротьби з наслідками пандемії	64
Яневич Ольга	
Екологічний менеджмент: світовий досвід, перспективи для України	67
Наумчук Віктор	
Експорт деревних пелетів до ЄС: сучасних тенденції та перспективи для України	69
Соловійов Дмитро	
Трансформація експортної політики України	72
Кравчук Ніна	
Управління виробничою діяльністю сільськогосподарських підприємств	74

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН. ВИКЛИКИ ТА КОНФЛІКТИ XXI ст.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН БРІКС (BRICS)

Поліщук Денис,
студент ОП «Міжнародні економічні відносини»¹

Постановка проблеми. БРІКС – відносно нове, інноваційно потужне та високозабезпечене сучасними досягненнями НТП угруповання, що визнається більшістю розвинених країн - економічних лідерів світу, зокрема, такими країнами, як ЄС та США. Навіть створюються спеціальні центри дослідження феномену окремих країн об'єднання [4].

Метою дослідження є аналіз економічної діяльності країн групи БРІКС, виявлення сильних та слабких рис і проблем в їх перспективі розвитку.

Виклад основного матеріалу. З метою аналізу результатів економічного розвитку групи країн з назвою БРІКС з'ясуємо що таке БРІКС і проаналізуємо досягнення кожної окремо взятої країни. Отже, Бразилія, Росія, Індія, Китай та Південно Африканська Республіка (ПАР), або скорочення БРІКС – це найбільше об'єднання країн за площею та чисельністю населення [1]. БРІКС було створено як зразок надійної співпраці країн у 2006 р. В процесі проведення 61-ої сесії ООН, міністрами закордонних справ країн БРІКС були ініційовані неформальні дипломатичні переговори. В результаті успішних переговорів в 2008р., Міністерствам закордонних справ доручили підготовку по організації саміту БРІКС-2009 [10]. До основних функцій, які виконує БРІКС можна віднести:

- формування і зміцнення торгової асоціації, що враховує політичні інтереси;
- зниження впливу ЄС і США на світові процеси;
- структурування міжнародних відносин;
- просування до економічного порядку, перехід на нову структуру економічного управління;
- розробку рішень виходу з глобальної кризи;
- інтеграцію країн в світовий економічний простір;
- зниження до мінімуму залежності від західних розробок і технологій;
- трансформацію зростання економіки в політичний вплив на міжнародному рівні п'ятірки БРІКС [10].

Візьмемо Росію – мабуть самий найнижчий щабель групи країн, як не дивно, після того як ЄС все-таки наважилась вийти від залежності Росії у енергетиці – це дало маленьку тріщину в економіці Росії [4]. США та інші країни завадили Росії у тому, що на торговельному ринку з'явився надлишок газу, а також виснаження Російських родовищ нафти та газу. Також можна сказати є багато внутрішніх чинників, які знищували Росію як союзника.

Наведемо деякі приклади із них, цитую: “Збереження фактичного державного контролю над економікою країни за умов високого рівня корумпованості та бюрократії державних органів влади РФ; незадовільний стан російської виробничої та транспортної інфраструктури; погіршення структури трудових ресурсів (старіння населення) та нестача висококваліфікованих кадрів”[3]. Це не дозволяє російській економіці наблизитись до рівня

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

передових економік світу [4]. Росія - це мабуть найнищий щабель із усього списку країн в БРІКС.

І якщо порівнювати ЄС і БРІКС, то це зовсім дві різні моделі розвитку економіки. Перша з яких бажає досягти високих результатів за рахунок технологій, а друга за рахунок природних ресурсів та робочої сили [2]. Але на сьогоднішній день Росія - це велика могутня держава, з боку економіки. Попри західні санкції валовий внутрішній продукт Росії збільшив зростання у 2018 р. до 2,3% — це найвищий показник за останні 6 років [5]. Звичайно, якби Росія не підпала під санкції з боку окремих західних країн внаслідок її дій щодо анексії Криму та війну на сході України, економіка цієї країни набула б більшої відкритості і підтримки [5].

Другий приклад: ПАР. Ця країна була у скрутному становищі, через негативний вплив внутрішніх і зовнішніх чинників. Але основна Проблема ПАР “зниження зовнішнього попиту на продукцію національного економічного комплексу”. Через це темпи росту ВВП знизилися з 3% до 2,5% [4]. Є суттєві чинники, які залишають країну в стороні від інших, Деякі приклади з них: “надмірна кількість керуючих структур, корумпованість та непрозорість роботи владних органів, загострення суперечностей між різними політичними силами у парламенті та уряді країни, нестача кваліфікованих кадрів, слабкий розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури” [1]. Щоб вирішити ці проблеми, ПАР отримує допомогу від іноземних інвестицій, стимулює кредитно фінансову сферу, а також розвиває національну транспортну інфраструктуру [2]. Тому керівництву ПАР, залишається тільки на поступове відновлення всіх сфер економіки. На даний рік ПАР робить потужні кроки щодо перетворення її в вільну торгову зону. Часта торгівлі ПАР всередині континенту сягає в даний час лише 16% від загального обсягу торгівлі Африки [6].

Третя країна Бразилія – вона має позитивну динаміку в розвитку економіки, однак має також парочку суттєвих проблем. Мабуть це стосується імпорту бразильських товарів Аргентиною та КНР, які є партнерами Бразилії [2].

Тому уряд був змушений витратити деякі золоті резерви на підтримку економіки, щоб уникнути провалу в економіці країни. Щоб цього не сталося Бразилія вживає деякі заходи “з пом'якшення грошово-кредитної політики, реалізації планів державних закупівель для підтримання національної промисловості, оптимізації фіскальної політики, залучення приватних коштів у модернізацію та розвиток транспортної інфраструктури” [4] - і це ще тільки малий список заходів, які прийняла Бразилія. Також було приділено увагу сільському господарству країни. Тому після цих заходів обсяги ВВП країни збільшаться до 4% [4] і будуть триматись наступні роки. Це перша країна, яка досягла успіху в вирішенні своїх внутрішніх проблем.

Згідно з даними Folha на 2019 рік, уряд Бразилії поступився тиску з боку Китаю, який виступає проти збільшення кількості членів Ради Безпеки або його реструктуризації, особливо вступу до нього Індії на правах постійного члена. Через ставки Болсонару рівень міжнародної ізоляції Бразилії досяг небувалого рівня [7]. На втіху їй залишається тільки стояти в ряду з такими країнами, як Китай, Росія і Мехіко, які до сих пір відмовляються привітати Джо Байдена з перемогою на президентських виборах.

Так сталося, що у цих трьох країн є важливі розбіжності з США, в той час як Болсонару здатний виявити тільки одне – Амазонія [7].

Індія, четверта країна яку ми розглянемо – вона зберігає майже стабільну економіку з позитивною динамікою розвитку та інвестиційними можливостями [4]. Індія може успішно досягати свої цілей у різних сферах діяльності, і може бути гідним партнером для інших країн. Індію гальмує уряд країни, які не можуть прийняти важливі законопроекти для розвитку Індії. Також можливий дефіцит бюджету, через падіння попиту на їхні товари на

світовому ринку [1]. Але врешті решт уряд Індії все-таки береться за поліпшення усіх сфер життєдіяльності. Наприклад, уряд Індії турбується про покращення інвестиційного клімату в країні та покращує доступ до передових технологій шляхом реалізації спільних економічних проектів з провідними західними країнами [4].

Тому Індія стала набагато кращою країною, після того як за неї взявся уряд і зробив все можливе для її покращення. На сьогоднішній день Індія вийшла на п'яте місце у рейтингу найбільших економік світу, обійшовши за результатами 2019 року Великобританію та Францію. Країні вдалось збільшити номінальний ВВП з 1995 року на 700% завдяки лібералізації економіки. До 2025р. влада розраховує зробити Індію економікою в \$5 трлн [8]. Як свідчать дані звіту американського аналітичного центру World Population Review (WPR), обсяг ВВП Індії за 2019 р. склав \$2,9 трлн, водночас цей показник у Британії та Франції досягнув позначок у \$2,8 та \$2,7 трлн відповідно. З точки зору паритету купівельної здатності ВВП Індії склало \$10,5 трлн, що перевищує результати Японії та Німеччини. Однак, через велику кількість населення ВВП Індії на душу населення склав \$2,2 тис. (для порівняння у США – \$62,8 тис.), що робить її країною з доходом нижче середнього [8].

Остання країна - це Китай. Китай володіє однією з потужних економік у світі. Деякі джерела свідчать про те що Китай може випередити США [3]. Суттєвою проблемним чинником в розвитку КНР є експортна орієнтація економіки країни, це мабуть робить її залежною від різних ситуацій на зовнішніх ринках [4]. Маючи багато технологічних, економічних, екологічних проблем керівництво КНР намагається не допустити ще більшого погіршення ситуації [4]. Залучено багато іноземних компаній, посилення енергетичної безпеки, намагається отримати широкий доступ до родовищ нафти та газу, впроваджує нові технології видобутку сланцевих вуглеводнів [2]. Але за даними джерел та експертів, це не вбереже китайську економіку від майже провалу. Тому уряд КНР знизив темпи економічного зростання країни, аби не перевиробляти товари [2]. За даними аналітиків, у другому кварталі 2019 р. такий показник розвитку економіки, як ВВП Китаю зріс лише на 6,2%, що є найменшим у порівнянні з рівнем 1992 р. Експерти дали прогноз зростання економіки Китаю у 2019 р. на понад 6% [9]. Також відмічаються і причини уповільнення економічного зростання – торговельні війни із США.

Але слід відмітити, що економіка Китаю 2020-го р. залишається більш стійкою і менш вразливою на відміну від інших економік світу в період пандемії та економічної кризи світового масштабу.

Висновки. В кожній країні є внутрішні чинники, які руйнують їх з середини, але кожна країна прагне вирішити проблеми, використовуючи переваги інтеграції (об'єднання). В деяких це виходить і на довго, в окремих країнах ще залишаються невирішеними багато питань. Сучасна економічна криза та пандемія здатні стати тим стимулюючим і механізмом, який має привести країни до згуртування та об'єднання у виконанні ключової мети розвитку суспільства – високого рівня добробуту і якості життя. Саме такий повинен бути основний ефект інтеграції.

Список використаної літератури:

1. Геополітика / Гл. ред. Савин Л. В.; Каф. соціол. междунар. отношений соціол. ф-т МГУим. М. В. Ломоносова. Інформ.-аналитич. изд. М.: (Б. тип.), 2012. Вып. XVIII. БРИКС. 92 с.
2. Роль БРИКС у формуванні фрагментативного економічного простору [url](http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201263/274-282.html) :[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201263/274-282.html>
3. БРІК/БРИКС // Митна енциклопедія : у 2 т. / І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін.. — Хм.: ПП Мельник А. А., 2013. - Т. 1 : А -Л. - 472 с.

4. Створення БРІКС як нової структури глобального розвитку та управління url:[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48294/07-Kaimashnikova.pdf?sequence=1>
5. Російська економіка зросла найбільше за останні 6 років попри санкції URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://hromadske.ua/posts/rosijska-ekonomika-zrosla-najbilshe-za-ostanni-6-rokiv-popri-sankciyi>
6. Криза в ПАР: Історія про те, як сильна країна стала бантустаном URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/африка-може-перетворитися-на-найбільшу-в-світі-зону-вільної-торгівлі/a-43080499>
7. Деловая БРАЗИЛИЯ URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://brasilia.polpred.com>
8. Попереду Британії та Франції. Індія стала п'ятою найбільшою економікою світу URL :[Електронний ресурс] Режим доступу : <https://thepage.ua/ua/news/indiya-stala-ryatoyu-najbilshoyu-ekonomikoju-svitu>
9. Економіка Китаю уповільнилась до мінімуму за 27 років – ЗМ URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/news/2019/07/13/7220812/>
10. BRICS – Brazil, Russia, India, China, South Africa / БРИКС – Бразилія, Росія, Індія, Китай, ЮАР URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://мимо.com.ua/info/107-brics-brazil-russia-india-china-south-africa-briks-braziliya-rossiya-indiya-kitay-yuar.html>

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

**Грибський Євген,
студент ОП «Міжнародні економічні відносини»²**

Постановка проблеми. У 2020 р. світове співтовариство стикнулося з одним із негативних проявів глобалізації – швидким поширенням пандемії, що відобразилася на усіх сферах суспільного життя, зокрема спричинила початок нової світової економічної кризи. Поки що її наслідки є незначними. Однак за прогнозами експертів це може бути одна з наймасштабніших глобальних криз.

Виклад основного матеріалу .В науковій літературі економічна криза трактується як порушення рівноваги між пропозицією і попитом на послуги і товари, що спричиняє депресивний процес в економічній кон'юнктурі світової економіки, різке погіршення економічного стану країни, спад обсягів виробництва та зростання рівня безробіття. “криза” походить з грецької мови, що означає “вибір, рішення, вирішальний момент” і використовується у негативному значенні як синонім слів “погіршення”, “руйнація”.

Зрозуміло, що економічна криза це дуже важкий, не тільки економічний процес, а й суспільний, соціальний, та навіть психологічний, оскільки економічна система – це органічна цілісність, сутність якої полягає у наявності якісної однорідності та взаємозв'язку елементів, що робить можливим її функціонування. Всі елементи економічної системи перебувають в органічному зв'язку один з одним і не існують поза межами такої єдності [2]. Тобто, якщо система ґрунтується на зв'язку між усіма елементами, то достатньо вивести з-під контролю один елемент і порушиться весь баланс. Такими елементами можуть бути військові або

² Науковий керівник – к.е.н, доцент Прокопчук О.А.

політичні конфлікти, втручання держави у справи ринку, інфляція, відсутність привабливого клімату в країні, відсутність оптимальної ефективної кредитно-грошової системи тощо.

Спосіб боротьби з проявами економічної кризи значною мірою визначається її причинами. Давид Рікардо називав причиною криз несправедливість у розділі багатств. А економіст Карл Маркс вважав кризою суперечність між виробництвом і споживанням. Д. Кейнс пояснював кризи дією закону психології, згідно з яким люди, «схильні, як правило, збільшувати споживання із зростанням доходів, але не такою мірою, якою зростає дохід» [1].

Однією з найглибших криз світової економіки була «велика депресія» (1929 – 1930 рр.). Вона набула найбільших розмірів в країнах Європи та Південної Америки. Існують декілька теорій щодо її передумов, але широко вважається, що у виникненні економічної кризи відіграла роль сукупність факторів [3]. Наслідки Великої депресії для країн:

У США було закрито 5 тис. банків, акції знецінились на 40 млрд дол., промислове виробництво скоротилося на 50 %, у 5 разів зменшилося виробництво автомобілів, 12 млн безробітних. У Великій Британії – експорт зменшився на 50 %, в деяких районах безробіття зросло до 70 %. В СРСР у цей період розкуркулювання і голодомор. Однак, оскільки радянська економіка була відносно ізольованою від світової спільноти вона не відчула значного впливу світового економічного спаду [3].

Досить потужною була світова фінансово-економічна криза, або Велика Рецесія – падіння ринкової економіки (2007-2008 рр.). Її проявом стало банкрутство значної кількості банків країн Європи та Південної Америки, падіння виробництва, зростання безробіття, зниження ВВП у всьому світі. Ця економічна криза дала зрозуміти, наскільки пов'язані і взаємозалежні всі економіки світу. Значний вплив на світову економіку спричинила пандемія Covid – 19. Нині ситуація спричинена коронавірусом є максимально невизначеною. Політики та науковці закликають всі країни світу приймати швидкі та ефективні рішення щодо запобігання загостренню кризи. На думку президента Світового банку, потрібно впроваджувати списання боргів, відстрочку виплат, грошову допомогу для населення, оскільки криза може сильно вплинути на експорт продовольства, що може призвести до голоду в бідних країнах світу [5]. Однак є й певні позитивні прогнози. За оптимістичним сценарієм регулятори до кінця року схвалять вакцину від Covid-19 першого покоління. Після того як будуть отримані результати, які підтверджують, що вакцини є ефективними, біотехнологічні фірми отримають до кінця 2020 року вже близько 200 мільйонів готових доз і потенціал для збільшення їх виробництва до декількох мільярдів. Дистрибуція вакцин сама по собі стане складною справою, зокрема тому, що суспільство необхідно переконати у безпечності вакцини. У разі успіху вже до кінця 2021 року громадяни економічно розвинених країн, які бажають вакцинуватися, зможуть отримати вакцину. У Китаї до того часу проведуть вакцинацію всього населення. А через кілька років вакцинують і основну масу населення світу, в тому числі жителів країн, що розвиваються. Такий сценарій виглядає правдоподібно, але те, що він буде реалізований, не гарантовано [4].

Висновки. Нині будь-яка економічна криза має глобальний характер. Технологія вирішення проблем економічних криз є класичною і передбачає визначення причини та реалізацію заходів щодо мінімізації її негативних наслідків. При цьому доцільним є ефективно впровадження нових програм розвитку окремих секторів економік та регіонів країн. В авторському баченні криза має і позитивні ефекти, такі як поява нових технологій, зміна інформаційних систем і технологій, світогляду націй, свідомості людей, філософії життя.

Список використаної літератури:

1. Економічна криза, держава, суспільство – проблеми та шляхи їх подолання. URL: <https://works.doklad.ru/view/66wDBXxktAE.html>

2. Якобчук В.П., Ходарківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К. 2020. 450 с.
3. Офіційний сайт Wikipedia. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F
4. Кеннет Рогофф. Project – Syndicate. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/covid19-uncertainty-growth-employment-politics-by-kenneth-rogooff-2020-09/german?barrier=accesspaylog>
5. Офіційний сайт UNIAN. 2020. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/koronavirus-i-ekonomika-svitoviy-bank-nazvav-krizu-cherez-covid-19-depresiyeyu-novini-ukrajina-11118188.html>

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЗАГОСТРЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ: CASE США ТА КИТАЮ

Іванюк Дарія,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»³

Постановка проблеми. Функціонування сучасного міжнародної спільноти неможливе без протиріч у позиціях і поглядах, логічним наслідком чого є суперечності та конфлікти. Результатом їх виникнення є розв'язування світових економічних криз та холодних війн. Деякі з них можуть тривати упродовж років і десятиліть, інші затихають на певний час і за певних умов починаються з новою силою. Один з таких конфліктів зародився у кінці 2017 року між США та Китаєм.

Ріст економічної потужності Китаю протягом останніх десятиліть поряд зі зниженням ролі Сполучених Штатів у світовому виробництві та міжнародній торгівлі призвело до зміни геополітичного ландшафту світу. Китай став лідером у експорті та головним гравцем у міжнародній торгівлі в 2019 р. з 13,7% світового експорту порівняно з США, що займає другу позицію з 9,05% [7]. Американський політолог Г. Аллісон проводить паралель між посиленням світового впливу Китаю і підйомом Афіні, який Спарта сприймала як загрозу своїй могутності, що веде до війни. Так звана «пастка Фулідіда» веде до конфлікту через зміну статус-кво: усталена нація-домінант (США) протистоїть новому претенденту на лідерство (Китай) [1]. Саме обсяг експорту Китаю та негативний торговельний баланс між двома країнами став початком міжнародного конфлікту, а згодом переріс у торгову війну.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний конфлікт можна трактувати як тривалий стан активної чи пасивної боротьби двох або декількох суб'єктів міжнародних відносин у сфері реалізації персональних інтересів, несумісних з інтересами іншої сторони-учасниці. Особливістю міжнародного конфлікту є те, що він має міжнародно-політичні наслідки [4]. Історична еволюція найчастіше призводить до трансформації міжнародного конфлікту у форму війни, в результаті чого спостерігається ототожнення цих двох понять [3]. Торговельні війни – це комплекс дій економічного, фіскального, адміністративного типу для досягнення необхідного статусу і балансу в торгових відносинах з іншими країнами або торговим блоком [2].

Причинами торгової війни між США та Китаєм необхідно вважати:

³ Науковий керівник – д.е.н, професор Куцмус Н.М.

- *Дефіцит торгового балансу з Китаєм* – у кінці 2017 р. коли торгова війна тільки назривала, він був на рекордному рівні – 375 мільярдів. Китай поставив у США за рік товарів на 505 мільярдів доларів, а США Китаю – тільки на 130 мільярдів.

- *Нарощення військової могутності Китаю* – Південно-Китайське море, де Китай, заявляючи про своє право на більшу частину акваторії, з 2015 р. розпочав перетворення рифів на насипні острови та розмістив на них воєнні бази. США не визнають таких прав Пекіну, а тому американський військово-морський флот регулярно з'являється в цьому регіоні.

- *Викрадення інтелектуальної власності з США* – американський президент Д. Трамп звинувачував Китай в систематичній крадіжці американської інтелектуальної власності. Згідно з китайськими законами, іноземний бізнес може зайти на внутрішній ринок КНР тільки через створення спільного з місцевими компаніями підприємства. В результаті останні отримують доступ до технологій, які розроблені в Сполучених Штатах, і використовують їх на свій розсуд.

- *Маніпуляції Китаю з валютою* – китайська сторона навмисно ослаблює курс юаня, щоб отримати конкурентну перевагу. Це, з однієї сторони, робить імпорт з Китаю дешевшим, дозволяє давити на конкурентів, а з іншої – девальвація валюти служить бар'єром для експорту в КНР, куди, через дешеві товари, не можливо зайти іншим країнам [6].

Пандемія тільки збільшила прірву між країнами, оскільки виявила вразливість глобальних ланцюгів поставок і викликала безпорадне почуття дискомфорту, коли всі зрозуміли, що покладаються на іноземців при виробництві таких простих предметів, як захисні медичні маски. Повернення виробництва в США або, принаймні, його диверсифікація за межами Китаю зараз – це набагато більше, ніж просто робочі місця. Це питання національної безпеки для Сполучених Штатів.

Вже зараз можна відчуті наслідки ворожнечі між двома країнами. У результаті взаємного встановлення тарифів та збільшення ввізного мита, обидві країни несуть багатомільярдні збитки. За оцінкою Міжнародного валютного фонду, в результаті застосування нових тарифів значно скоротилося світове виробництво. Така торгова напруга між найбільшими економіками світу перешкоджала повноцінному зростанню світової торгівлі у 2019 р. – вона виросла на 2,9% у порівнянні з 3,6% у 2018 р., що відображає складну геополітичну обстановку [5].

Беручи до уваги сучасний контекст світогосподарських зв'язків та глобальні виклики розвитку, прогноуються такі перспективні наслідки торгової війни між США та Китаєм: 1) торгова війна переросте у Другу холодну війну; 2) буде досягнутий консенсус щодо запобігання торговій війні; 3) торговий конфлікт буде заморожений на вже реалізованих двосторонніх заходах; 4) торгова війна переросте у Третю світову війну [8]. Зважаючи на залежність світової економіки від обох країн торгового протистояння, можна стверджувати, що кожен з цих варіантів розвитку подій загрожуватиме негативними наслідками. Тому пріоритетним сценарієм подолання напруженості у відносинах має стати пошук консенсусу між США та Китаєм, розробка нового формату взаємодії між ними.

Висновки. Сповільнення темпів світового економічного зростання є першим глобальним наслідком ворожнечі між двома країнами. Мирне врегулювання конфлікту та підписання нових торговельних угод з урахуванням усіх дискусивних питань є найоптимальнішим виходом з цього кризового стану.

Список використаної літератури:

1. Аллісон Г. Обречены воевать [Електронний ресурс] / Г. Аллісон. – 2019. – Режим доступу: <https://mybook.ru/author/greham-allison/obrecheny-voevat/>.

2. Економіка сьогодні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/bolshaya-razborka-chto-takoe-torgovye-voynu-bitva-poshlin-i-embargo-1333432.htm>
3. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Г. Капітоненко. – К.: Либідь, 2009. – С. 9–10. – 352 с.
4. Шеренговський Д. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини [Електронний ресурс] / Д. Шеренговський – Режим доступу:
5. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1527/Sherengov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
6. Annual Report 2019 [Електронний ресурс] // International trade centre. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:
7. https://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/About_ITC/Corporate_Documents/Annual_Report/ITC_AnnualReport2019_RUS.pdf.
8. Here are the reasons for Trump's economic war with China [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/aug/23/trump-china-economic-war-why-reasons>.
9. Trendecomony [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://trendeconomy.ru/data/commodity_h2/TOTAL.
10. US-China Trade War: Causes and Outcomes [Електронний ресурс] / L. Kapustina, E. Lipková, Y. Silin, A. Drevalov. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/US-China_Trade_War_Causes_and_Outcomes.pdf.

ОФШОРНИЙ БІЗНЕС В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Семенко Анна
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»⁴

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиріччя значно посилюється рух всіх суспільних факторів розвитку, а саме товарів, послуг, робочої сили, технологій, знань, інформації тощо. Важливе місце в процесі розширення сфери переміщення даних факторів, належить фінансовим потокам та інвестиційним ресурсам, їх перерозподілу між країнами світу. Вже давно значним явищем стала міжнародна міграція капіталу, що вказує на процеси інтернаціоналізації і глобалізації світової економіки. Значна кількість країн світу традиційно віддає перевагу офшорним зонам на своїх територіях. Такі інфраструктурні фінансові об'єкти як банки, страхові та інвестиційні фірми, що створені на територіях з офшорами, все частіше стають невід'ємними складовими світової економіки. Офшорний бізнес уже сформувався як складний і багатогранний процес-структура. У багатьох країнах світу використовують як класичні офшори, так і країни з досить високою прозорістю бізнесу, які надають лише певні «замасковані» привілеї для нерезидентів. Якщо розглядати інтересів економічної динаміки вітчизняних фірм та перспектив підвищення конкурентоспроможності національної економіки, актуальним є вивчення різних аспектів функціонування та тенденцій розгортання міжнародного офшорного бізнесу.

Мета дослідження: проаналізувати умови організації, функціонування та особливості офшорного бізнесу.

⁴ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

Виклад основного матеріалу. Результати дослідження. Офшорами називають країну або її якусь окрему частину, що має особливі умови ведення міжнародного бізнесу. Територія офшорних зон дає змогу знизити ставку податку на прибуток або ж і взагалі їх відміна на певних територіях. Законодавство дозволяє не розкривати фінансову звітність та дані про кінцевих бенефіціарів підприємства.

Під офшорною компанією слід розуміти підприємницьке товариство, яке на відміну від звичайних місцевих підприємницьких товариств, звільнено від сплати податків, або сплачує низькі ставки податків в країні, де зареєстроване. Основна умова – офшорна компанія не повинна отримувати доходів в цій країні, а власник і директор не мають бути резидентами цієї країни [4].

Значним, якщо не визначальним фактором сучасного економічного розвитку є діяльність економічних агентів особливо великих масштабів. Як правило, вони набувають тих ознак, які закріплюються за поняттям транснаціональної компанії (ТНК). ТНК за фінансовою, технологічною потужністю часто співрозмірні із національними економіками. Останніми роками потужність ТНК набуває значущості і у політичному вимірі. ТНК, як правило, пов'язують із міжнародною географічною протяжністю, із певною галуззю або сукупністю галузей реальної економіки [2]. Характерною рисою офшорних центрів є максимальне отримання податкових пільг та приховування тих фінансових джерел, які перетинають кордон.

Офшорна компанія наділена особливим статусом, який забезпечує їй такі умови функціонування. Як правило такий статус мають держави, які недостатньо, або слабо забезпечені природними ресурсами. Саме таким чином знаходяться додаткові джерела доходів за рахунок збільшення кількості місць зайнятості населення в банківській сфері [2]. За вимогами, офшорний бізнес функціонує на умовах офшорних зон. Офшорна зона – це країна, або її територія, законодавством якої дозволяється реєструвати компанії, які отримують доходи, або прибутки із джерел, що діють поза країною, або територією реєстрації. Масштаби офшорного бізнесу постійно зростають. Є припущення, що протягом найближчих десяти років більша половина обсягу валютних операцій буде проходити через офшорні зони [1].

Qwertghj Основними перевагами офшорних компаній в сучасному світі є такі: 1) мінімізація вимог до звітності; 2) відсутність реєстрів і директорів; 3) конфіденційність; 4) сплата фіксованого реєстраційного збору [1]. Звичайно, виникає питання щодо вигоди країні від офшорних зон. Такі вигоди очевидні. Вони полягають, наприклад, у тому, що в країні розширюються можливості для ведення бізнесу, заощадження фінансів, впровадження корпоративного планування, мінімізації валютного контролю тощо. Для розуміння напрямів впливу офшорів на світову економіку та на національні економіки важливим науковим та практичним завданням є всебічний аналіз системних зв'язків окремих географічно локалізованих офшорних зон (офшорні центрів) та дослідження економічної, фінансової, технологічної, мотиваційної природи цих зв'язків. Зрештою цікавим є і зворотна задача: які економічні агенти, законодавчі та політико-правові інституції є прямими та опосередкованими учасниками цієї системи [3].

Висновки. Отже світовий досвід офшорного бізнесу є свідченням досягнення значного економічного ефекту при координації економічно розвиненої країни й офшорної юрисдикції. На сьогоднішній день міжнародний офшорний бізнес і вже сформувався як самоорганізована та самовідтворювана система, що має глобальні механізми залучення в простір своєї системи фінансових ресурсів. Провівши аналіз можна сказати, що міжнародний офшорний бізнес перетворився в глобальну систему, зокрема завдяки використанню останніх технологічних досягнень інформаційної епохи. Світові офшорні зони є важливою рисою

інтеграції у світовий економічний простір, а створення офшорної зони – значний крок у фінансовій глобалізації.

Список використаної літератури:

1. Глобалізаційні виміри міжнародного офшорного бізнесу // Економічні науки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/29.pdf.
2. Міжнародний офшорний бізнес // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/46.pdf.
3. Пешко А.В. Офшорний бізнес, як складова світової економіки / Держава і регіони. – 2006. – №3. С.233–236.
4. Розвиток офшорного бізнесу // Офшорний бізнес. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/W6Bq47VOYp4.html>.
5. Череп А.В. Особливості розвитку офшорного бізнесу в Україні // Економіка та держава. – 2006.– №6.– С.21–30.

АДАПТАЦІЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

**Грищенко Надія,
студентка ОП «Менеджмент»⁵**

Постановка проблеми. Швидкий розвиток міжнародних ринків призводить до якісних змін в інструментах міжнародного маркетингу, особливо в нових умовах розвитку вітчизняних аграрних підприємств. Компанії повинні докласти зусиль, щоб адаптувати аграрну продукцію українських виробників до суворих вимог міжнародних ринків. Контроль системи управлінських рішень, що стосуються формування і реалізації маркетингової стратегії розвитку аграрних підприємств є однією зі складових механізму реалізації концепції міжнародного маркетингу.

Для будь-якого аграрного підприємства, яке здійснює міжнародну діяльність, адміністративний механізм, звичайно, не обмежується набором методів та важелів впливу управління на відповідні процеси, а визначається призначенням системи, цільовими функціями кожного елемента та його взаємодією з іншими елементами системи управління. Врахування рівня економічного розвитку та специфіки окремих міжнародних ринків потребує коригування.

Виклад основного матеріалу. Визначення терміну "механізм", яке часто використовується в економічних дослідженнях, був запозичений з технічних наук для опису економічних, виробничих та соціальних процесів у їх взаємодії. Він характеризує можливість руху і досягає позитивного ефекту шляхом реалізації ряду станів і процесів, що складають явище, або, завдяки способу роботи системи, пристроїв, що визначають порядок певної діяльності чи процесу [1, с. 233]. Дж. Лафта надає визначення "механізму управління" як "сукупності пристроїв, що використовуються і впливають в управлінні, а точніше сукупність важелів, що використовуються в управлінні". Л. Ситник пояснює під «механізмом управління» сукупність мотивів діяльності персоналу, які визначають водночас і можливість, і ефективність менеджменту, що разом характеризують сприйняття впливів [4, с. 400]. Таким

⁵ Науковий керівник – д.е.н, професор Куцмус Н.М.

чином, механізм управління складається з ряду різних методів управління, які використовуються суб'єктом управління та впливають на взаємозв'язок, відносини між елементами системи (суб'єктом управління) з метою вирішення нагальних проблем.

Щодо міжнародної диверсифікації бізнесу, механізм управління підприємством забезпечується виконанням конкретних функцій міжнародного маркетингу, які, на наш погляд, реалізуються за допомогою маркетингового механізму управління в конкурентному середовищі. Механізм розвитку підприємства складається з ряду форм, методів та інструментів, які керівники підприємств повинні використовувати для регулювання діяльності з метою міжнародної диверсифікації бізнесу. У той же час цей механізм маркетингу розвитку бізнесу вимагає системного підходу до використання маркетингових інструментів у діяльності. Він передбачає існування певних підсистем, які взаємопов'язані та є частиною загальної системи, існування якої неможливе без одного з її елементів [3, с. 45].

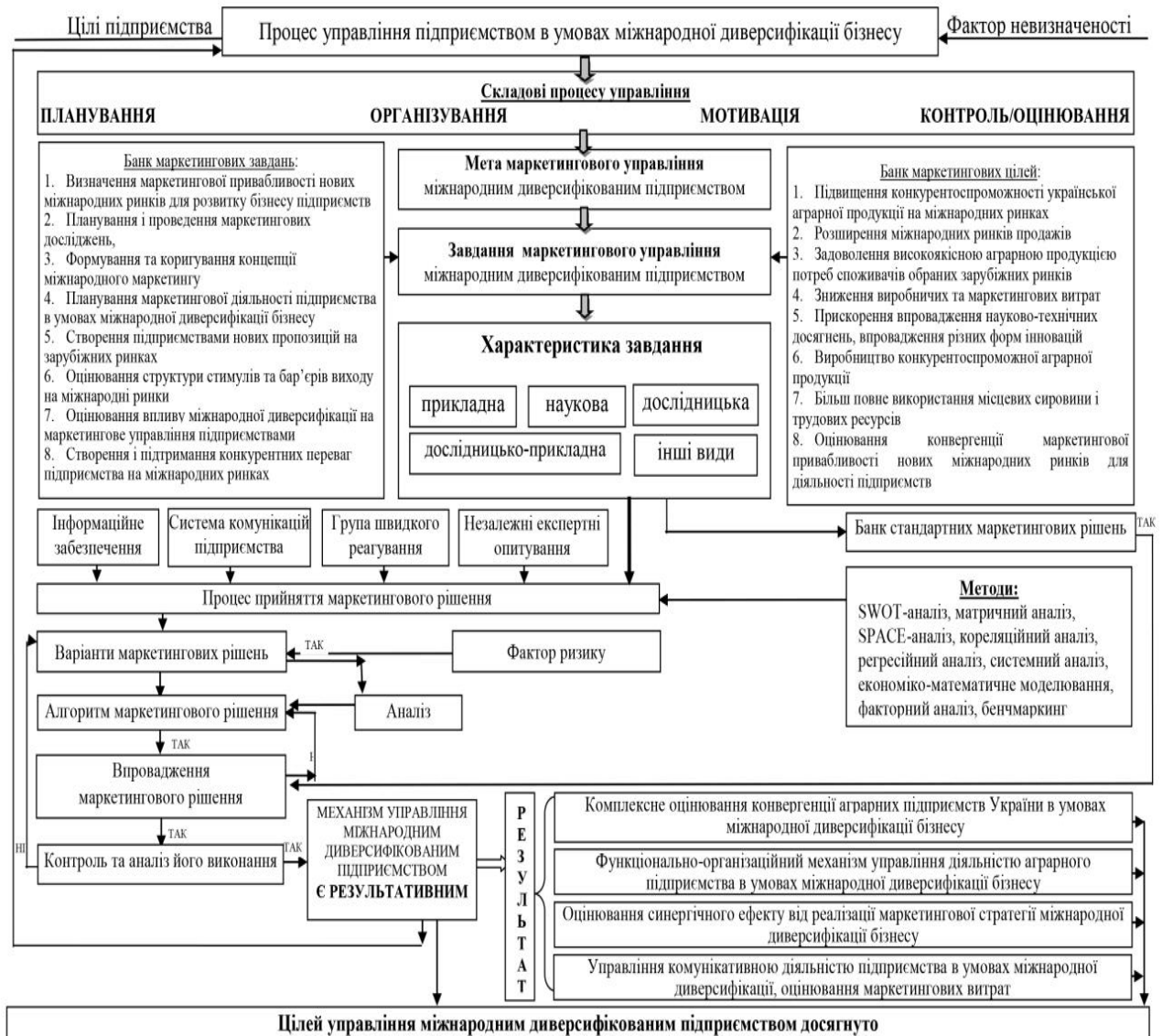

Рис. 1. Механізм управління підприємством в умовах диверсифікації міжнародного бізнесу

Важливим кроком у формуванні механізму аграрного підприємства є консолідація функцій за підрозділами, швидкий обмін інформацією, збільшення гнучкості та швидкий

розвиток міжнародної диверсифікованої організації. Гнучкість та адаптивність міжнародно диверсифікованої структури до маркетингового середовища вимагає вдосконалення навичок персоналу, підвищення відповідальності за завдання, а процеси прийняття рішень, контролю та розробки цілей децентралізовані та розподілені на усіх рівнях міжнародно диверсифікованої структури [2, с 141].

Основними чинниками, що впливають на формування механізму управління аграрного підприємства, є наступні:

1. Постійні, часто непередбачувані зміни умов ведення бізнесу, які вимагають високої ефективності роботи з аналізу міжнародних ринків та планування і організації маркетингової діяльності аграрних компаній на основі результатів аналізу.

2. Потреба передбачити можливі альтернативи (сценарії) розвитку ринкової ситуації та передбачити відповідні стратегії поведінки на міжнародних ринках.

3. Високий ризик, пов'язаний з розробкою і впровадженням нових продуктів на міжнародному ринку, ставить високі вимоги до якості роботи з визначення цільових ринків і вимагає повного врахування різноманітних наслідків факторів ризику з метою мінімізації можливих наслідків.

4. Необхідність враховувати можливості аграрного підприємству та стан навколишнього середовища при аналізі альтернатив розвитку підприємства з метою міжнародної диверсифікації бізнесу.

5. Альтернативний характер вибору міжнародних ринків (їх сегментів або ніш) для реалізації варіантів розвитку, необхідність врахування значної кількості факторів, що впливають, наявність ряду різних критеріїв їх оцінки вимагають загальної методології та критеріальної бази задля пошуку і обґрунтування прийняття рішень щодо виходу на нові міжнародні ринки, враховуючи весь комплекс різноспрямованих чинників. [2, с. 147].

Механізм управління підприємством для диверсифікації міжнародного бізнесу показаний на рис.1., здійснюється у всіх без винятку сферах, не зосереджується на державних функціях і збільшує глибину завдань, що дозволяє українським аграрним підприємствам успішно адаптуватися до динамічних змін у оточуючому середовищі, допомагає вирішувати ситуаційні проблеми, координуючи всі відділи міжнародної диверсифікації компаній.

Запропонований вище механізм управління підприємством в умовах міжнародної диверсифікації бізнесу представлений, з одного боку, як органічна система, що включає індивідуальну відповідальність кожного працівника за загальний результат, і така структура може, за необхідності, змінити форму прийняття складних маркетингових рішень. З іншого боку, він базується на чітко визначеній послідовності дій (процесів) та їх циклічному повторенні відповідно до концепції міжнародного маркетингу, обраної стратегії диверсифікації та складається з ряду елементів, технологій, інструментів та важелів.

Результатом запровадження механізму управління аграрного підприємства з метою диверсифікації міжнародного бізнесу є швидка реакція на зміни у відповідних сегментах міжнародного ринкового середовища шляхом розробки та впровадження маркетингових заходів для вивчення та розвитку ринку, а також підготовка альтернативних та гнучких управлінських рішень для забезпечення результату діяльності підприємства в умовах міжнародної диверсифікації бізнесу.

Висновки. Таким чином, задля формування довгострокових конкурентних переваг аграрних підприємств при виході на зовнішні ринки необхідно організувати процес, спрямований на досягнення кінцевого результату за допомогою маркетингових інструментів, методів та технологій, та враховувати, що кінцевим результатом дії маркетингового механізму управління підприємством в умовах диверсифікації бізнесу має стати створена раціональна організаційна структура, яка здійснює міжнародну діяльність.

Список використаної літератури:

1. Ковальчук С.В. Маркетингові стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств: дис. д-ра екон. наук : 08.00.04 / С. В. Ковальчук. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2012. 510 с.
2. Ковінько О. М. Маркетинг в умовах міжнародної диверсифікації бізнес-діяльності: монографія / О. М. Ковінько. К. : КНЕУ, 2017. 423 с.
3. Рогоза М.Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.
4. Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством / Л. С. Ситник. Донецьк: ІЕП НАН України, 2010. 504 с.

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

**Радкевич Віолетта,
студентка ОП «Менеджмент»⁶**

Постановка проблеми. Динамічний розвиток сільського господарства викликає посилення конкуренції між підприємствами на ринку сільськогосподарської продукції. Тому інтенсивні інновації в сільському господарстві в даний час є актуальною проблемою, оскільки вони сприятимуть зростанню продуктивності праці, економії матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, збільшенню обсягів виробництва тощо. Інновації – це створення або вдосконалення конкурентоспроможних технологій (продуктів чи послуг), які впроваджуються в діяльність підприємства в певний період часу [2,3]. Деякі вчені стверджують, що інновації є результатом творчого процесу, вираженого у вигляді нових продуктів, технологій, методів тощо, а інші вважають, що інновації – це зміна в техніці, технологія або організація, що в майбутньому призведе до задоволення певних соціальних проблем. Також існує поняття “агроінновація”, тобто інновації, що впроваджуються в аграрному секторі. Існує багато підходів до визначення поняття “інновації в аграрному секторі”[7].

Інновації в сільському господарстві – це впровадження в ділову практику результатів досліджень вітчизняних та іноземних компаній і розробок у вигляді нових та вдосконалених харчових продуктів, матеріалів, нового обладнання, нових технології у рослинництві, тваринництві та переробній промисловості, нових форм організації та управління в різних сферах економіки, а також нових підходів до соціальних послуг, які можуть підвищити ефективність виробництва.

Питання залучення інновацій наразі є вкрай актуальною. Значні кількість науковців досліджують дану тематику. Так Краснокутська Н. В. досліджувала інноваційний менеджмент, світовий досвід управління інноваційними процесами в сільському господарстві [1]. Майстро Р. досліджував рівень та напрямки інноваційного розвитку національних підприємств в умовах трансформаційних процесів в економіці [2]. Мілева М. досліджувала інвестиційно-інноваційну спрямованість як основну складову стратегічного розвитку харчових підприємств України, світовий досвід управління інноваційними процесами в сільському господарстві [5]. Мірошнікова О. С. досліджувала проблеми розвитку

⁶ Науковий керівник: д.е.н., професор .В.Є. Данкевич

технологічних інновацій в Україні, світовий досвід управління інноваційними процесами в сільському господарстві [6]. Водночас, значна кількість питань, пов'язаних з необхідністю залучення інноваційних розробок у сільськогосподарське виробництво потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Інновації в сільському господарстві – це системна реалізація результатів досліджень в аграрному секторі, що призводить до позитивних якісних та кількісних змін у характеристиках взаємозв'язків між біосферою та техносферою, а також покращує екологію [6]. Інновації в сільському господарстві є кінцевим результатом впровадження новизни в галузі сільського господарства (сорти рослин, породи тварин, захист рослин або технології виробництва тварин тощо), що забезпечують економічні, соціальні, екологічні та інші типи ефектів [4]. Таким чином, інновації в сільському господарстві можна визначити як зміни, внесені суб'єктом господарювання в діяльність підприємства з метою підвищення ринкової конкурентоспроможності продукції.

Лідером у галузі інновацій у сільському господарстві є США, де діяльність сільськогосподарського сектору зазнає значного впливу держави. У США діяльність сільськогосподарських підприємств регулюється державою, а також ефективно розробленою законодавчою базою. Оскільки сільське господарство має стратегічне значення для держави, уряд провів курс на значне субсидування сільського господарства за рахунок державного бюджету [7]. США мають давню історію державної підтримки інновацій у сільському господарстві. Так, наприклад, проєкт пошуку альтернативних джерел енергії для сільськогосподарських районів став дуже популярним. Міністерство сільського господарства США забезпечує фінансування багатьох дослідницьких та освітніх програм, стимулюючих інноваційні програми. Міністерство сільського господарства США включає більше десятка установ, відомств та служб. Кожен із них має свою спеціалізацію та вносить свій внесок у розвиток аграрної системи на інноваційній основі.

Міністерство сільського господарства США виконує інтегруючу роль у регіональних економічних системах, пов'язуючи науку, наукові та освітні установи, промисловість, сільські громади та сільськогосподарських товаровиробників, а також фінансує наукові дослідження, впроваджує освітні програми та новітні технології на практиці.

Однією з особливостей інноваційної політики Німеччини є надання урядом фінансової підтримки для розвитку довгострокових та складних досліджень у ключових сферах. У Німеччині тваринництво відіграє ключову роль. Ось чому рослинництво розвивається як допоміжна галузь тваринництва; 40% усіх сільськогосподарських площ займають луки та пасовища. У країні постійно реалізується безліч державних програм, які спрямовані не лише на фінансову підтримку держави, а й на організацію інноваційної діяльності на сільськогосподарських підприємствах.

Практика інших країн ЄС щодо сприяння інноваційній діяльності також є досить позитивною. Наприклад, у Нідерландах, Франції, Швейцарії та Італії це податкові пільги, які стимулюють усі підприємства, пов'язані з розробкою та впровадженням інновацій. Фінляндія та Швеція пропонують сільськогосподарським підприємствам гранти та позики за зниженими процентними ставками [7]. У більшості країн Європейського Союзу підприємства, які розробляють та впроваджують нові продукти та технології, отримують державну підтримку, оскільки ця сфера бізнесу вважається досить ризикованою для інвестицій.

Обмежені земельні ресурси та несприятливі природно-кліматичні умови для розвитку сільського господарства послужили поштовхом для такого розвитку сільського господарства в Ізраїлі. Внаслідок продовольчої кризи в попередні роки, нестачі ресурсів та збільшення чисельності населення, країна стрімко почала розвивати сільське господарство, застосовувати нові сорти рослин та системи обробки ґрунту, сільськогосподарські технології тощо. Також

інтенсивне впровадження інновацій було підтримане державою за рахунок фінансування інноваційних розробок та організації виходу країни на міжнародні ринки.

Висновки. Активне поширення інновацій у діяльності сільськогосподарських підприємств пояснюється функціонуванням інтегрованого інноваційного механізму, який характеризується не лише економічними стимулами, а й взаємозв'язком організаційних структур. Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що на сьогодні сільське господарство Ізраїлю, США та Німеччини є найбільш продуктивним та інноваційним у світі за майже всіма показниками. Такого результату країни досягли завдяки впровадженню великої кількості інноваційних рішень, які включають дбайливе використання водних ресурсів (крапельне та обприскувальне зрошення), використання нових видів добрив та засобів захисту рослин, новітніх методів боротьби з бур'яни та шкідники, використання теплиць тощо.

Список використаної літератури:

1. Краснокутська Н. В. Менеджмент: Навч. посібник Київський національний економічний ун-т. К.: КНЕУ, 2003. 502 с.
2. Майстро Р. Рівень та напрямки інноваційного розвитку національних підприємств в умовах трансформаційних процесів в економіці Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VMSU/2007-02/07mrghvi.htm
3. Менеджмент та маркетинг інновацій: монографія; за заг. редакцією С.М. Ілляшенка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 616 с.
4. Міжнародний інноваційний менеджмент: Навч.-метод. посіб. Львів: ЛКЛ, 2004. 307 с.
5. Мілєва М. Інвестиційно-інноваційна спрямованість як основна складова стратегічного розвитку харчових підприємств України [Електронний ресурс] Режим доступу: www.confcontact.com/2008febr/5_mileva.htm
6. Мірошнікова О. С. Проблеми розвитку технологічних інновацій в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу :http://www.rusnauka.com/21_NIEK_2007/Economics/24450.doc.htm
7. Vanclay, F. M., Russell, A. W., and Kimber, J., 2013. Enhancing innovation in agriculture at the policy level: The potential contribution of technology assessment. Land Use Policy, 31,406-411.

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Копаниця Карина,
студентка ОП «Міжнародний менеджмент»⁷

Постановка проблеми. У процесі інтенсивної активізації міжнародного бізнесу, разом із збільшенням масштабів торгівлі на світовому рівні та інших видів діяльності, які мають справу із міжнародним обміном, підприємства зосереджують значну свою увагу опануванню зовнішніх ринків, капіталу та робочої сили. Сучасні напрями світової торгівлі, розвиток глобалізаційних процесів та технологій потребують впровадження ефективних стратегій розвитку зовнішньоекономічної діяльності, заради посилення конкурентоспроможності, успішного функціонування підприємства та здатності підлаштуватись під умови глобальних викликів. Дана проблема стає все більш актуальною,

⁷ Науковий керівник: д.е.н., професор Данкевич В.Є.

адже нинішня підприємницька діяльність потребує введення нових стандартів, формування нових методів менеджменту та етапів створення міжнародного бізнесу.

Управління підприємством є відкритою системою, на формування та функціонування якої впливають різні зовнішні та внутрішні детермінанти, які, в свою чергу, є основою для розробки стратегії. Зовнішнє середовище виступає тим детермінантом, який зумовлює основні характеристики менеджменту, в тому числі диверсифікацію на підприємстві [5]. До зовнішніх чинників входять: економічні (рівень і темпи інфляції, зростання або спад виробництва, коливання курсу національної та іноземної валюти тощо); демографічні (кількість населення, його вік, стать тощо); політико-правові (державний лад, стосунки, які склались у країні на міжнародній арені тощо); соціокультурні (відношення до суспільних інститутів, основних культурних цінностей тощо) та науково-технічні (рівень розвитку науки і техніки у країні, впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво тощо)[1,3,5, 7].

Виклад основного матеріалу. З огляду на те, що зовнішнє середовище має тенденцію перманентно змінюватись, перед підприємством завжди постає завдання у впровадженні нового підходу до здійснення менеджменту на підприємстві та у його пристосовуванні до нових факторів. Слід також приділити увагу тому факту, що останнім часом термін стратегічного планування зменшився до 3–5 років, а це, у свою чергу, значить, що підприємство має бути гнучким та готовим до постійного імплементації нових стратегій та підтримування зв'язку із стратегічним плануванням.

Під терміном «стратегічне планування» слід розуміти не просто визначення стратегії, адже він ще передбачає і урахування культурних, структурних та системних особливостей організації, щоб кожен її компонент міг бути мобілізований для забезпечення ефективності самої стратегії. Стратегічний же менеджмент включає в себе і стратегію і стратегічне планування та має дещо ширше значення: це той процес, завдяки якому стратегія стає рушійною силою на підприємстві.

Світовий розвиток підприємств у сучасних умовах відбувається під впливом процесів глобалізації та міжнародного поділу праці, які зумовлюють економічну трансформацію й інтеграцію на регіональному і світовому рівнях, зближення країн, проникнення інформаційних технологій, диференціацію та спеціалізацію трудових ресурсів між суб'єктами підприємства, переміщення ресурсів з одної країни в іншу [1]. Тому у підприємства виникає необхідність у стратегічному управлінні міжнародною діяльністю.

Стратегічний менеджмент міжнародною діяльністю – це комплексна програма дій, яка безпосередньо має справу із розробкою стратегій та пошуком шляхів їх втілення в довгостроковому періоді; із визначенням пріоритетних напрямків розвитку підприємства для успішної його роботи в умовах виходу на зовнішній ринок [2, с. 5]. Стратегічний менеджмент здійснюється відповідно до місії організації, визначення якої є головним та початковим етапом при розробці стратегій підприємства. На даному етапі окреслюються, які із цінностей, цілей та напрямів діяльності є пріоритетними для підприємства; аналізуються її сильні та слабкі сторони, визначаються можливості та загрози ведення міжнародної діяльності; формуються стратегічні і тактичні завдання та складаються оперативні плани та розробляються загальні схеми менеджменту підприємницькою діяльністю [1, с. 21]. Розробка ж самої стратегії включає два основні етапи: її формування та її реалізацію. Етап формування передбачає визначення цілей підприємства орієнтуючись на те, з яким ринками воно хоче співпрацювати, а з якими ні, а також передбачає розробку стратегічних планів для досягнення визначених цілей задля забезпечення конкурентоспроможності підприємства та продукції, яку воно виробляє, на кожному з цих ринків.

Стратегічне менеджмент діяльністю на міжнародному ринку має низку переваг для підприємства, яке функціонує в часи світової економічної глобалізації, до яких належать: зменшення ризиків, пов'язаних із негативними аспектами мінливого зовнішнього середовища, готовність до раптових змін на світовій арені; стимулювання менеджерів до реалізації довгострокових управлінських рішень, поліпшення координованості дій, створення сприятливого робочого середовища задля удосконалення професійних знань та навиків штату, раціональне використання ресурсів підприємства та формування та фіксація повноважень та відповідальності співробітників.

Висновки. В умовах глобальних викликів та інтернаціоналізації підприємств, ефективність і прибутковість підприємства прямо залежить від раціонально сформованої і дієвої стратегії розвитку міжнародної діяльності, в основі якої покладений процес розробки зовнішньоекономічних стратегій різних рівнів. Завданням керуючої системи підприємства відповідно до стратегічного менеджменту є розробка довгострокових та ефективних стратегій, з урахуванням всіх можливих факторів та сценаріїв розвитку вибраних стратегій, які дозволять закріпити свої позиції, а також формування завдань та етапів їх реалізації на зовнішньому ринку.

Список використаної літератури:

1. Арутюнова Д. Стратегический менеджмент.: ТТИ ЮФУ, 2010.
2. Ансофф И. Стратегическое управление.: Экономика, 1989.
3. Дикань В.Л. Розробка стратегії зовнішньоекономічної підприємства. Економіка, організація та управління підприємством [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_11_1/Dikan.pdf.
4. Длігач А.О. Стратегії конкурентної поведінки в системі стратегічного маркетингу [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/pspe/2011_2/Litvinenko_211.htm. Пономаренко В.С. и др., Механизм управления предприятием: стратегический аспект. Харьков, Украина: ХГЭУ, 2002.
5. Соколовська В.М. Формування експортного потенціалу. Ефективна економіка. 2009. №2. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1092>.
6. Vitalii Ye. Dankevych, Tetiana O. Kamenchuk, Oleksandra Ye. Kononova, Iryna I. Nadtochii and Hanna M. Ohor, Strategic Planning for Sustainable Development of States: Administration Aspect, International Journal of Management, 11 (4), 2020, pp. 511-522.

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ (ЯПОНІЇ, ІНДІЇ, КИТАЮ, СІНГАПУРУ)

**Макаренко Олександра,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»⁸**

Постановка проблеми. У сучасному світі в умовах глобалізації і її викликів, модернізації виробництва та інформаційно-комунікаційних технологій кожна країна має пріоритетне завдання вийти на міжнародний ринок, досягти лідерства та утримати власний сегмент. Шлях до сталих ринкових позицій передбачає введення інноваційних технологій в економіку країни. Безперечних інноваційних успіхів досягли такі країни, як Японія, Китай, Сінгапур та Індія.

⁸ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

Метою є аналіз досвіду провідних країн світу (Японії, Китаю, Сінгапуру та Індії), що впровадили інноваційну економіку та ефективно використовують їх досягненнями у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Виклад основного матеріалу. Республіка Сінгапур є однією з групи нових індустріальних країн світу. Хоча країна має невеликі розміри та не багата на корисні копалини, вона досягла високорозвиненої ринкової економіки. Сінгапур займає 14-е місце серед найбільших експортерів світу. Характерною рисою активності торгівлі є досить значний її показник до валового національного продукту (407,9%), що свідчить про надзвичайну важливість даного сектору економіки. Також в економіку країни активно залучаються прямі іноземні інвестиції завдяки таким конкурентним перевагам країни, як: привабливість місцезнаходження, свобода від корупції, високоінтелектуальна робоча сила, низькі ставки податків та сучасна технологічно розвинена інфраструктура. В цій країні розташовано більш ніж 7 тис. ТНК із США, Японії, Європи; 1,5 тис. ТНК з Китаю, 1,5 тис. з Індії. Іноземні компанії функціонують практично в усіх сферах економіки. Приблизно 44% робочої сили у Сінгапурі не є сінгапурською [1].

Сінгапур – це світовий лідер у багатьох сферах. Так, країна стала 4-м фінансовим центром світу, 2-м світовим центром казино, входить у першу трійку країн-переробників нафти, відноситься до найбільших виробників нафтообладнання. Сінгапур – це потужний судноремонтний світовий лідер з п'яти найвідоміших портів. Крім того, Світовий банк визнав Сінгапур найсприятливішим місцем міжнародної логістики з торгівлі валютою. Після таких країн, як Лондон, Нью-Йорк, Токіо – це 4-й торговельно-фінансовий центр [2].

Інноваційна діяльність Сінгапуру поширюється на всі сектори економіки, починаючи з будівництва та закінчуючи медициною. Країна займає друге місце в Азії після Японії за впровадженням комп'ютеризації та робототехніки, що дає змогу покращувати умови для нових капіталовкладень та виробництва товарів інтелектуальної праці. Така країна, як Індія також демонструє постійний розвиток. У рейтингу «Глобальний інноваційний індекс» країна обіймає на 52-ге місце.

Щодо розвитку та просуванню інноваційних досягнень, безперечно за всіма показниками Індія у рейтингу QS обіймає 26-е місце [3]. Також за результатами 2019 р. Індія увійшла в п'ятірку найбільших економік світу, обігнавши Францію та Великобританію, з об'ємом ВВП 2,9 трлн дол. США [4]. До інноваційних впроваджень Індії входить не тільки модернізація виробництва, а й побудова смарт-міст, де зосереджена велика кількість банків та різноманітних структур для бізнесу. Такі технології будуть впроваджуватись у вже існуючих містах в Індії, але будуть і такі міста, що будуватимуться з нуля. В них архітектори та аналітики можуть прорахувати будь-які проблеми та їх вирішення ще до того, як до смарт-міста заселяться перші жителі. В 2021 р. на розвиток цих проєктів державою буде виділено 1,2 млрд дол. США, але більшість коштів влада планує залучити через приватних інвесторів [5].

Водночас, не дивлячись на інноваційну спрямованість країни, вона має сфери, які потребують капіталовкладень для подальшого розвитку, що призупиняє інтенсивний розвиток Індії. Якщо розглянути Китай, то його прогрес впевнено триває. У 2020 р. він піднявся до 14-го місця з 17-го у 2019 р. Особливо цікаво, що Китай зараз посідає 5-е місце за результатами інноваційних розробок та їх впроваджень у виробництво. Китаю належить 26-е місце за забезпеченістю природними ресурсами в світі. В цій країні вдало та ефективно поєднуються інтелектуальна праця, виробничо-технічний потенціал та торговельна логістика з розвиненою інфраструктурою. За таким показником, як вплив на розвиток інтелектуальної галузі країна обіймає 1-е місце в світі. Йдеться про передові технології, сучасні стратегії ведення бізнесу та професійний менеджмент. Китаю належить й 1-е місце в світі за нематеріальними активами (зокрема, товарним марками та промисловими зразками), хоча

інколи під сумнів попадає принцип дотримання цієї країною законів щодо інтелектуальної власності. Не поступається Китай і 4-м місцем в світі в галузі розробок нових знань у вигляді патентів, документів, публікацій та текстів для цитування [3].

В останнє десятиріччя інтенсивними темпами розвиваються найбільші інноваційні кластери, які розташовані у Південно-Східній Азії. П'ять інноваційних центрів демонструють переваги і досягнення у розвитку інновацій. Характерною рисою їх функціонування є зв'язок з навчальними, освітніми закладами та компаніями, що можуть реалізувати їхні ідеї та знання в певних сферах.

Така країна, як Японія має одну з найрозвиненіших економік світу. За розміром ВВП (5,2 трлн дол. США) і обсягом промислового виробництва країна займає 3-є місце серед країн світу після США та Китаю. Японія посідає 1-е місце за впровадженням робототехніки у виробництво, що свідчить про високу її технологічну розвиненість.

В різних країнах світу використовують різноманітні фактори впливу на науково-технічну діяльність. Такі світові лідери, як США, Японія впевнено утримують свої конкурентні переваги в НДДКР. Витрати на науково-конструкторські роботи в даних країнах значні і сягають майже половину всіх витрат на розвинені країни світу. У сукупності Великобританія, Німеччина, Франція, США і Японія – це технологічний світовий центр. З їх національних бюджетів значна частка, а саме: 35-45% спрямовується на фінансування НДДКР. Питома вага товарів експортного призначення складає 20-25% ВВП [6]. Інновації впроваджуються для покращення життя населення, зокрема електронна техніка, яка залишається однією з найбільш високотехнологічних на прилавках магазинів всього світу, що досить сильно впливає на процеси організації виробництва продукції та життєдіяльність в сучасному комп'ютеризованому суспільстві.

Висновки. В час повної глобалізації провідні країни ставлять в основу своєї політики інноваційність економічного розвитку, що дозволяє досягнути лідерства в певних сферах, зумовлює зростання ВВП, рівень інвестиційної привабливості та робить виробництво продукції інтелектуальної праці найпродуктивнішим та технологічно новим, порівняно з іншими країнами світу. Відповідно у цих країнах збільшується й частка експорту. Також інновації зумовлюють розвиток дослідницьких центрів, які дають змогу покращувати умови праці та розробку абсолютно нової продукції, конкурентної на світових ринках.

Список використаної літератури:

1. Історія економічного розвитку Сінгапуру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/life/stories/singapur-recept-procvetayushchego-gosudarstva-ot-likuan->
2. Економічні досягнення Сінгапуру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gurt.org.ua/recipes_success/22814/
3. Азійське диво: як країни підіймаються в рейтингу глобальних інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20201830-azijske-divo-yak-krayini-pidijmayutsya-v-rejtingu-globalnih-innovacij>
4. Індія вийшла на п'яте місце в рейтингу найбільших економік світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ekonomika/novosti/indiya-vyshla-na-pyatoe-mesto-v-reytinge-krupneyshih-ekonomik-mira>
5. Інноваційні міста Індії: удавана боротьба з перенаселенням [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2014/07/22/innovatsiyini-mista-v-indiyi-udavana-borotba-z-perenaseleennyam/>
6. Зарубіжний досвід активації інноваційної діяльності на підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investycii.org/investuvanya/konferentsiji/problemsy->

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Домбровський Роман,
студент ОП «Менеджмент»⁹

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність підприємств об'єктивно є однією з економічних проблем, що не має рівня актуальності, оскільки метою функціонування усіх бізнес-суб'єктів, не залежно від умов зовнішнього середовища, є отримання прибутку, джерелом якого є конкурентні переваги. Ефективність формування та використання переваг визначаються конкурентною політикою підприємства.

Конкурентна політика підприємства як один із аспектів теорії конкуренції є предметом активних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, таких як Г. Азоєв, І. Ансофф, Ф. Котлер, Ж.-Ж. Ламбен, М.Х. Мескон, Г. Мінцберг, А. Полянська, М. Портер, Я. Кашуба та інші. Метою даного дослідження є розкриття сутності та методичних підходів до формування конкурентної політики підприємств в умовах глобалізації ринкового середовища.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі конкурентна політика трактується як складова економічної політики підприємства або сукупність організаційно-економічних заходів, спрямованих на прискорення та досягнення цілей конкурентного розвитку. Конкурентна політика формується як реакція на зміну чинників конкурентного середовища, основними складовими якого є споживачі, прямі та потенційні конкуренти, постачальники, товари-субститути. У вузькому значенні конкурентну політику визначають як систему принципів, методів та інструментів ведення конкурентної боротьби, що формуються відповідно до характеру конкурентного середовища підприємства та його внутрішнього потенціалу [1].

Глобалізація ринкового середовища відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, але водночас є джерелом нових ризиків та загроз. Загострення соціально-економічних та політичних протиріч на макроекономічному та глобальному рівні визначає потребу застосування сучасних інноваційним методів конкурентної не лише боротьби, а й взаємодії, що повинні мати клієнтоорієнтовану та ціннісно-компетентісну природу. Тобто конкурентна політика підприємства повинна бути спрямована на максимальне задоволення потреб та інтересів споживачів і ефективну реалізацію компетентностей персоналу. Відповідно в авторському баченні під конкурентною політикою підприємства слід розуміти сукупність принципів та методів взаємодії з агентами конкурентного середовища, що формуються відповідно до кон'юнктури ринкового середовища, його конкурентного потенціалу і забезпечують конкурентні переваги та стійкість до макроекономічних та глобальних загроз та ризиків. Тобто процес формування конкурентної політики підприємства має передбачати реалізацію заходів за двома основними напрямками: 1) налагодження взаємодії з основними суб'єктами ринкового середовища; 2) формування, утримання та розвиток конкурентних переваг.

⁹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Прокопчук О.А.

Розробка конкурентної політики підприємства повинна ґрунтуватися на якісній інформаційній базі, яка повинна включати інформацію щодо наступних аспектів:

- кон'юнктура ринку;
- діяльність прямих та потенційних конкурентів;
- основні сегменти споживачів та їх потреби;
- конкурентний потенціал підприємства - потенційні джерела його конкурентних переваг.

Ця інформація має бути максимально врахована при розробці стратегічних альтернатив та конкурентної стратегії підприємства. Такий підхід дає можливість збалансувати інтереси підприємства та усіх його стейкхолдерів, ефективно використовувати ресурси, оптимізувати за часовими параметрами та прибутковістю бізнес-процеси, в результаті чого створюється продукт максимальної споживчої цінності, досягається синергетичний ефект. При цьому важливо враховувати стадію життєвого циклу підприємства або його окремих бізнес-процесів і керуватися принципами системності, комплексності, ефективного контролю, централізації прийняття рішень, охоплення всіх функціональних сфер діяльності підприємства [2].

Формування конкурентної політики підприємства відбувається у кілька етапів:

1. Дослідження специфіки дії законів конкуренції на конкретному ринку. Закони конкуренції відображають об'єктивні правила конкурентної боротьби. Однак на них частково відображається специфіка функціонування галузі та взаємодії конкурентних сил у ній.

2. Формування інформаційної бази (аналіз ринкового середовища (конкурентного) та потенціалу розвитку підприємства (виробничого, ресурсного, управлінського, інноваційно-інвестиційного, маркетингового та ін).

3. Оцінка конкурентного потенціалу підприємства.

4. Формування політики взаємодії з прямими конкурентами на основі вивчення їх ринкової діяльності, оцінки вхідних ринкових бар'єрів, визначення потенційних джерел власних конкурентних переваг.

5. Формування політики взаємодії з основними силами в галузі – постачальниками і споживачами.

6. Взаємопогодження основних напрямів конкурентної політики – взаємодії з основними силами конкурентного середовища.

7. Формування та затвердження конкурентної політики.

8. Оцінка ефективності конкурентної політики та внесення коректив.

Реалізація конкурентної політики передбачає здійснення комплексу заходів, ключовими з яких повинні бути:

- інноваційні – організаційні та виробничі інновації є основою розвитку, формування нових та утримання діючих конкурентних переваг підприємства;

- організаційні – передбачають координацію та мотивацію роботи персоналу, зміцнення їх компетенцій як джерела конкурентоспроможності;

- маркетингові – ефективна реалізація усіх складових комплексу маркетингу, активізація комунікаційної діяльності підприємства.

Висновки. Конкурентна політика має бути основою діяльності комерційних структур. Її ефективна реалізація сприятиме зміцненню ринкових позицій, здобуття контролю над конкурентною ситуацією на ринку, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості.

Список використаної літератури:

1. Короговний О.А. Особливості формування конкурентної політики підприємства. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

2. Халімон Т.М. конкурентна політика підприємства: сутність, принципи, орієнтири та підходи формування. Економіка та управління підприємствами. Вип. 2 (07). 2017. С 155-160.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МІНЛИВОСТІ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Скиба Любовь,
студентка ОП «Менеджмент»¹⁰

Постановка проблеми. Метою функціонування суб'єктів бізнесу є досягнення збалансованого розвитку та ефективності на основі використання усіх наявних та потенційних можливостей. В умовах всеохоплюючої глобалізації для вітчизняних підприємств відкриваються не лише широкі можливості, а й додаткові загрози, що обумовлює потребу застосування стратегічного підходу до управління потенціалом їх розвитку.

Потенціал підприємства є об'єктом численних досліджень зарубіжних науковців, таких як І. Ансофф, Дж. Б. Куїн, А. Мескон, М. Хедоурі, Ф. Альберт, А. А. Томпсон, А. Дж.Стрікленд. Класиками вітчизняної науки у дослідженнях потенціалу підприємств є В. Задорожна, Б. Литвин, Н. Краснокутська, Є. Мних, В. Федоренко та ін. Метою даного дослідження є розкриття сутності потенціалу розвитку підприємства та чинників впливу на ефективність його використання в умовах мінливості глобального середовища.

Виклад основного матеріалу. Цілісному розумінню процесу стратегічного управління потенціалом розвитку підприємства сприятиме дослідження сутності понять, що формують методологічну основу зазначеного процесу.

Розвиток – це процес, який є ціллю та основою функціонування усіх природних та соціально-економічних систем. Для підприємства більш дотичним поняттям є економічний розвиток, який трактується як процес функціонування та еволюції економічної системи в довготерміновому періоді, що відбувається під впливом економічних суперечностей, потреб та інтересів [2]. Економічний розвиток підприємства є результатом дії сукупності чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто спроможності оптимально використовувати ендогенні чинники для адаптації та ефективного використання екзогенних можливостей та запобігання загрозам. Тобто основою розвитку є внутрішній потенціал підприємства.

У загальному розумінні потенціал являє собою сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері [1]. В науковій літературі не існує єдиного концептуального підходу до визначення сутності потенціалу розвитку підприємства. Окремі вчені ототожнюють його з економічним чи виробничим потенціалом або визначають як сукупну можливість функціональних потенціалів підприємства. Класичним є трактування потенціалу розвитку як сукупності обмежених наявних ресурсів і компетенцій підприємства з досягнення глобальних і стратегічних цілей у майбутньому з урахуванням відповідних умов зовнішнього середовища [3].

Дискусійним є питання що структури потенціалу розвитку підприємства. Найбільш

¹⁰ Науковий керівник: д.е.н., професор Дацій Н.В.

вживаною в науковій літературі є теза, що він формується з активної і пасивної частини. Активна частина являє собою сукупність матеріальних та нематеріальних активів, що використовуються підприємством для досягнення поставлених цілей. Пасивна частина не використовується на поточний момент, але потенційно є резервним джерелом розвитку. Водночас, на думку Пипенка І., у структурі потенціалу розвитку підприємства доцільно виокремлювати реалізовану (активну), нереалізовану (пасивну) та бажану (резервну) складові [4]. Їх сукупне використання дозволить максимізувати ефект прогресивного розвитку підприємства. Касьянова Н. обґрунтовує позицію, що потенціал розвитку підприємства є формою взаємозв'язку стратегічного й оперативного потенціалів, де оперативний потенціал є включає в себе виробничу і ресурсну складові, а стратегічний - будується на взаємозв'язку інноваційного, інвестиційного, управлінського, маркетингового та інформаційного потенціалів [3]. Розвиток підприємства забезпечується синергетичним ефектом від комплексного використання усіх складових потенціалу. Відповідно метою управління потенціалом є максимально ефективно збалансоване синергетичне використання та розвиток усіх складових потенціалу.

Основою прогресивного розвитку підприємства є його ендогенний потенціал та адаптивність до чинників зовнішнього середовища. Це забезпечується здатністю до якісного аналізу та прогнозування макроекономічних чинників, що формує аналітичне підґрунтя для прийняття управлінських рішень; спроможністю продукувати і реалізовувати інноваційні ідеї формування, утримання та розвитку конкурентних переваг підприємства; стійкістю до мінливих умов, зокрема зовнішніх ризиків та загроз, на основі розробки та реалізації інноваційних розробок; здатністю до формування, розвитку та використання інвестиційного потенціалу; гнучкістю та адаптивністю стратегії і тактики підприємства. Досягнення зазначених цілей є можливим за умови використання ефективних та сучасних інструментів управління, імплементації гнучкої системи стратегічного менеджменту.

Висновки. Таким чином, об'єктивною основою ефективного функціонування підприємств в умовах високої динамічності та мінливості ринкового середовища є наявність потенціалу розвитку як збалансованої системи ресурсів і компетенцій, використання яких забезпечує досягнення стратегічних цілей, стійкості та розвитку. Зважаючи на складність потенціалу підприємства, необхідність дотримання балансу його активних та пасивних складових, забезпечення його стійкості та розвитку, доцільною є імплементація системи стратегічного управління ним із використанням інструментів інноваційного менеджменту.

Список використаної літератури:

1. Академічний тлумачний словник (1970—1980). URL: <http://sum.in.ua/s/potencial>
2. Економічний розвиток. 2020. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/51-e/715-ekonomichnij-rozvitok.html>
3. Касьянова Н. Економіка і регіон. 2013. № 3. С. 72-77. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN>
4. Пипенко І.С. Процес формування потенціалу розвитку підприємства. Економіка транспортного комплексу. Вип. 24. 2014. С. 65-77.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Сидоренко Сергій,
студент ОП «Міжнародний менеджмент»¹¹

Постановка проблеми. У нинішньому світі одним з головних чинників економічного розвитку виступає міжнародна торгівля. Це сфера міжнародних економічних відносин, яка являє собою комплекс зовнішньої торгівлі товарами, послугами та продукцією інтелектуальної праці. Вона становить 80% усіх міжнародних відносин [3, с. 11]. Міжнародна торгівля є особливою рисою існування світового ринку, який відображає собою сферу товарно-грошових відносин між країнами, що ґрунтуються на міжнародному поділі праці та інших чинниках виробництва. Зростання міжнародної торгівлі безпосередньо пов'язане із прискоренням процесу розвитку лібералізації міжнародних відносин, збільшені попиту на промислові товари, відсоток яких становить 70% у сукупному розмірі світового експорту [3, с. 12].

Мета дослідження. Проаналізувати і оцінити стан і перспективи розвитку міжнародної торгівлі під впливом сучасних глобальних змін.

Виклад основного матеріалу. Розвиток, зміст та перспективну спрямованість міжнародної торгівлі варто аналізувати в глобалізаційному середовищі, так як міжнародна торгівля поряд із об'єднанням виробництва і капіталу, розширенням масштабів міжнародної міграції робочої сили та зростанням глобальної інфраструктури – є невіддільною ознакою економічної глобалізації.

Нинішній рівень глобалізації впливає на міжнародну торгівлю та встановлює для неї правила. Показник, який засвідчує розвиток та розширення міжнародної торгівлі, є темп приросту світового товарообігу, котрий переважав над темпом приросту світового валового продукту ледь не у два рази, починаючи з 1980 року і закінчуючи кризою 2008 року. Темп зростання міжнародної торгівлі та ВВП зображено на (рис. 1). Причиною цієї тенденції є посилення міжнародного поділу праці та розвиток нових форм поділу праці, які займають основне місце в міжнародній економічній інтеграції та внутрішньофірмовому обміні.

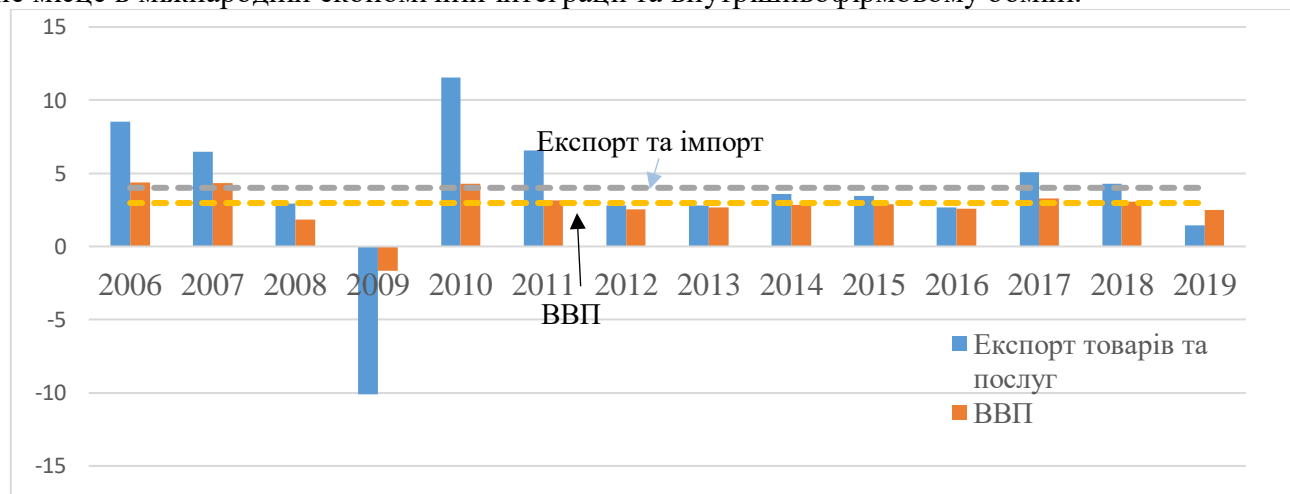

Рис 1. Темпи зростання світової торгівлі та ВВП

Джерело: [4]

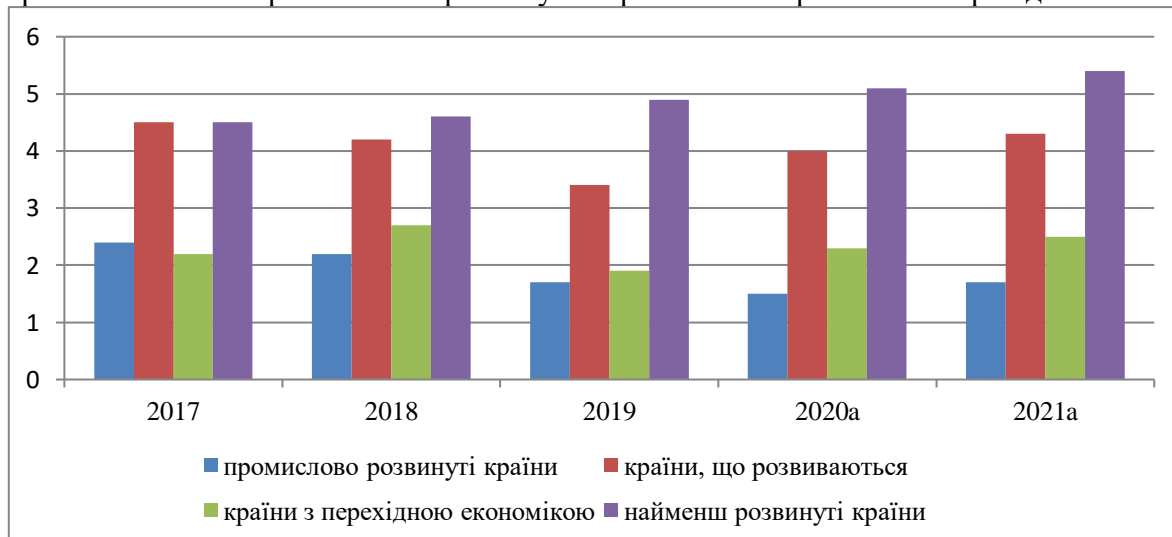
¹¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

Істотне збільшення міжнародної торгівлі відбулося з допомогою зменшення вартості виробництва внаслідок переходу до масового виробництва промислових виробів у розвинених країнах. Виокремилась досить виразна тенденція, яка сприяла від переходу кількісних змін в міжнародній торгівлі у досить новий, якісний стан та створення міжнародних ринків. В подальшому організація цієї тенденції слугувала формуванню та функціонуванню багатьох міжнародних ринків котрі ввійшли до складу світового ринку, який з початку 21 століття утворив систему, яка має належну внутрішню організаційну структуру та власні закономірності розвитку.

Останнім часом у міжнародній торгівлі серед тенденцій виділяється скорочення спеціалізації країн на експорті певних товарів. Виробничі ресурси стали вирізнятися неабиякою маневреністю, експортна специфіка стала подібна у багатьох країнах. Підставою для цього є покращення транспортних систем та вдосконалення комунікацій. Саме в наслідок вдосконалення комунікацій з'явилась нова організаційна форма міжнародної торгівлі – електронна торгівлі.

Форма світових товарних ринків та характерний кожному з позначених рівнів тип конкуренції зумовлюють зовнішньоекономічну політику держав. Від вибору ринку, виду, якості та споживчих властивостей товару, характеру конкуренції залежить співвідношення у цій політиці лібералізму і протекціонізму, диференціація рівня захисту внутрішнього ринку [1, с. 32; 4].

Основними факторами для формування географічної структури стали тенденції поглиблення міжнародного поділу праці та розвиток науково-технічного прогресу. У кінці 20 ст. більше 70% світового експорту приходилось на розвинуті країни, майже 25% на країни, що розвиваються і лише 4,3% на країни з перехідною економікою. Надалі почало зростати значення у цій структурі для країн, що розвиваються. Послідовне підвищення темпів розвитку країн з перехідною економікою, що спостерігались у першому десятилітті 21 ст, позначилися на підвищенні їх відсотку у світовому експорті. [5]. На країни, що розвиваються позитивно впливають стрімкі темпи зростання міжнародної торгівлі, тим самим стимулюючи їх експорт (рис. 2). Як показано на графіку тенденції щодо збільшення економічного зростання країн, що розвиваються та найменш розвинутих країн мають більші темпи зростання ніж промислово розвинуті країни та країни з перехідною економікою.

а – прогноз (до введення пандемії)

Рис 2. Економічне зростання у країнах, що розвиваються, в порівнянні з промислово розвинутими країнами в 2017-2021рр.,%

Джерело: [5].

До країн, що розвиваються, відносять країни нетрадиційної групи БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай). За валовим внутрішнім продуктом країни БРІК вже перевершують Європейський Союз, а за сумарним обсягом золотовалютних запасів обігнали індустріальні країни “великої сімки”. Прогнозують, що до 2050 року виробництво країн БРІК становитиме 44% світового ВВП і вони випередять промислово розвинуті країни за головними економічними показниками (Росія обжене західноєвропейські країни до 2030 року, Індія випередить Японію до 2035 року, Китай пережене США до 2040 року) [6, с.10]. Країни БРІК в найближчі десятиріччя вважатимуться “другим ешелонем” після країн Тріади (США, Японії та країн ЄС). Компанії зростають в цих державах не менше ніж на 15% на рік, а їх доходи складають від 100 млн. до 2 млрд. щорічно. Позитивний вплив на приватний бізнес у всьому світі робить зростання економіки Китаю, на другому місці Росія та Індія, третє місце зайняла – Бразилія.

На сучасній стадії розвитку світової економіки основним виділяють не обсяг виготовлених товарів країною, а її міжнародну конкурентоспроможність. Таким чином країнам, що розвиваються та країнам з перехідною економікою необхідно підвищувати конкурентоспроможність національної економіки на світовому ринку. Також основною тенденцією міжнародної торгівлі та компонентом глобалізації виділяють спеціалізацію країн на виготовленні окремих елементів, які перетинають національні кордони, замість послідовного процесу виробництва, який зосереджений в одній країні. В наслідок цього процесу значно зріс міжнародний обмін комплектуючими та компонентами виробів, зокрема обробної промисловості [2].

Досить важливою тенденцією розвитку міжнародної торгівлі стає співпраця країн, які займаються торгівлею та стали партнерами в інтеграційних угрупованнях, це спричинене зростанням багатоасортиментного виробництва у багатьох країнах, що призвело до переповнення внутрішнього ринку продукцією та створенням таких інтеграційних угруповань, що дозволяє отримати більш обширний економічний простір для підвищення конкурентоспроможності країни. У загальних намірах посилення регіональної інтеграції, досить новим можна вважати спроби підписання угод щодо вільної торгівлі з боку розвинених країн і з боку країн, що розвиваються. Як показує практика, країни-члени регіональних угруповань, часто стають членами декількох торговельно-економічних угод, що дозволяє розширити межі вільної торгівлі та збільшити розмір взаємних експортно-імпортних операцій.

Висновки. Глобалізація світового господарства впливає на всі викладені тенденції розвитку світової торгівлі, на всі операції економічних представників та на всі сектори економіки. Інтенсивність участі країн у глобалізації, створює можливість отримувати багато позитивних переваг, які безпосередньо впливатимуть на рівень розвитку національного господарства, ефективну основу національної стратегії та спільної політики з групою країн, яких об’єднують спільні стратегічні інтереси. І в підсумку можна зробити висновок, світова торгівля вже не повернеться до попереднього стану, і не буде такою як раніше все через обмеження лібералізації торгівлі та повернення виробничих потужностей до розвинених країн. Нинішні дослідники вважають, що це явище є абсолютно необхідним, так як пов’язане з технологічним процесом, істотним підвищенням ролі людського капіталу та інноваційною діяльністю.

Список використаної літератури:

1. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / за ред. Т.М. Мельник. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2007. – 396 с

2. Мариніна С.В. Вплив процесу глобалізації на перспективні напрями розвитку міжнародної торгівлі. International Scientific journal “Internauka” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.inter nauka.com/uploads/public/14990806518049.pdf>
3. Спорк Т., Козак Ю., Молендовськи Е. Міжнародна торгівля: підручник. Київ - Катовіце - Краків. Видання п'яте.. Центр наукової літератури, 2015 – 272 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL:file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F%20(1).pdf
4. World Trade Statistical Review 2019 – World Trade Organization. [Electronic resource]. Mode of access: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019_e.pdf
5. World Economic Situation and Prospects 2020. United Nations [Electronic resource]. Mode of access: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP2020_FullReport.pdf
6. Міжнародна торгівля : Підручник./ За ред.. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Барановської М.І. –К.: ЦУЛ,2011.- 512с

СВІТОВІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Сніхівська Ірина,
студентка ОП «Менеджмент»¹²

Постановка проблеми. Термін управління людськими ресурсами зазвичай використовується приблизно протягом останніх десяти-п'ятнадцяти років. До цього область була загальновідома як “управління персоналом”. Управління персоналом змінювало свою назву в різні часи протягом історії. Зміна назви відбулась головним чином через зміну соціальної та економічної діяльності протягом історії. Промисловий добробут був першою передумовою організації управління персоналом [1]. Адміністрація персоналу, яка з’явилася як чітко визначена сфера до 20-х років минулого століття, в основному стосувалася технічних аспектів найму, оцінки, навчання та оплати праці працівників і в більшості організацій виконувала значну частину функцій по роботі з людьми. Водночас, в умовах сучасних глобальних викликів виникають нові вимоги до організації роботи персоналу з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників. При цьому, кожна країна має свої підходи до управління персоналом, які можуть відрізнятися залежно від специфіки країни, традицій та особливостей діяльності компаній.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід управління персоналом підприємства в умовах сучасних глобальних викликів є темою дослідження багатьох науковців. Так, Івасишина Н.В. досліджувала зарубіжний досвід управління персоналом [1]. Козак П. З. досліджував зарубіжний досвід управління персоналом у контексті успішної професійної адаптації працівників [2]. Минчинська І. В. вивчав персонал як визначальна складова забезпечення конкурентоспроможності підприємства [3]. Прохорчук С.В. досліджував управління персоналом: зарубіжний досвід [4]. Водночас, значна кількість питань потребують подальшого дослідження.

¹² Науковий керівник: к.е.н., доцент Пивовар А.М.

У процесі аналізу літературних джерел вдалося виокремити сучасні світові підходи управління персоналом підприємства в умовах глобальних викликів[3-4], а саме: навчання та розвиток, тренування та розвиток та набір і відбір [1-2].

Навчання та розвиток – це організаційна стратегія, яка формулює можливості, навички або компетенцію робочої сили, необхідні для забезпечення стійкої, успішної організації, та яка визначає засоби розвитку цих можливостей для підкріплення організаційної ефективності. Організаційні дослідження мають вирішальне та стратегічне значення. Йдеться не лише про широке навчання навичкам виконання завдань, але і про абсолютно нові способи мислення про роботу та стосунки один з одним. Особи всіх рівнів повинні вміти мислити та працювати “нестандартно”. Вони повинні мати можливість робити це без попереднього досвіду, чітких вказівок або пильного нагляду. Загалом, це зводиться до необхідності використання високих рівнів когнітивних навичок, включаючи навчання. Це також зводиться до потреби менеджерів навчати та розвивати свою існуючу робочу силу, сприяти їх навчанню в рамках культури навчання та за допомогою відповідних ресурсів, а також навчати та розвивати нових співробітників. А поза організацією, це зводиться до потреби розвивати суспільство, що навчається.

Тренування та розвиток. Відділ управління персоналом відповідає за забезпечення роботи, а також підвищення кваліфікації для всіх працівників, які були нещодавно прийняті на роботу та для існуючих. Навчальні системи повинні бути впорядковані в усіх місцях, щоб зробити спілкування та розподіл ресурсів зручним завданням. Вимірювання та моніторинг є ще одним життєво важливим аспектом навчання з метою сприяння прийняттю нових навичок працівників. Тренування та розвиток – це функція управління персоналом, яка займається організаційною діяльністю, спрямованою на підвищення ефективності діяльності окремих людей та груп в організаційних умовах. Набір та відбір – це процес залучення потрібної людини в потрібному місці та в потрібний час. Це має вирішальне значення для організації. Набір персоналу є найважливішою діяльністю не лише для HR-команди, а й для керівників прямих служб, які все частіше беруть участь у процесі відбору. Усі, хто залучений до набору персоналу, повинні мати відповідні знання та навички. Щоб залучити, найняти та утримати досвідчену, віддану та мотивовану робочу силу, потрібно багато уваги та ресурсів. Це, мабуть, одна з найосновніших HR-функцій. У цьому завданні є кілька основних вимог, таких як розробка посадової інструкції, реклама оголошень про роботу, відбір претендентів, проведення співбесід, надання пропозицій та узгодження заробітної плати та виплат. В сучасній теорії і практиці управління персоналом на фірмах індустріально розвинутих країн, враховуючи проаналізований матеріал, можна стверджувати, що домінують два діаметрально протилежних підходи - американський і японський [1].

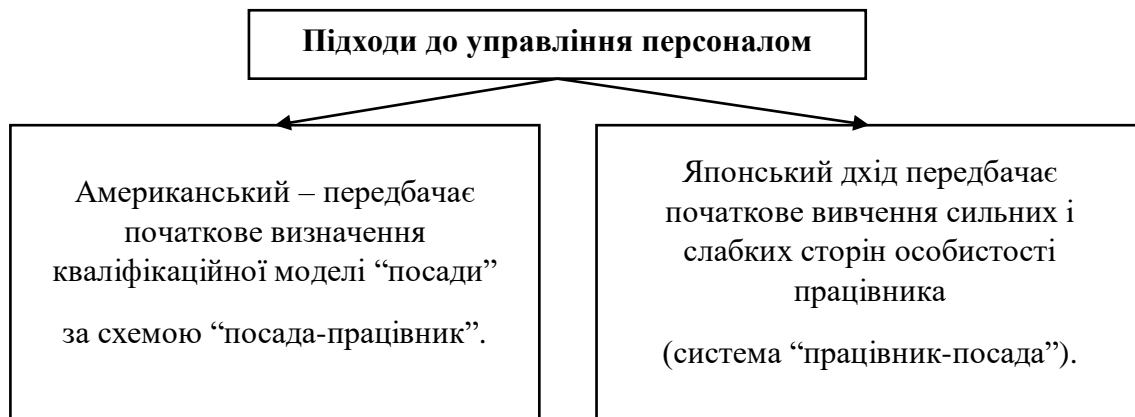

Рис. 1. Підходи до управління персоналом

У сучасній літературі європейські традиції управління персоналом представлені принципами управління підприємств таких країн, як Німеччина, Фінляндія, Франція та Великобританія [1]. При цьому, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що особливістю європейського менеджменту є спільна робота команди на чолі з лідером, який може працювати в певних структурних межах організації й уміє активізувати творчий потенціал співробітників [2-3].

Висновки. В контексті управління персоналом організаціям все частіше пропонується застосовувати цілий ряд практик, які, як стверджується, покращать їх конкурентоспроможність на глобальному ринку. Тому ініціативи щодо змін у організаціях слідує одна за одною. Особливо це актуально при роботі з персоналом.

Список використаної літератури:

1. Івасишина Н.В. Зарубіжний досвід управління персоналом Вісник Національного транспортного університету. 2011. № 24(1). С. 314–317.
2. Козак П. З. Зарубіжний досвід управління персоналом у контексті успішної професійної адаптації працівників Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.8. С. 392-398.
3. Минчинська І. В. Підходи до управління персоналом Економічний аналіз: зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. Том 14. № 3. С. 148–161.
4. Прохорчук С.В. Управління персоналом: Бізнес-навігатор. 2014. № 2. С. 208–211.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

**Левківський Василь,
студент ОП «Міжнародний менеджмент»¹³**

Постановка проблеми. Інтелектуальний капітал за умов економічних глобалізаційних процесів розглядається як продуктивний засіб формування стійких конкурентних переваг, що дають можливість визначити соціальну, науково-технічну та економічну ефективність розвитку підприємства. При забезпеченні прискореного економічного розвитку усвідомлення значущості процесу імплементації інновацій є беззаперечним. Новітньою тенденцією розвитку світової інноваційної сфери, що є протидією кризовим явищам світового ринку, є активне використання інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні та соціально-економічній сфері, які дають можливість подолати бар'єри у зменшенні диспропорційності розвитку. Впровадження міжнародного трансферу, збільшення масштабів міжнародних відносин у сфері економіки сприяють прискоренню темпів розвитку та стають своєрідним каталізатором для досягнення цілей підприємства в умовах розширення ринків.

Виклад основного матеріалу. В результаті переходу держав від індустріальної стадії економічного розвитку до постіндустріальної, виникло таке поняття для економічної науки як глобалізація. За словами Генерального секретаря ООН Кофі Анан: глобалізація – це

¹³ Науковий керівник: д.е.н., професор Куцмус Н.М.

складний комплекс транскордонних взаємодій між фізичними особами, підприємствами, інститутами та ринками, який проявляється в збільшенні потоків товарів, технологій та фінансів, у зміцненні та посиленні впливу міжнародних інститутів громадянського суспільства, у глобальній діяльності транснаціональних корпорацій, у впровадженні Інтернету задля суттєвого розширення масштабів транскордонних комунікаційних та інформаційних обмінів, у транскордонному переносі екологічних наслідків, захворювань та у все більшій взаємопов'язаності певних типів злочинної діяльності [1].

Опираючись на це визначення, можна зробити висновок, що світова економічна глобалізація характеризується домінуванням наднаціональних відносин над національними та корпоративними, аналогічно світовим нормам й стандартам над властивими окремим країнам світу. Внаслідок цього виникають нові можливості для розвитку підприємств, які ескортуються ризиком змінити правила гри на міжнародній арені.

Чітке визначення глобалізації як форми міжнародної конкуренції, можна знайти у працях М. Інтрілігейтора: «Під глобалізацією розуміється величезне збільшення масштабів світової торгівлі й інших процесів міжнародного обміну в умовах усе більш відкритої, інтегрованої світової економіки, що не визнає меж» [2, с. 112]. Більша частина науковців та економістів з пострадянських країн, поєднують напряму поняття технології з виробничим процесом, маючи на увазі операції з видобутку, переробки, обробки, збереження, транспортування, складання, які є основною складовою виробничого процесу, що включає також технічний контроль виробництва, опис виробничих процесів та інструкції з їхнього виконання і т. ін. [3, с. 96-97].

Однак, подібне трактування визначень технології є дещо вузьким, так як в ньому уділяється мало уваги стосовно розширених функцій, виконуваних підприємством. Більш адекватною сучасним умовам розвитку є позиція економістів з більш розвинених країн, які інтерпретують технології, як науково-технічні знання що використовуються в процесі розробки, виробництва та експлуатації товарів, існують в інтелекті суб'єктів чи матеріальних носіях, і такі, що мають комерційну цінність і багатоцільове використання [4]. Варто зазначити, що подібне визначення дає можливість враховувати специфіку господарської діяльності підприємства.

Процес глобалізації підсилює конкуренцію та сприяє виникненню нових конкурентних сфер, що призводить до жорсткого суперництва традиційними методами. В умовах постійно зростаючої конкуренції, актуальною стає потреба впровадження інновацій на постійній основі як на рівні підприємства, та і наявність їх актуального оновлення у світовому масштабі. Змінилися також і чинники конкурентоспроможності підприємства, галузі й держави. В наш час для забезпечення глобальної конкурентоспроможності компанії та її спроможності інтегруватися до світового простору, вже не достатньо фінансової та виробничої сфери. Бубенок Е.А. стверджує, що для захоплення найбільш вигідної ніші в глобальному масштабі, підприємство має навчитися використовувати процес створення нових конкурентних переваг, в основі яких покладено комерціалізоване наукове знання. Даний процес заключається у впровадженні компетенцій, які важко імітувати. Також варто зазначити фактори лідерства, ідентифікувавши їх не тільки «важкоімітованими» – але враховувавши темпи розвитку ринку – «нестандартизованими» та «швидкозмінними» важко імітовані компетенції. Згадані раніше «важко імітовані компетенції» переважно несуть нематеріальний характер і обмежуються у сфері внутрішньої організаційної будови компаній, застосовуваних управлінських технологій, інтелектуальних ресурсів персоналу, накопиченого багажу взаємин компанії із зовнішнім оточенням. Дане коло питань входить у сферу успішно розробленої протягом останніх десятиліть теоретичної концепції – концепції «інтелектуального капіталу» [5].

Темпи всебічного розвитку технологій багато в чому визначаються участю країни, зокрема, національних суб'єктів науково-дослідних установ та центрів, окремих підприємств та компаній, у відносинах з обміну технологіями на міжнародному рівні. Такі чинники як: стратегія співробітництва з партнерами-розробниками, цільове призначення технології, інвестиційні та технічні можливості компанії по впровадженню технології, напряду впливають на форми чи методи трансферу (табл. 1).

Таблиця 1

**Форми передачі технології
у відносинах міжнародного трансферу**

Класичні форми	Адаптивні (гнучкі) форми
<ul style="list-style-type: none"> • Патентні угоди • Ліцензійні угоди • Інжиніринг • «Ноу-хау» • Франчайзинг 	<ul style="list-style-type: none"> • Підписання ліцензійного договору; • Стратегічне партнерство; • Купівля обладнання або сервісу; • Працевлаштування іноземного менеджера або експерта; • Купівля іноземної фірми; • Прямі іноземні інвестиції; • Контракт про зворотні закупівлі (Buy-backcontract); • OEM-угода (Original equipment manufacturer - виробництво первинного обладнання)

Джерело: побудовано на основі [7, 8].

Інтелектуальний капітал як фактор конкурентоспроможності в процесі пристосування підприємства до змін, що викликані глобалізацією, можливо здобути шляхом імплементації у свою діяльність певних стратегічних рішень: підвищення кваліфікації персоналу за допомогою обміну досвідом та/або кадрами з передовими міжнародними компаніями-лідерами, безперервному моніторингу ринкових тенденцій та використання передових технологій у своїй діяльності, аналіз на постійній основі наявного потенціалу компанії.

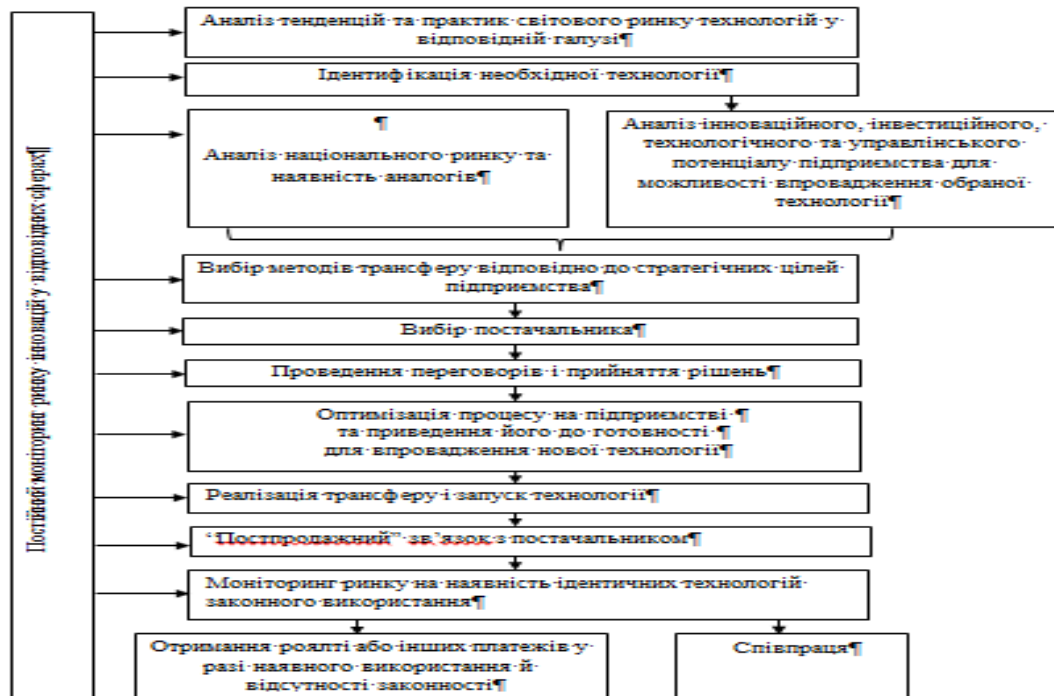

Рис. 2. Модель здійснення трансферу технологій

Джерело: складено автором на основі [7].

Міжнародний трансфер технологій дає низку стратегічних можливостей суб'єктам господарювання, а саме: розвиток висхідних галузей, розвиток внутрішнього ринку, адаптація та перенесення досягнень розвинених країн і входження в транснаціональну інфраструктуру [6].

На рис. 2 зображена модель здійснення трансферу технологій, як процесу, який не припиняється на етапі комерціалізації технології. Для комплексного розуміння пропонуємо розглянути процес трансферу технології. М.А. Йохнасом, В.А. Козачком пропонується поділити на п'ять етапів процес трансферу, а саме: визначення технологій для трансферу, розробка стратегії, реалізація трансферу, маркетинг, вибір механізму трансферу технологій [9].

Висновки. Підсумовуючи зазначене, необхідно зауважити, що задля успішної імплементації трансферу повинна бути організована системна і послідовна взаємодія між учасниками такого обміну на кожному з його етапів, побудовані чіткі графіки та ідентифіковані критерії результативності реалізації умов угоди. Принципово важливим чинником забезпечення ефективного трансферу технологій є одержувачі інноваційних технологій, які виступають потенційними продуцентами інноваційних товарів завтра. Отже, процес трансферу технологій стимулює дифузію інновацій.

Список використаної літератури:

1. Доклад Генерального секретаря Организации Объединенных Наций о работе Организации на 54 Сессии Генеральной Ассамблеи. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/russian/document/gadocs/54sess/ch4-2.htm/>
2. Економіка України: інвестиційно-інноваційні проблеми розвитку/ Колективна монографія. За ред. В.Ф.Бесєдіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ. – 2006. – 592 с.
3. Проблеми врегулювання трансферу технологій в Україні відповідно до міжнародно-правових норм та законодавства ЄС //Євроінформ. - 2006. - № 1. - С. 94-107
4. Горбунов Н.И., Золотых В.Г. Государственное регулирование торговли наукоемкой продукцией, технологиями и ноу-хау // Патенты и лицензии. – 1994.–№ 3-4.
5. Бубенок Е.А. Изменение характера и содержания конкуренции в условиях формирования глобальной экономики / Бубенок Е.А. // Креативная экономика. — 2013. — № 3 (75). — с. 121-129. — <http://old.creativeconomy.ru/articles/28491/>
6. Ельников В.В. Трансфер технологий и региональные задачи экономики / В.В. Ельников // Восточный Базар. – 2004. – № 69. – С. 21–22.
7. Титов В.В. Трансфер технологий (теория и практика) : [учебное пособие] / Титов В.В. – 2001.
8. Кузнецов Д. Трансфер технологий – движущая сила инноваций [Електронний ресурс] / Денис Кузнецов // Економіка Бізнес Портал. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://innodigest.com/%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B9%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%B6%D1%83%D1%89%D0%B0%D1%8F%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D0%B8%D0%BD-2/?lang=ru>.
9. Йохна М. А. Трансфер технологій: суть, форми і значення [Електронний ресурс] / М. А. Йохна, О. В. Козачок // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Білоус Тетяна,
студентка ОП «Міжнародний менеджмент»¹⁴

Постановка проблеми. Процес глобалізації значною мірою впливає на світову економіку та формує нові тенденції розвитку експортної політики країн світу, особливо основних торговельних гравців, таких як США, ЄС, Японія, Китай тощо. Експортна політика є невід'ємною частиною зовнішньоекономічних відносин в умовах глобалізації. Завдяки експортній політиці підприємства мають змогу розширювати ринки збуту своєї продукції та підвищувати конкурентоспроможність серед інших підприємств даної галузі, а також збільшувати свої прибутки та зменшувати витрати на продукцію завдяки «ефекту масштабу».

Мета дослідження. Обґрунтування та аналіз особливостей, характерних рис та тенденцій розвитку сучасної торговельної (експортної) політики з урахуванням впливів глобалізації. Важливі аспекти формування та розвитку ЗЕД розкрито у працях таких вчених, як Т. Богдан [2], Т. Власюк [3], Н. Грущинської [4] та інших. Однак, динамічність умов експортної політики призводить до появи нових проблем у цій сфері, що визначає необхідність послідовних та періодичних досліджень згідно з актуальних питань та намічених тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Термін «глобалізація» означає економічну взаємозалежність країн всього світу в результаті зростання обсягів і різноманітності міжнародних угод. В процес глобалізації активно втягнуті торговельні відносини і основними інструментами при цьому виступають товари, послуги, капітал, інноваційні технології тощо.

Таблиця 1

**Динаміка товарної структури експорту українських товарів з країнами ЄС,
млн дол. США**

Товари	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
Живі тварини; продукти тваринного походження	164,0	176,3	282,5	378,9	347,1
Продукти рослинного походження	2444,7	2037,6	3025,4	3694,9	4480,0
Жири та олії тваринного або рослинного походження	678,3	1204,3	1475,7	1143,8	1544,5
Готові харчові продукти	762,1	703,4	865,2	908,5	942,5
Мінеральні продукти	1477,4	1453,3	2286,5	2704,1	2697,1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	416,6	354,2	431,0	583,4	559,9
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	94,2	106,2	144,3	183,7	203,8
Шкури необроблені, шкіра вичинена	106,7	114,5	141,9	156,3	139,1
Деревина і вироби з деревини	713,0	784,6	835,2	1043,7	1004,9
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	61,6	93,7	108,8	108,7	120,0

¹⁴ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

Текстильні матеріали та текстильні вироби	508,5	565,2	620,7	706,4	706,6
Взуття, головні убори, парасольки	118,8	130,7	140,1	173,7	160,9
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	106,8	120,6	154,2	197,4	220,3
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	14,9	9,6	10,9	14,0	20,5
Недорогоцінні метали та вироби з них	3064,0	3092,3	3751,8	4437,5	3796,6
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	1797,3	1978,8	2484,5	2859,4	2825,0
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	158,8	122,3	158,8	160,0	203,4
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	57,7	37,7	42,1	37,1	59,0
Різні промислові товари	259,0	374,4	549,6	657,8	709,6
Твори мистецтва	0,2	0,1	0,2	0,8	0,4
Всього	13004,7	13459,8	17509,2	20150,0	20741,2

Розвиток експортного потенціалу – невіддільна складова зовнішньоекономічного розвитку країни, її основою є формування конкурентних переваг галузей національної економіки. Україна має значні природні переваги: достатню кількість робочої сили, вигідне географічне положення, багаті природні ресурси.

Це далеко не вичерпаний список потенційних переваг, які треба розширювати і розвивати та ефективно реалізовувати. В умовах, неефективного використання природних ресурсів та конкурентних переваг, якими володіє Україна, стає очевидною необхідність дослідження проблем реалізації вітчизняної політики стимулювання експорту, розвитку і реалізації експортного потенціалу [1].

Визначаючи основні проблеми розвитку експортної політики в умовах глобалізації, було проведено аналіз динаміки товарної структури експорту українських товарів з країнами ЄС за останні 5 років. (табл. 1).

Аналізуючи дані таблиці, слід зазначити, що обсяги експорту з країнами ЄС з кожним роком зростають. Найбільше Україна експортує в країни-члени ЄС недорогоцінних металів та виробів з них, продуктів рослинного походження, машин, обладнань, механізмів, електротехнічних обладнань, а також мінеральних продуктів. Натомість найменше експортує творів мистецтва. Найважливішим фактором, що впливає на експортну політику в умовах глобалізації є науково-технічна революція як наслідок того, що велика частка вартості товарів залежить від обсягів інноваційних впроваджень, досліджень та випробувань. Однак торгівля подібною продукцією розподіляється нерівномірно. Деякі країни експортують більш високо- та середньо-технологічну продукцію ніж інші.

Риса технологічності в умовах більш відкритої економіки найхарактернішою є для таких країн, як Китай, США, Південна Корея, Сінгапур, Малазія, Тайвань та інших. Водночас, оскільки Україна має зобов'язання відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, зокрема в частині Угоди про ПВЗВТ, найсприятливішим для ефективної експортної політики залишається ЄС. З одночасним нарощуванням експорту, в останні роки, недоліком залишається сировинна спеціалізація. Як правило, до експортної продукції переважно відноситься сільськогосподарська та мінеральна сировина. Така ситуація

негативно відбивається на валютних надходженнях, оскільки Україна втрачає додану вартість, яка закладена у готовій продукції. Також завдяки Інтернет – технологіям підприємства змогли розширити свій діапазон комерційних відносин. Електронна комерція дозволяє компаніям більш ефективно та гнучко здійснювати експортні операції, щільніше взаємодіяти з глобальними постачальниками та значно швидше реагувати на запити і очікування замовників.

Висновки. Отже, експорт українських товарів в країни-члени ЄС з кожним роком збільшується. Україна має потужний експортний потенціал у розвитку зовнішньоекономічної політики та зберігає свою конкурентоспроможність, оскільки багата і високозабезпечена природними ресурсами, кваліфікованою робочою силою, має зручне для торгової логістики географічне місце розташування. Але це тільки можливі потенційні переваги, які ще потрібно розвивати та реалізовувати. Для вдосконалення експортної політики України необхідно враховувати досвід високорозвинених країн світу та їх міжнародні стандарти, а також інвестиції та необхідність реформування, яке базується на світовій практиці.

Список використаної літератури:

1. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / С. В. Бестужева. – Харків : Вид.ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 268 с.
2. Богдан, Т. П. Макроекономічні проблеми торговельних відносин України з ЄС і нагальні завдання економічної політики / Т. П. Богдан // Стратегічні пріоритети. – 2016. – № 1 (38). – С. 86–98.
3. Власюк, Т. О. Стан і тенденції зовнішньоторговельної діяльності України: виклики для економічної безпеки та способи їх подолання / Т.О. Власюк // Стратегічні пріоритети. – 2015. – №4 (37). – С. 48–58.
4. Грущинська, Н. М. Значення торговельної дипломатії в організації експорту української продукції до ЄС / Н. М. Грущинська // Стратегічна панорама. – 2016. – № 1. – С. 51–57.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Лисайчук Всеволод,
студент ОП «Міжнародні економічні відносини»¹⁵

Постановка проблеми. Глобальний характер пандемії коронавірусу і її вплив на світову торгівлю (включаючи приріст частки електронної торгівлі) може сприяти зміцненню міжнародного співробітництва і подальшій розробці єдиних регламентів покупок і поставок через Інтернет. Реалії поточної кризи показали, що електронна комерція може бути ефективним інструментом для споживачів, а також може стати економічним двигуном як внутрішнього зростання економіки, так і всього міжнародного товарообігу.

Метою дослідження виступають особливості цифрової трансформації міжнародних економічних зв'язків в умовах пандемії коронавірусу, як глобального чинника економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Викладення результатів дослідження. Поширення COVID-19 сприяє зміні економічного і соціального життя в багатьох країнах. Одним з

¹⁵ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

яскравих наслідків поточної пандемії вже зараз можна назвати прискорене впровадження цифрових технологій в самих різних сферах, зокрема і в міжнародній торгівлі. Важливо відзначити, що у порівнянні з періодом світової фінансової кризи 2008 р., за минулі 12 років кількість користувачів мережі Інтернет зросла з 1,6 до 4,1 млрд чол., а кількість використовуваних в світі смартфонів досягло 3,2 млрд.чол. Питома вага інтернет-користувачів серед світового населення за цей період зросла з 23% до 54%, кількість людей, що користуються сервісами інтернет-покупок, подвоїлася, а обсяг роздрібної торгівлі в мережі Інтернет виріс з 1 до 3,8 трлн дол. США [1].

Застосування соціального дистанціювання, карантину та інших заходів у відповідь на пандемію COVID-19 привело до того, що споживачі стали частіше здійснювати онлайн-покупки, використовувати соціальні мережі, інтернеттелефонію та телеконференції, а також стрімінг відео і фільмів. Це слугувало чинником різкого зростання продаж споживачам (B2C) і збільшення обсягу електронної комерції між підприємствами (B2B).

Наприклад, в США спостерігається зростання онлайн-продажів в сфері доставки їжі, кормів для домашніх тварин. Значне зростання торкнувся деяких позицій медичних товарів. Зокрема спостерігається сплеск запитів, пов'язаних з купівлею антисептиків для рук і антибактеріального мила.

Найбільший в світі онлайн-ритейлер Amazon прийняв рішення про наймання додаткових 75 тис. співробітників у зв'язку зі збільшенням кількості замовлень під час пандемії COVID-19. Засновано спеціальний фонд розміром в 25 млн дол. США, «призначений для полегшення становища партнерів, зокрема водіїв вантажівок і сезонних позаштатних працівників» [2].

Китайський онлайн-ритейлер JD.com повідомив про збільшення обсягів продажів продовольчих товарів на 215% до 15 тис. тонн за період десять днів в кінці січня - початку лютого 2020 р. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року) [3].

Агентство ЄС з питань кібербезпеки (англ. - European Union Agency for Cybersecurity) вважає, що зростання електронних продажів сприяє прискоренню цифрової трансформації підприємств, особливо середнього і малого бізнесу, вимушених розширювати свою онлайн-присутність для того, щоб вижити в поточних умовах. Підприємства середнього та малого бізнесу складають 99% від числа всіх компаній в Європі. Разом з тим, 77% таких підприємств мають власні веб-сайти, і тільки 17% продають товари через Інтернет. У той же час близько 41% європейців стурбовані безпекою онлайн-платежів [4].

Варто також зазначити, що пандемія коронавірусу вивела на перший план проблему цифрового розриву як всередині країн, так і між країнами. З огляду на ключову роль цифрової економіки під час кризи, необхідність подолання цього розриву стає першорядним, особливо в країнах, що розвиваються і найбільш вразливою підгрупі - найменш розвинених країнах. В існуючих умовах ефективні та доступні послуги в області інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), такі як телекомунікації, комп'ютерні та інші ІТ-послуги, стають критично важливим фактором [4].

Пандемія коронавірусу підкреслила важливість цифрових технологій в цілому і вказала експертному співтовариству на ряд вразливостей структури глобальної економіки. У цьому контексті важливо продовжувати дискусії в рамках СОТ, присвячені полегшення транскордонного переміщення товарів і послуг, скорочення цифрового розриву і вирівнюванню умов для мікро-, малих і середніх підприємств. Одним з інструментів реагування на кризу може стати імплементація Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі [5].

Таким чином, пандемія коронавірусу дала потужний імпульс масовому впровадженню цифрових технологій в повсякденне життя. Вже зараз очевидно, що зміни, які ця тенденція

внесе в суспільно-економічний уклад, будуть носити безпрецедентний характер. Тривалі в більшості країн світу заходи щодо соціальної ізоляції змусили перейти в онлайн істотну частину світової торгівлі товарами і послугами. Ймовірно, незабаром світ буде спостерігати подальше вибухове зростання капіталізації постачальників онлайн-послуг на тлі падіння позицій компаній сировинних галузей. Кардинально зміняться моделі споживання.

Проте існує величезний набір ризиків і питань, на які поки немає однозначної відповіді. До такого переліку, наприклад, відносяться такі: Як забезпечити приватність і захист персональних даних в умовах активної цифровізації життя? Як вирішити комплекс проблем, пов'язаних з кібербезпекою при тому, що дедалі більша частина нашого повсякденного життя буде переведена в онлайн-режим? Як подолати нерівність можливостей в плані доступу до якісних онлайн-послуг в різних країнах і соціальних групах? Як забезпечити якість продукції що купується через Інтернет? Яких змін очікувати на світовому товарному ринку?

Відповідь на ці питання дасть лише подальший розвиток подій. Але вже зараз є підстави вважати, що поточна криза в зв'язку з COVID-19 стане передвісником одного з найбільших переформатувань політичного і соціально-економічного укладу в сучасній історії. Провідну роль в ньому відіграватимуть саме цифрові технології, і осторонь, ймовірно, не залишиться практично жодна держава світу.

Висновки. Глобальний характер пандемії коронавірусу і її вплив на світову торгівлю (включаючи приріст частки електронної торгівлі) може сприяти зміцненню міжнародного співробітництва і подальшій розробці єдиних регламентів покупок і поставок через Інтернет. Реалії поточної кризи показали, що електронна комерція може бути ефективним інструментом для споживачів, а також може стати економічним двигуном як внутрішнього зростання економіки, так і всього міжнародного товарообігу.

Список використаної літератури:

1. How COVID-19 will change the nation's long-term economic trends, according to Brookings Metro scholars URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.brookings.edu/research/how-covid-19-will-change-the-nations-long-termeconomic-trends-brookings-metro/>
2. Amazon объявила о найме 75 тыс. работников дополнительно из-за роста заказов URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tass.ru/ekonomika/8233107>
3. Tips for cybersecurity when buying and selling online URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/tips-for-cybersecurity-when-buying-and-selling-online>
4. The COVID-19 Crisis: Accentuating the Need to Bridge Digital Divides URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/dtlinf2020d1_en.pdf
5. Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_053#Text

G20: ДОСЯГНЕННЯ, НОВІ ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Поліщук Катерина,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»¹⁶

Постановка проблеми. Сучасні глобальні проблеми людства пов'язані з зміною клімату, а також з пандемією COVID-19, що призвела до дуже великих наслідків, вчасності економічної кризи. Зниження ВВП, що має негативний вплив на довіру, туристичний сектор, фінансові ринки та порушення ланцюгів поставок товарів і послуг призводять до зупинки розвитку в усіх економіках G20. Оскільки ці проблеми є глобальними, вони не можуть вирішуватися одноосібно, саме тому мають бути залучені всі сторони для вирішення цих питань.

Глобальні проблеми за часту вирішуються за допомогою міжнародних організацій, в тому числі G20. З огляду на існуючі проблеми 2019-2020 рр., основною метою групи G20 стало:

- спрямування всіх зусиль на підтримку боротьби з пандемією COVID-19, діагностику, вакцини, дослідження та розробки;
- підтримка секторів економіки, що найбільше постраждали через пандемію коронавірусу, а також вразливі категорії населення;
- реалізація екологічних проектів.

Мета дослідження: здійснити аналітичний огляд проблем та напрямів економічного розвитку найрозвиненіших країн світу – групи G-20. Дослідженню успіхів, викликів та перспектив розвитку G20 присвячено багато праць вітчизняних та іноземних вчених, серед них С. Слоутер, А. Бріл, Н. Верон, С. Пікфорд, С. Грант. Проте, G20 далі розвивається та ставить перед собою нові цілі, що викликає необхідність продовження досліджень у цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу. G20 було засновано як форум для обговорення питань, пов'язаних з функціонуванням міжнародних фінансових систем, з метою досягнення стабільного і стійкого зростання світової економіки. У сфері економічної політики між системоутворюючими державами світу, досягнення стабільного зростання світової економіки, більшість глобальних питань світового розвитку постають на порядку денному щорічних зустрічей керівників, мають тенденцію до розширення.

Ключовими питаннями саміту G-20 в Осаці (Японія) 2019 р. були такі:

- робота над збереженням та зміцненням міжнародного режиму вільної та справедливої торгівлі;
- цифровізація економіки;
- боротьба з глобальними екологічними проблемами.

Хоча світова економіка і продовжує відновлюватися, це відбувається повільно, але є ризики, що загрожують її зростання. Перш за все це торгівлі і геополітичні конфлікти. Міжнародна торгівля та інвестиції - важливі драйвери зростання і створення робочих місць, тому країни G20 хочуть зберегти свої ринки відкритими. Також учасники саміту мають намір разом з іншими членами Світової організації торгівлі асоціації (СОТ) провести необхідні реформи, щоб підвищити її ефективність.

Цифровізація економіки уможливила появу унікальних і безпрецедентних бізнес-моделей, але одночасно вона створила нові проблеми, такі як, наприклад, подвійне

¹⁶ Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т.О.

неоподаткування транснаціональних компаній. Вирішення подібних проблем можливе лише за допомогою міжнародного співробітництва, оскільки ефективне використання даних може забезпечити економічне зростання, розвиток та соціальне благополуччя [1].

У кліматичному питанні вдалося досягти того, що G20 уклала першу міжнародну угоду щодо боротьби із пластиком в океані, до 2050 року повинно відбутися повне припинення викидів пластику у світовий океан. Угода щодо боротьби із пластиком - лише перший крок до вирішення проблеми, тому необхідно прийняти обов'язкові правила з боротьби з пластиковими відходами з чітко визначеними цілями та планом дій [2]. Оскільки відомо, що забруднення пластиком стає все більш серйозною міжнародною проблемою, особливо після заборони Китаю та деяких інших країн ввезення пластикових відходів із-за кордону. Після цієї заборони багато країн, включаючи Японію, гостро усвідомлювали накопичення пластикових відходів [3].

Наступним за головування G20 взялася Саудівська Аравія, яка мала продовжити питання захисту клімату та розвитку технологічного прогресу. Крім цього, були поставлені нові цілі. А саме:

- розширення прав і можливостей людей шляхом створення умов, в яких всі люди, особливо жінки і молодь, можуть жити, працювати і процвітати;
- захист планети шляхом заохочення колективних зусиль по захисту глобальних надбань;
- формування нових рубежів шляхом прийняття довгострокових і сміливих стратегій для спільного використання переваг інновацій і технічного прогресу.

Сенсом цих цілей є те, що великі економіки світу повинні намагатися поліпшити умови життя всіх народів. Це означає, що вони повинні об'єднати зусилля, щоб краще захистити нашу планету та те, що єдиним способом досягти цього - це наважитися думати масштабно і планувати майбутнє. Також це означає, що вони повинні працювати ефективно та згуртовано для забезпечення стійкіших енергетичних систем, і що розумні міста повинні стати природною частиною майбутнього, і це вказує на те, що G20 повинні продовжувати вирішувати виклики та використовувати можливості, які відкриває діджиталізація [4].

Саудівська Аравія переживає значну економічну та соціальну трансформацію, керуючись своїм баченням 2030, яке тісно узгоджується з основними цілями G20 - досягнення макроекономічної стабільності, сталого розвитку, розширення прав і можливостей жінок, збільшення людського капіталу та збільшення потоку торгівлі та інвестицій.

Найбільшим викликом не лише для G20, а й для всього світу стала пандемія COVID-19, яка похитнула усі сфери життєдіяльності. 26 березня 2020 р. члени G20 провели екстрений саміт за допомогою відеоконференції, зберігаючи соціальну дистанцію в умовах COVID-19, щоб спланувати скоординовані глобальні заходи у відповідь на пандемію COVID-19 під головуванням короля Саудівської Аравії Салмана, зібрання було направлене на пошук способів подолання економічних наслідків вірусу для міжнародної торгівлі та світової економіки, коли люди втрачають роботу і доходи через блокування і комендантську годину, введених по всьому світу. Крім цього, було обговорено забезпечення життєво важливими медичними матеріалами та обладнанням, важливою продукцією, товарами та послугами через кордони для підтримки здоров'я населення [5].

Не зважаючи на те, що глобальна економіка переживає різке спадання в 2020 р. через вплив пандемії COVID-19, прогноз є менш негативним, оскільки глобальна економічна активність демонструє ознаки відновлення. Однак відновлення є нерівномірним, вкрай невизначеним та схильним до підвищених ризиків зменшення.

Міністри фінансів та керівники центральних банків G20 підтверджують свою рішучість продовжувати використовувати всі наявні інструменти політики, доки це буде необхідно для захисту життя людей, робочих місць і доходів, підтримки глобального економічного відновлення та підвищення стійкості фінансової системи, одночасно захищаючи від зменшення ризиків. Крім цього, вони взяли на себе зобов'язання щодо оцінювання та засвоєння уроків з впливу COVID-19 на економіку та світову фінансову систему [4].

Лідери G20 інвестували 5 трильйонів доларів для відновлення світової економіки. Держави G20 наголосили, що кошти інвестовані в рамках цільової фіскальної політики, економічних заходів та гарантійних схем для протидії соціальним, економічним та фінансовим наслідкам пандемії. У заяві також зазначається, що країни будуть докладати зусиль для захисту життя, робочих місць та доходів та надавати допомогу країнам, які цього потребують [6]. Крім того, організація заявила, що виділила 21 млрд дол. США на підтримку виробництва, розподілу та використання ліків, вакцин та діагностики. В даний час Саудівська Аравія очолює G20 і вона виділила 500 млн дол. США на боротьбу з пандемією коронавірусу. З них 150 млн мають бути спрямовані Коаліції щодо забезпечення готовності до епідемій та інновацій, ще 150 млн – Глобальному альянсу з вакцин та імунізації і 200 млн – іншим організаціям і програмами в галузі охорони здоров'я. G20 також розпочала програму з припинення виплат боргів для найменш розвинених країн та інвестувала 11 трлн дол. США для захисту світової економіки [7].

В період 21-22.11. 2020 р. відбудеться XV зустріч лідерів G20. Саміт буде проходити в онлайн-форматі під головуванням Короля Сальмана Бен Абделя Азіза Аль Сауда. Слід зазначити, що зустріч буде присвячена захисту життів людей на тлі пандемії коронавірусу, а також відновленню економічного зростання і боротьби з вразливими місцями, виявленими під час пандемії. Порядок денний саміту також охоплюватиме фінансові, економічні та соціальні питання, включаючи питання енергетики, навколишнього середовища, клімату, цифрової економіки, торгівлі, сільського господарства, охорони здоров'я, освіти та праці. Зокрема, саміт має на меті сформулювати ефективну політику для досягнення сталого та збалансованого розвитку та створення можливостей працевлаштування [4].

Висновки. В умовах пандемії коронавірусу перед організаціями та угрупованнями, які докладають зусиль для досягнення Цілей сталого розвитку, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку, зіткнулися з новими викликами пов'язаними із забезпеченням охорони здоров'я та безпеки персоналу, соціальним забезпеченням, дотриманням нових регуляторних обмежень, підтримкою стабільності та гнучкості бізнесу в умовах кризи. За останні кілька місяців карантинних обмежень ситуація більш-менш стабілізувалась, і майже кожна організація чи угруповання сформувала власні секрети управління кризами. Деякі управлінські заходи можна застосувати для обміну досвідом та таким чином, продемонструвати конкурентні переваги у досягненні Цілей сталого розвитку. Встановлення пріоритетів повинно базуватися на оцінці ризиків та переваг для населення та навколишнього середовища. Дослідження впливу пандемії, боротьба з наслідками та питання пов'язані з подолання коронавірусної кризи мають стати пріоритетними.

G20 слід виробити конкретні зобов'язання по захисту життя громадян, відновленню глобальної економічної стабільності і створення міцної основи для сильного, стійкого, збалансованого і всеосяжного зростання. Не існує іншого світового лідера, який би взяв на себе відповідальність за забезпечення безпеки, здоров'я і благополуччя громадян. Група G20 повинна реалізувати свій потенціал головного світового економічного форуму і місію по забезпеченню глобалізації на благо всіх громадян світу. Наслідком кризи повинні стати не тільки реформи, які не здійснені в 2009 р., але і поява нових рівнів співробітництва, які

забезпечать якісний стрибок: зобов'язання з надання глобальних суспільних благ, терміново необхідних світу.

Список використаної літератури:

1. G20 OSAKA SUMMIT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.mofa.go.jp/policy/economy/g20_summit/osaka19/en/
2. Ні торговим війнам і пластику. Про що домовилися лідери G20 в Японії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/pidsumki-samitu-velikoji-dvadcyatki-golovne-z-deklaraciji-50029446.html>
3. Першу міжнародну угоду щодо боротьби із пластиком в океані уклала G20. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://argumentua.com/novosti/pershu-m-zhnarodnu-ugodu-shchodo-borotbi-z-plastikom-v-ocean-uklala-g20>
4. G20 SAUDI ARABIA 2020 RIYADH SUMMIT. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://g20.org>
5. G20 Trade and Investment. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/g20-trade-ministers-statement-virtual-meeting-30-march-2020.pdf>
6. Країни G20 увіллють у світову економіку п'ять трильйонів доларів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://p.dw.com/p/3a4s9>
7. Міністри G20 збираються на позачергову зустріч [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://glavcom.ua/news/ministri-g20-zbirayutsya-na-pozachergovu-zustrich-702703.html>

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ

Степаненко Наталія,
студентка ОП «Міжнародний менеджмент»¹⁷

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства, зумовлює необхідність трансформації традиційних бізнес-процесів. Одним із ключових факторів успішного функціонування підприємства на цільових ринках вбачається дієва маркетингова комунікаційна політика, що є релевантною соціально-економічним вимогам та культурним викликам постіндустріального суспільства й набувають особливої актуальності у ході глобальної інформатизації усіх сфер життя суспільства.

Метою дослідження є аналіз особливостей процесу управління маркетинговими комунікаціями на міжнародних ринках, виявлення актуальних імперативів розробки та імплементації комунікаційних стратегій міжнародних компаній в контексті забезпечення їх актуальності на цільових ринках.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід засвідчує, що успішна реалізація комерційних задач просування товарів компанії на цільових ринках лінійно залежить від формування лояльності споживачів відносно корпоративного та продуктових брендів, що передбачає побудову підприємством власної ефективної системи комунікації в розрізі сегментів задля усвідомлення покупцями призначення товару, його точок диференціації, а також конкурентних переваг. Інструментальне наповнення комплексу маркетингових комунікацій підпорядковується загальній логіці розробки та реалізації маркетингової політики підприємства відповідно до таргетування та позиціонування складових продуктового

¹⁷ Науковий керівник: д.е.н., професор Данкевич В.Є.

портфелю. В цьому контексті на особливу увагу заслуговує методологічне та прикладне розв'язання проблематики управління маркетинговими комунікаціями підприємства як технології обґрунтування комплексу управлінських рішень, релевантних стратегій забезпечення актуальності підприємства на цільових ринках у довгостроковій перспективі.

Комунікація – це процес, за допомогою якого можливий обмін думками і судженнями між індивідуумами або між організаціями і індивідуумами. Тлумачення комунікаційної політики підприємства як базової маркетингової категорії здійснюється дослідниками, як правило, в площині ідентифікації сутнісних особливостей процесу формування взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих потоків інформації, що детермінують в кінцевому підсумку кон'юнктуру цільового ринку. Сучасні ефективні маркетингові комунікації характеризуються нелінійним характером комунікацій; наявністю системи фільтрів і зворотних зв'язків кількох рівнів; ускладненням комунікаційної реакції споживачів; спіралеподібним характером руху повідомлень; визначенням чутливості покупців до повідомлень залежно від їхніх особистісних характеристик тощо [7, с. 7]. З огляду на це особливого значення набуває такий інструмент забезпечення конкурентоспроможності міжнародних компаній, як маркетингова політика комунікацій.

Маркетингова політика комунікацій в цілому розглядається як система заходів, що імплементується з метою інформування споживачів щодо якісних та кількісних параметрів пропозиції компанії на локальному та/або глобальному ринках, а також для мотивації споживачів щодо здійснення ними наступних і повторних купівель товарів (послуг) компанії. Комунікаційна складова політики просування підприємства на міжнародні ринки структурно, технологічно та за змістом є значно складнішою, ніж формування системи маркетингових комунікацій на внутрішньому ринку. Ключовими позиціями, що детермінують додаткові зусилля підприємства з побудови маркетингових комунікацій на зовнішніх ринках, представляються відмінності культурологічної парадигми формування споживацької поведінки. За таких умов імперативною вбачається адаптація комунікаційних меседжів за формою та мовою звернення, контентом, рекламними ідеями, образами, аргументацією з метою забезпечення релевантності комунікації щодо сегментації, таргетування та позиціонування продуктового портфелю компанії. Комплементарною управлінською проблемою до зазначеної адаптації доцільно розглядати проблематику бюджетування заходів формування попиту та стимулювання збуту в частині обґрунтування ефективності витрат на розробку каналів комунікації та реалізацію комплексу комунікаційних впливів на цільову аудиторію B2B та B2C ринків.

Міжнародна рекламна кампанія, як правило, обґрунтовується в рамках технології реалізації комплексу рекламних заходів за межами країни рекламодавця уповноваженими ним та легітимними відносно місцевого законодавства рекламними агентціями та фахівцями з міжнародної реклами. Методика менеджменту в сфері управління міжнародними рекламними кампаніями передбачає застосування одного з варіантів профільного управління, а саме: децентралізованого, централізованого або комбінованого [4, с. 142]. Вибір підприємством підходу до управління рекламними кампаніями на міжнародних ринках зумовлюється, зокрема, прогнозними очікуваннями розвитку локальних рекламних ринків.

За оцінками експертів Media Bussines Reports, суттєву позитивну динаміку у найближчій перспективі демонструватимуть рекламні ринки таких країн, як Індія, Аргентина і Мексика, ємність ринків маркетингових послуг збільшиться орієнтовно на 10,9%, 16% і 10,5% відповідно [2]. До прикладу, зростання рекламного ринку, за прогнозними оцінками від Dentsu Aegis Network, на тлі виборів президента США зумовлюється залученням понад 10 млрд дол. США рекламних інвестицій [2]. Водночас ринки рекламних послуг окремих країн у 2020 р. характеризуються зниженням темпів росту, зокрема Великобританії, а також

країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Зниження бюджетів компаній на рекламу у 2020 р. притаманне ринкам Німеччини, Італії і Іспанії (-1,5%, -0,1% та -1,3% відповідно), що пояснюється локальною політичною та економічною невизначеністю [2].

Варто зазначити, що з-поміж різних видів рекламних звернень лідирує цифровий формат, що значною мірою стимулює глобальне зростання рекламних інвестицій і трансформацію традиційних медіа як за контентом, так і технологічно. Прогнозується, що частка цифрової реклами відносно загальної ємності глобального ринку реклами досягне 45,7% в 2020 р. й орієнтовно до 50% в 2021 р., при цьому цифрові технології позитивно впливатимуть на динамічний ріст медіа- та зовнішньої реклами [2].

За результатами дослідження медіа-ресурсу Media Bussines Reports, серед глобальних медіатрендів експерти визначили основні [2]:

- Цифрова економіка визначає формат та параметри рекламних ринків Індії, Латинської Америки (насамперед Аргентини, Мексики) та Східної Європи, зокрема Росії, Туреччини, Чехії, Румунії, Болгарії та Латвії. До прикладу, у 2020-21 рр. витрати на інтернет-рекламу в Індії збільшаться на 27,0 %.
- В глобальному масштабі бюджетування цифрової реклами у 2020 р. зростає на 10,5% (до 276 млрд дол. США). Найвищі темпи зростання в цифровому форматі демонструють рекламні майданчики соціальних мереж (+19,8 % в 2020 р.) і онлайн-відео (+14,6 %).
- За підсумками 2020 р. витрати на мобільну рекламу превалюватимуть над витратами компаній на телерекламу. Передбачається, що частка телевізійної реклами становитиме 31,5 % глобального ринку реклами, тоді як частка мобільної реклами сягне 32,1 %. При цьому у 2020 р. відбудеться відчутне зростання ємності мобільної реклами в абсолютних показниках, а саме на 16,5% і сягатиме 172,6 млн дол. США.
- Широке застосування цифрових технологій оптимістично передбачає зростання ринків телевізійної та радіо реклами у 2020 р. Суттєва ринкова влада власників теле- та радіомайданчиків (третина глобального рекламного ринку) посилиться в межах 1 % (витрати на теле- та радіорекламу зростуть у 2020 р. на 0,6 % та 1,7% відповідно).
- Водночас збережеться негативна динаміка щодо рекламних бюджетів на друковані медіа, прогнозується у 2020 р. скорочення витрат на рекламу в газетах і журналах на 7,1 % і 6,3 % відповідно.

За прогнозами німецького статистичного онлайн-порталу Statista, до 2021 р. ємність світового ринку електронної комерції сягне 4,9 трлн дол. США. Аналітичний висновок медіаекспертів Digital Commerce 360 свідчить, що світовий ринок онлайн-продажів за 2016-2019 рр. в середньому характеризувався середньорічним зростанням у 20 %, проте ринок роздрібних інтернет-продажів збільшувався в середньому за рік на 3,5 % [8]. За умови усталеності зазначеної тенденції, обсяги світового ринку електронної комерції перевищать обсяги офлайн-роздрібу вже до 2036 р. З огляду на актуальну ситуацію у світі, пов'язану із пандемією коронавірусу, суттєвими вбачаються підстави для очікування активізації розвитку різних форм онлайн-торгівлі з огляду на об'єктивну потребу здійснення купівель на маркетплейсах. Внаслідок масштабного запровадження онлайн формату торгівлі як комерційного мейнстриму передбачається формування e-commerce культури, що суттєво змінить модель купівельної поведінки щодо значної кількості товарів (послуг).

Медіаексперти, аналізуючи тренди світових рекламних ринків, є одноставними в оцінці перспектив розвитку зовнішньої реклами як галузі, що стабільно нарощує обсяги залучення бюджетів на рекламні акції протягом щонайменше 10 років. Цифровий сегмент out-of-home-media наразі найбільш швидко зростає й посідає у абсолютних показниках обсягів ринку друге місце після ринку реклами на мобільних девайсах. Так, відповідно до

досліджень. За даними результатів дослідження національної R&D компанії Magna, протягом 2016-17 рр. цифровий сегмент зовнішньої реклами збільшився на 30 %: у 2017 р. кількість цифрових носіїв зовнішньої реклами становила 300 тис. одиниць у світі [1].

Висновки. Отже, актуальними імперативами управління маркетинговими комунікаціями компаній, орієнтованих на міжнародні ринки, представляється розробка та імплементація індивідуальних маркетингових програм просування продуктивних та корпоративних брендів, що ґрунтується на політиці глобального бізнес-мислення та локальної адаптації релевантних ринкової кон'юнктури управлінських рішень. Ключовими факторами успіху в комунікаційній політиці підприємств нині вбачаються використання інтегрованої системи маркетингових комунікацій, що передбачає застосування системи комплементарних каналів комунікації, що створить можливості підвищення ефективності маркетингової політики підприємства.

Список використаної літератури:

1. DIGITAL OUTDOOR MEDIA. Початок нової ери URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ufuture.com/uk/digital-outdoor-media-pochatok-novoyi-eri/>
2. Media Bussines Reports URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mbr.com.ua/uk/news/world/1453-v-2020-rashody-na-reklamu-dostignut-6154-mlrd-kakie-glavnye>
3. Зозульов О.В. Застосування крауд-технології в маркетинговій діяльності підприємств / О.В. Зозульов, К.А. Полторац // Економічний Вісник НТУУ «КПІ». – 2014. – №11 – С. 422-429.
4. Ламбен Ж.-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива. — СПб.: Наука, 1996. — 589 с.
5. Лэйхифф Д. М. Бизнес-коммуникации: Стратегии и навыки : пер. с англ. / Д. М. Лэйхифф, Д. М. Пенроуз. – Санкт-Петербург: Питер, 2001. – 686 с.
6. Огилви Д. Огилви о рекламе / Д. Огилви ; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2000. – 232 с.
7. Примац Т. О. Маркетингові комунікації в системі управління ринковою діяльністю підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.06.01 / Т. О. Примац ; КНЕУ. – К., 2004. – 34 с.
8. Сироватко І. Бізнес по-новому: пандемія коронавірусу - поштовх для розвитку онлайн-торгівлі URL :[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/opinion/biznes-po-novomu-pandemiya-koronavirusu---poshtovh-dlya-rozvitku-onlayn-torgivli>

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ ТА ФОРМИ БАГАТОСТОРОННЬОГО МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

МОНІТОРИНГ ЦІН НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Сивковська Марія,
студентка ОП «Економіка»¹⁸

Постановка проблеми. У результаті встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на територіях із значним поширенням гострої респіраторної коронавірусної хвороби COVID-19 було змінено систему міжнародних відносин, що призвело до дестабілізації соціально-економічних процесів, зміни міграційних потоків, реалізації соціально-трудомих відносин, зайнятості, погіршення стану здоров'я, рівня та якості життя людей.

Виклад основного матеріалу. Офіційна статистика підтверджує спад макроекономічних показників у період пандемії. В березні 2020 р. уряд України та місцеві органи влади, керуючись досвідом інших країн, прийняли ряд правових норм та заходів щодо обмеження діяльності бізнесу окремих галузей та сфер економічної діяльності. Це відобразилось на результатах кінцевих економічних показників. Так, за 2 квартал 2020 р. номінальний ВВП України зменшився на 11,4 % до відповідного періоду попереднього року в постійних цінах 2016 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка приросту, зниження (-) номінального валового внутрішнього продукту (ВВП) та основних галузей України з 2 кв. 2019 р. по 2 кв. 2020 р., % до відповідного періоду попереднього року в постійних цінах 2016 р.

Галузь	2 квартал 2019 р.	3 квартал 2019 р.	4 квартал 2019 р.	1 квартал 2020 р.	2 квартал 2020 р.	Зміна (+/-) валової продукції з 2 кв.2020 р. по 2 кв.2019 р., процентних пунктів
Сільське господарство	6,9	5,3	-6,5	-1,8	-29,1	-36,0
Переробна промисловість	1,9	3,3	-0,9	-4,3	-14,7	-16,6
Транспорт	4,3	3,1	4,3	-8,6	-26,9	-31,2
Торгівля	3,5	4,3	5,1	5,4	-5,6	-9,1
ВВП	4,7	3,9	1,5	-1,3	-11,4	-16,1

Джерело: побудовано авторами за матеріалами Державної служби статистики України [1].

Спад виробництва зафіксовано в усіх галузях національної економіки, зокрема: транспорт – -26,9 %, переробна промисловість – -14,7 %, торгівля – -5,6%. Найгірший показник за 2 квартал 2020 р. зафіксовано у сільському господарстві, що склав -26,9 %. На

¹⁸ Науковий керівник: к.е.н., доцент Кільницька О.С.

жаль, це свідчить про формування подальших умов для погіршення соціально-економічної ситуації в державі, адже система цін в економіці характеризується взаємозалежністю і взаємообумовленістю.

Ціни на сільськогосподарську продукцію є основою для формування цін на продовольчі та споживчі товари, товари переробної промисловості, експортних цін, валютних запасів, митних тарифів, податків, зборів, платежів. Сучасна ситуація, що зафіксована у 2020 р., свідчить про випередження темпів росту цін на сільськогосподарську продукцію у порівнянні з темпом росту індексу споживчих цін на всі товари та послуги (інфляції) в Україні, крім травня, липня, серпня (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка індексів зміни цін на споживчі товари та послуги (інфляції), продовольчі товари та сільськогосподарську продукцію в Україні по місяцях у 2020 р.,
% до попереднього місяця**

Назва товару	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	За рік
Всі товари та послуги	100,2	99,7	100,8	100,8	100,3	100,2	99,4	99,8	100,5	101,0	102,7
Продовольчі товари	100,5	99,6	100,4	102,1	101,2	100,4	98,6	98,5	99,4	101,1	101,8
Сільськогосподарська продукція	102,7	105,5	102,3	113,0	95,8	101,2	97,5	98,6	107,0	106,3	129,9
Зміна (+/-) індексу цін на с.-г. продукцію до індексу інфляції, процентних пунктів	2,5	5,8	1,5	12,2	-4,5	1,0	-1,9	-1,2	6,5	5,3	27,2

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано авторами за матеріалами Міністерства фінансів України [2].

В аграрному секторі економіки має місце динамічний послідовний вплив на формування цінової ситуації у виробничій, переробній, оптово-посередницькій та реалізаційній діяльності суб'єктів господарювання. Наразі цей процес детерміновано в результаті встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів. Крім того, у 2020 р. під час посівної кампанії в Україні були створені екстремальні посушливі складні ґрунтово-кліматичні умови, відбулося зростання цін на енергетичні ресурси. Як результат, спостерігається підвищення цін на сільськогосподарську продукцію насамперед стратегічних напрямів (зерновиробництва та насіння соняшника), що створює передумови для зростання інфляції в державі. Про вищезазначені динамічні зміни у 2020 році свідчать офіційні дані Державної служби статистики України (табл. 3).

Середньомісячні ціни на основні види сільськогосподарської продукції, що реалізована сільськогосподарськими підприємствами в Україні у 2020 р., грн./т (без ПДВ, дотацій, транспортних, експедиційних та накладних витрат)

Місяць	Зерно ві та зерно бобові	Олійні куль- тури	Картоп ля	Овочі	Плоди та ягоди, грн/кг	С.-г. твари- ни (в живій масі)	Моло- ко	Яйця, грн./ за 10 штук	Цук- ро- вий бу- ряк
Січень	3861,6	8224,3	6353,7	6638,9	10,07	30645,7	8986,2	11,76	-
Лютий	3965,7	8437,6	5580,3	7432,8	9,26	31391,3	9000,8	10,76	-
Березень	4094,4	8566,2	5530,1	8149,1	9,37	30880,3	8979,8	10,25	-
Квітень	4234,3	8879,0	5731,1	9485,9	9,61	30979,7	8900,6	10,76	-
Травень	4272,4	9002,3	5735,8	10598,3	9,51	31167,5	8769,6	11,19	-
Червень	4294,4	9101,5	5826,2	11045,4	10,55	31290,6	8673,8	11,29	-
Липень	4333,8	9342,4	5976,2	11094,3	12,80	31383,5	8617,4	11,09	-
Серпень	4410,8	9503,4	5899,9	6444,0	12,56	31652,3	8598,2	11,10	-
Вересень	4512,4	9675,0	5469,4	4477,0	10,65	31977,5	8616,8	11,13	826,4
Жовтень	4603,5	9995,5	5194,1	4107,2	9,35	32065,4	8662,3	11,42	846,8
Відноше ння ціни жовтня до січня, %	119,21	121,54	81,75	61,87	92,84	104,63	96,40	97,11	-

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано авторами за матеріалами Державної служби статистики України [3].

Висновки. Тісний взаємозв'язок і взаємозалежність цін, які входять у систему, обумовлено єдиною методологічною основою їх формування на базі класичних законів ринкової економіки: вартості, товарно-грошових відносин, попиту й пропозиції та конкуренції. Діяльність усіх суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки тісно взаємопов'язана і в кінцевому підсумку утворює передумови для логічного послідовного формування цін у виробничій, переробній, оптово-посередницькій та торговельній сферах. Підвищення цін на стратегічні види с.-г. продукції в умовах пандемії створює передумови для зростання цін на продовольство, продукцію переробних промислових підприємств, товарів народного споживання та як результат збільшення інфляції.

Список використаної літератури:

1. Основні економічні показники соціально-економічного розвитку України. Архів за 2020 р.: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/mp/op_u/arh_op2020.html
2. Індекс споживчих цін за всіма категоріями в 2020 р.: матеріали Міністерства фінансів України: URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
3. Середні ціни продукції сільського господарства, реалізованої підприємствами у 2020 році. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/sg/scr/scr_u/scr2020.htm

ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Рожков Олександр,
студент ОП «Міжнародні економічні відносини»¹⁹

Постановка проблеми. 2020 рік характеризується нестабільністю по всьому світу. Через всесвітню пандемію весь світ можна сказати опинився в кризовому становищі, економіка спинила темпи свого росту, прогнозовані та прийняті бюджети країн були непристосовані до таких умов як всесвітній карантин, який триває і досі, та до економічного застою викликаного пандемією COVID-19. В розрізі цієї ситуації мета цієї роботи є розгляд перспектив розвитку української економіки в умовах світової кризи спричиненої коронавірусом, яким чином українська економіка зможе впоратися з наслідками цієї кризи та які наслідки чекають українську економіку у майбутньому.

Вивченням стану та оцінки основних перспектив розвитку української економіки в умовах пандемії займаються здебільшого державні установи, такі як Національний банк України, Державна служба статистики, Державна служба зайнятості. На міжнародному рівні прогнози, щодо економіки України дають такі міжнародні організації як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Міжнародна організація праці, а також Всесвітня організація охорони здоров'я

Виклад основного матеріалу. Перш за все, для повної картини, яка відображає дійсність потрібно розглянути ряд пунктів. По-перше, одним із найважливіших та основоположних значень для оцінки перспектив у розвитку української економіки в умовах сучасної та надскладної ситуації, яка склалася в нашій країні, займають показники Державного бюджету України на 2020 рік, який було ухвалено нещодавно Верховною Радою України, відповідно до пропозиції з боку Кабінету Міністрів України.

Таблиця 1

Зміни в Державному бюджеті спричинені пандемією COVID-19, в млрд. грн.

Показники	Стара редакція	Нова редакція	Зміна у відсотках
Доходи Державного бюджету	1095,5	975,8	89,1%
Витрати Державного бюджету	1169,7	1266,0	108,2%
Граничний дефіцит бюджету	96,3	298,4	309,8%

Джерело:[1]

При цьому всьому, слід зазначити, що нова редакція Держбюджету на 2020 рік, яка базується та побудована на новому макроекономічному прогнозі, відповідно до якого передбачено падіння валового внутрішнього продукту.

Таблиця 2

Макроекономічні показники української економіки.

Показник	Очікувано	Прогнози
ВВП	3,7%	-3,9%
Рівень інфляції	6,4%	8,7%

Джерело:[1]

Слід зазначити, що раніше за тими ж самими показниками очікувалося що:

- ВВП зросте на 3,7 %

¹⁹ Науковий керівник: д.е.н., професор Данкевич В.Є.

- Інфляція буде складати 6,4%

Але наразі ми маємо зовсім іншу ситуацію а саме:

- Зниження ВВП на 3,9%
- А рівень інфляції зріс до 8,4%

Окрім того не менш важливим пунктом є те, що очікується значне скорочення загального експорту товарів та послуг, а саме на 5,5%, а імпорт впаде на 10%. Найбільш вразливі є сфери невиробничі, а також галузі де основну масу складають малий бізнес. З іншої ж сторони так як основу українського експорту становить сільськогосподарська продукція, то в цій галузі падіння експорту буде спостерігатися менше, ніж загальне по Україні і може складати від 2% до 3%. Також очікується значне зменшення обсягу експорту по ряду країн, таки як Росія, Польща, Італія Туреччина, Німеччина, Угорщина. Імпорт в Україну зменшиться по ряду таких причин, а саме як ріст загального безробіття, падіння загальної купівельної спроможності населення, а також те що виробництво товарів та послуг в інших країнах також впав.

Вище перераховані показники, які створюють макроекономічний прогноз в синтезі разом з інформацією, яка надходить із сфери податкових надходжень, які стосуються саме частини Державного бюджету, яка відповідає за доходну частину, надають змогу мати повну майбутню картину, яка відображає можливі та вірогідні зміни в цьому році в різних галузях української економіки, через вплив світової епідемії. Особливу увагу потрібно приділити самому прояву вірусу COVID-19 в Україні, через невизначеність того як буде протікати надалі пандемія в Україні, можна сміливо зробити припущення, що цей перегляд Державного бюджету України може бути далеко не останнім. Так само важливим аспектом про який не потрібно забувати – це конфлікти інтересів між різними бізнесовими та соціальними групами на цьому фоні. Якщо розглядати перспективу розвитку української економіки із сторони міжнародних організацій, то відповідно до прогнозу. Який був представлений Міжнародним валютним фондом, у його економічному звіті у 2020 році, очікується, зниження ВВП на 7,7%, при цьому вже в наступному році прогнозується відновлення вітчизняної економіки, яке становить майбутніх 3,6%[4].

Ще одним важливим пунктом для повного відображення стану української економіки є аналіз населення країни, а саме рівень безробіття. За даними, які надала Державна служба зайнятості:

Таблиця 3

Кількість безробітних осіб, щомісячний розріз.

Станом на:	Кількість безробітних
1 липня	517 284
1 червня	511 388
1 травня	457 005
1 квітня	349 424

Джерело:[2]

Цей розріз даних показує, що за декілька місяців карантину, а саме з квітня місяця по липень, кількість безробітних зросла більше ніж на 48%. Якщо порівнювати з минулим роком, то було зареєстровано тільки 287 086 безробітних, а це означає, що кількість безробітних в минулому році була в 1,8 рази менше. Але при цьому за підрахунками Торгово-промислової палати насправді кількість безробітних складає 13-15%, що значно більше відрізняється від офіційних даних, які подаються і становлять 9,4%. При цьому всьому, запровадження карантинних заходів позначилось також і на заробітній платі, вона стала нижчою, через ряд об'єктивних причин, такі як нижча ділова активність, а також нижчий попит на робочу силу [2].

Висновки. Отже, Україна досить м'яко ввійшла в світову кризу, при цьому всьому ще й з більш-менш стабільною та збалансованою макроекономічною ситуацією. При цьому низький рівень захворюваності на початку епідемії у більшості регіонів дав змогу послаблювати карантинні обмеження на початку. А також завдяки послабленню інфляційного тиску, НБУ мав змогу швидше пом'якшити монетарну політику, та забезпечити умови для зниження вартості кредитів. Проте така тенденція спостерігалася тільки на початку пандемії, основна проблема в тому, що невідомо коли закінчиться епідемія, адже зараз спостерігається тільки постійний ріст кількості хворих на вірус. Якщо аналізувати теперішній стан української економіки, можна створити уявлення про напрями вірогідних змін у розвитку вітчизняної економіки. В такому випадку першочерговою задачею держави в такому випадку є створення всеохоплюючої стратегії, яка буде включати такі пункти, як наповнення бюджету України та зменшення його дефіциту, сповільнення темпів інфляції, підтримання достатнього рівня експортно-імпортних операцій, зниження рівня безробіття в умовах пандемії.

Список використаної літератури:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державний центр зайнятості [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dcz.gov.ua/>.
3. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kas.de>
4. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nbuv.gov.ua/>

ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПЕРІОД

Алфьорова Анастасія,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»²⁰

Постановка проблеми. Пандемія коронавірусу змінила світ в цілому. Масштаби її розвитку сягнули таких обсягів, до яких країни не були готові. Така епідеміологічно нестабільна ситуація у всьому світі зумовила переформатування державного управління, економіки, бізнесу, галузі охорони здоров'я та суспільства у контексті їх готовності приймати рішення і адаптуватися до форс-мажорних обставин, які склалися через карантинні обмеження, ізоляцію, закриття кордонів тощо.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти малого та середнього підприємництва є провідним сектором ринкової економіки, основою дрібнотоварного виробництва; це свого роду – агенти змін, що визначають темпи економічного розвитку, структуру ВВП, швидку окупність витрат, свободу ринкового вибору, забезпечуючи при цьому ринок споживчими товарами і послугами повсякденного попиту, сприяють появі додаткових робочих місць, розвитку конкуренції [1]. В економіці більшості країн Європейського Союзу (ЄС) суб'єкти підприємницької діяльності займають лідируючі позиції, так в Німеччині їх частка становить у структурі ВВП – 48%, у Франції – 45%, на Мальті – 23%. В Україні, за даними Міністерства

²⁰ Науковий керівник: к.е.н., доцент Усюк Т.В.

економіки у 2019 році частка малих та мікропідприємств у національному ВВП становить 16%, а разом із середнім бізнесом 55% [2].

Світова пандемія змусила країни ввести карантинні обмеження для запобігання зростання та розповсюдження хвороби. Таким чином, були та є закритими кордони, частково припинено транспортне сполучення, призупинена діяльність промислових підприємств. Особливо вразливими до економічних наслідків запровадження карантину виявилися представники малого та середнього бізнесу. Найбільше постраждали від карантинних мір такі галузі економіки як: транспорт, культурний та розважальний бізнес, готельно-ресторанний і туристичний бізнес, торгівля нерухомістю. За результатами опитування Європейської Бізнес Асоціації кожен п'ятий малий бізнес України опинився під загрозою закриття [3]. Дрібні підприємці зіштовхнулися з такими проблемами як: зрив закупок або поставок, зменшення обсягів продажів, нестача коштів для оплати оренди, також заробітної плати працівникам, нерівне положення з великими підприємствами, що продовжують працювати незважаючи на карантинні заборони.

За даними Європейської Бізнес Асоціації [4], за травень 2020 р. майже 50 % підприємств не впроваджували ніяких змін, безпосередньо намагалися працювати у звичайному режимі, 26 % зберігали виплати працівникам, незважаючи на зменшення доходу, ще 18 % розглядали версію закриття через зменшення доходу та скорочення працівників [3].

Найбільше малий та середній бізнес підтримується у розвинених країнах світу, зокрема на державні програми підтримки виділено у Німеччині – 37 % ВВП, у Італії – 20 % ВВП, у Франції – скасовано оплату податків та комунальних послуг, також держава може компенсувати працівникам при певних умовах 70% від їх зарплати; у Великобританії – крім основних програм підтримки для представників готельного та розважального бізнесу надаються гранти до 25 тис. фунтів стерлінгів; в Австрії – виділено 100 млн євро, щоб профінансувати програми пільгового кредитування для готелів [5]. У порівнянні з розвинутими країнами в Україні немає економічних можливостей впроваджувати широкі програми допомоги та підтримки. Основною метою заходів запроваджених є максимально можливе скорочення чи відтермінування сплати фінансових зобов'язань перед державою, орендодавцями та фінансовими установами-кредиторами.

Світова торгівля теж зазнає занепад (приблизно на 13-33%). Все це зумовлює збільшення рівня безробіття. Особливість такої економічної кризи полягає у невизначеності, зміні структури виробництва, доставці товарів, навіть можливе руйнування деяких секторів економіки. Українська економіка теж постраждає у величезних масштабах тому, що теж є залежною від загальної ситуації світу. А саме від експорту металургії, аграрної продукції та імпорту енергоресурсів та готових виробів. Тому падіння ВВП для нашої країни є неминучим та складає прогноз до 7,7% (табл. 1).

Таблиця 1

Зміни ВВП в країнах світу в період коронавірусної кризи, у %

Країна	2019 рік	2020 рік	2021 рік (прогноз)
Молдова	3,6	-3,1	4,0
Угорщина	4,9	-5,0	4,5
Польща	4,1	-4,2	2,8
Румунія	4,1	-5,7	5,4
Україна	3,2	-3,5	3,0
Туреччина	0,9	-3,8	5,0

Джерело: [6].

Висновки. Суб'єкти підприємництва користуються підтримкою в усіх країнах світу. Ця діяльність однаковою мірою корисна економіці кожної країни в цілому так і для кожної людини окремо тому, що більше 60 % людей, які працюють, найчастіше працюють у малому, або середньому бізнесі. Підприємницька діяльність у всьому світі досить швидко адаптується до потреб часу. У розвинутих країнах світу пандемія змусила навіть великі компанії переглянути принципи своїх ініціатив, що були спрямовані на освітні та екологічні проблеми та змінити їх на проекти боротьби з епідемією. Багато мільйонні суми виділили гіганти цифрової індустрії такі як Apple, Microsoft, Facebook. Частина британських компаній було переорієнтована на виробництво апаратів ШВЛ, наприклад, Rolls-Royce. В США так само вчинили Ford, General Motors, Tesla. Антисептики почали випускати на лініях по виробництву елітних парфумів Christian Dior. Таким чином, варто шукати позитивну сторону, оскільки криза є новим поштовхом для розвитку бізнесу, адже в таких ситуаціях можуть змінитися як і попит, так і пропозиція, починають діяти нові методи, принципи та технології менеджменту, що значно покращує діяльність суб'єктів підприємництва .

Список використаної літератури:

1. Малий бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidru4niki.com/10560412/>
2. Чи може малий та середній бізнес забезпечити зростання економіки України? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/mnenie/chy-mozhe-malyi-ta-serednii-biznes-zabezpechytu-zrostannia-ekonomiky-ukrainy-422890.html>
3. Через карантин може закритися 18% малих підприємств — «Європейська бізнес асоціація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/cez-karantin-mozhe-zakritisya-18-malih-pidpriyemstv-yevropejska-biznes-asociaciya>
4. Європейська Бізнес Асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/>
5. Пандемія коронавірусу як форс-мажорна обставина для малого та середнього бізнесу: Україна та світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/8.pdf
6. Економічні наслідки пандемії – в прогнозах Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.un.org/ru/story/2020/06/1379762>

РОЗДІЛ 3

ДОСВІД КРАЇН СВІТУ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ

U.S. TRADE POLICY: CONSEQUENCES OF A GLOBAL PANDEMIC

Shykyrava Karina,
a student EP «International Economic Relation»²¹

Formulation of the problem. The United States is a global economy giant. We all know that the United States is the largest trader, source and destination of foreign direct investment. However, more than five years of growth have been wiped out. The U.S. economy suffered a big blow since the pandemic of Covid-19 swept the world. The world's most powerful economy has collapsed. As a result, the economies of all countries are under threat today. Eurozone countries, the United Kingdom, Australia, and Brazil have been damaged by the coronavirus pandemic the most unstable markets, degeneration of tourism sectors, and record cuts in supplies of goods and services are leading to stagnation and recession in national economies. In contrast, the world's second-largest economy, China, has been able to avoid an economic downturn by containing the epidemic.

Scientists who have investigated US trade policy and the influence of Covid-19 on the global economy crisis in the world: Conerly Bill, Brock Williams, Kimberly Amadeo, Lauren Bauer, Kristen Broady, Wendy Edelberg, Jimmy O'Donnell, Jeff Cox.

Presenting main material. The U.S. economy is still the largest and most important in the world. In 2019, the United States economy grew moderately. The U.S. economy represents about 20% of total global output, and is still larger than that of China. Moreover, according to the IMF, the U.S. has the sixth highest per capita GDP. The U.S. economy features a highly-developed and technologically-advanced services sector, which accounts for about 80% of its output. Large U.S. corporations also play a major role on the global stage.

Real gross domestic product grew by 2.1%, according to estimates of potential GDP growth. The employment growth rate was much higher than the population growth, but this indicated a strengthening of the labor market. Consumer spending increased by 3.9%, and the last four months of 2019 became even better. Disposable income grew even faster - by 4.7%, increasing the level of savings. This created the basis for strong growth in the future [1].

In 2019, the U.S. trade with other countries was \$5.6 trillion. Total exports of goods and services amounted to \$2.5 trillion and \$3.1 trillion in imports [2].

²¹ Science curriculum: Ph.D., associate professor Usyuk T.V.

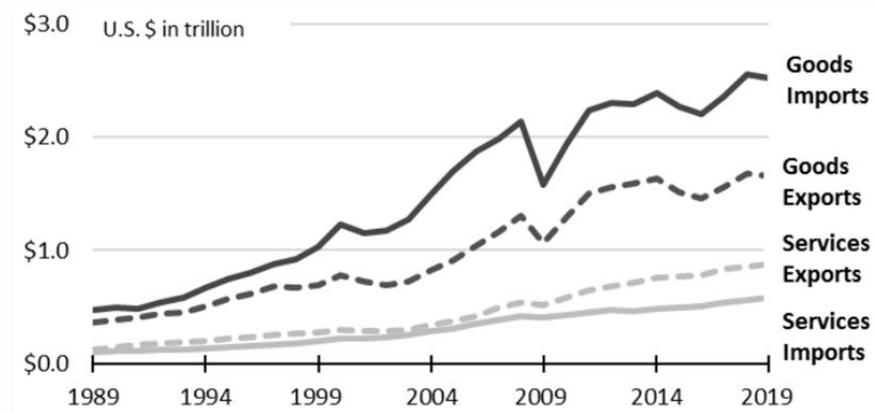

Fig. 1. U.S. Goods and Services Trade, [2].

In recent years, the United States imports more than it exports, so the US trade balance in 2019 was negative. The deficit was 617 billion dollars. Data for 2019 show that goods contribute 66% (\$ 1.7 trillion) to US exports. Imports of goods in this country is over 80% (\$ 2.5 trillion), services make up 19% of imports (\$597 billion), services of exports (\$846 billion). In addition, the United States exports more services than it imports [3].

In March 2020, as was pointed, the coronavirus 2019 disease (Covid-19) pandemic created both a public health crisis and an economic crisis in the United States. As of September 15, 2020 there have been more than 6.5 million confirmed COVID-19 cases and more than 195,000 deaths in the United States [4]. The economic crisis is unprecedented in its scale: the pandemic has created a demand shock, a supply shock, and a financial shock all at once.

Since February 2020, the United States economy has been in decline, as first-quarter growth declined at a 5% pace. Owing to the economic effects of the coronavirus pandemic, real U.S. GDP declined by a record 32.9 percent. Compared to the increase of 2.4 percent in the fourth quarter of 2019, before COVID-19 started to spread around the world [5].

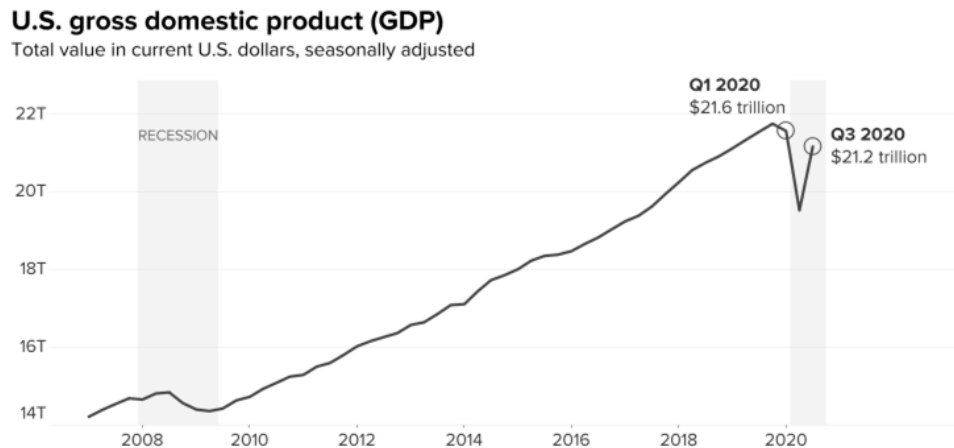

Fig. 2. Annualized growth of real GDP in the United States from 2008 to 2020, [5]

The growth in the third quarter took place against the background of a revival of consumer activity, which accounted for 68% of GDP. Although the news for the third quarter was good for the economy - 21.2 trillion. Dol. USA, the US economy is still in decline for some time. How long this will last and whether the consequences of the pandemic will be even more serious, no one can predict. Currently, the number of coronavirus cases is only increasing, which has a negative impact on both people and the country as a whole. Of the 22 million jobs lost in March, more than half remain vacant and the unemployment rate is still 7.9%, more than Covid-19 pandemic and

associated economic shutdown created a crisis for all workers. Covid-19–related job losses wiped out 113 straight months of job growth, with total nonfarm employment falling by 20.5 million jobs in April [5].

In August 2020, United States exported \$118B and imported \$204B, resulting in a negative trade balance of \$85.4B. Between August 2019 and August 2020 the exports of United States decreased by \$-20.2B (-14.6%) from \$138B to \$118B, while imports decreased by \$-11.6B (-5.4%) from \$215B to \$204B. The negative balance on US exports was due to reduced trade with countries such as: Mexico (\$-5.03B or -22.8%), Canada (\$-2.46B or -9.73%), and France (\$-1.28B or -41.8%). Product exports decreased in Aircraft Parts, Refined Petroleum, and Vehicle Parts. The decrease in US imports was explained primarily by a decrease in imports from Canada (\$-2.95B or -11.1%), Japan (\$-2.72B or -21.9%), and Germany (\$-2.32B or -19.2%). Product imports decreased in Crude Petroleum, Refined Petroleum, and Cars [5]. Nevertheless, US partners have not changed since the pandemic. In 2020, United States exported mostly to Canada, Mexico, China, Japan, and Germany, and imported mostly from China, Mexico, Canada, Germany, and Japan [6].

The COVID-19 pandemic had not only bad consequences, for example, the trade war between the United States and China slowed down somewhat. China, as one of the first major economies to come out of lockdown, has been able to provide countries like the US with the products they need. This has been helped by the many tariff exceptions granted by the US in the past months concerning products like surgical gloves, face masks, also many electronic items, and others. All this stimulated the resumption of trade policy between the United States and China almost to the level that preceded the dispute. For its part, the United States has lifted some tariffs on goods that were set before the pandemic. However, the trade war between the two economic giants is still continuing.

Conclusions. To summarize, the developed and globalized countries of the world are the most affected, the first of them the United States. That is, globalization, in this case, played a nasty joke. The unpreparedness of countries for such a situation has contributed to the negative impact on such sectors of the economy as trade, industry and others. To further avoid such situations, countries need to cooperate and provide assistance to countries that are unable to cope on their own, and also accept the experience of other countries, such as China, which was able to contain the drivers of the pandemic.

References:

1. Conerly Bill, August 15, 2019, “How Bad Is The U.S. Economy In 2019?” article on the site "Forbes". Retrieved from: <https://www.forbes.com/sites/billconerly/2019/08/15/how-bad-is-the-us-economy-in-2019/>
2. Brock Williams, September 15, 2020, “U.S. Trade Policy: Background and Current Issues”. Retrieved from: <https://crsreports.congress.gov>
3. Kimberly Amadeo, July 09, 2020, “What Does the United States Trade With Foreign Countries?”. Retrieved from: <https://www.thebalance.com/u-s-imports-and-exports-components-and-statistics-3306270>
4. Lauren Bauer, Kristen Broady, Wendy Edelberg, Jimmy O’Donnell, September 02, 2020, “Ten Facts about COVID-19 and the U.S. Economy”. Retrieved from: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2020/09/FutureShutdowns_Facts_LO_Final.pdf
5. Jeff Cox, October 29, 2020, “ECONOMY U.S. GDP booms at 33.1% rate in Q3, better than expected”. Retrieved from: <https://www.cnbc.com/2020/10/29/us-gdp-report-third-quarter-2020.html>
6. Retrieved from: <https://oec.world/en/profile/country/usa>

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ “COVID-19” НА ІНДУСТРІЮ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

Слюсарчук Олена,
студентка ОП «Менеджмент»²²

Постановка проблеми. Туристична індустрія ще два роки тому досить динамічно розвивалася, і, навіть, могла потіснити “китів” соціально-економічної сфери. Це було можливо навіть з урахування тодішньої нестабільної економічної ситуації у світі. Але 2019 змусив світ повністю по іншому подивитися на туристичну галузь як таку, так і на супутні галузі в цілому. Адже туристична індустрія розвивається у тісній співпраці із такими супутніми галузями як: готельний-ресторанна сфери, транспортна галузі, торгівельно-розважальний бізнес. Тут найкраще можна побачити як збільшення попиту на послуги однієї галузі призводить до збільшення попиту на супутні послуги. Туризм – один з найголовніших напрямів у сфері послуг.

Збільшення подорожей також дозволило збільшити кількість гостей в готелях і, в свою чергу, розмір ринку готельного господарства. Такі ключові показники ефективності, як RevPAR (дохід за доступне приміщення), ADR (середньодобова норма) та наповнюваність, за останні десять років зросли в річному обсязі завдяки напливу туристів по всьому світі [3]. Тим часом ще однією галуззю, яка отримала прибуток від подорожей, є авіакомпанії – де дохід світової комерційної авіації досягає 838 мільярдів доларів США в 2019 році. Тому світова пандемія, яка сколихнула світ наприкінці 2019 року, показала багато прогалин, які існують у різних сферах життєдіяльності кожної держави, та України зокрема[3]. Це підняло проблему розвитку не тільки міжнародного туризму, а й самому поняттю “туризм” актуальності, а дослідження шляхів вирішення цієї проблеми – наукового і практичного значення.

Виклад основного матеріалу. Проблематику дослідження розвитку туристичної сфери регіонів України та світу висвітлено у працях вітчизняних вчених: Л. С. Гринів, В. Г. Гуляєва, М. І. Долішнього, В. Ф. Кифяка. Вливом світової пандемії сьогодні в більшості випадків займаються не конкретні вчені, а світові організації, зокрема UNWTO. Також, такі світові вчені як Бадрі Нараянаном Гопалакришнан, Ральфом Пітерсом та Девідом Ванцетті під загальним керівництвом Памели Кокс Гамільтон, директора Відділу міжнародної торгівлі та сировинних товарів, ЮНКТАД, розглядали дану проблематику на конференції ООН з торгівлі та розвитку у 2020 році.

У процесі дослідження було використано методи статистичного дослідження, метод порівняння, аналізу та синтезу, метод узагальнення. Метою статті є дослідження впливу “COVID-19” на сферу міжнародного туризму та визначення перспектив розвитку міжнародної туристичної галузі в умовах світової пандемії. Індустрія туризму була одним з найбільших світових ринків, поки світ не зіткнувся в 21 столітті з новим викликом - пандемією COVID-19. Результати багатьох досліджень показують, що туристичний сектор легко страждає від глобальних криз. На рисунку 1 розраховується прямий вплив туризму на імпорт, експорт і сальдо рахунку поточних операцій за сценарієм, який передбачає поступове відновлення роботи в вересні, але падіння приблизно на 70 відсотків доходів від туризму і прибутків від міжнародного туризму в 2020 році.

²² Науковий керівник: д.е.н., професор Забуранна Л.В.

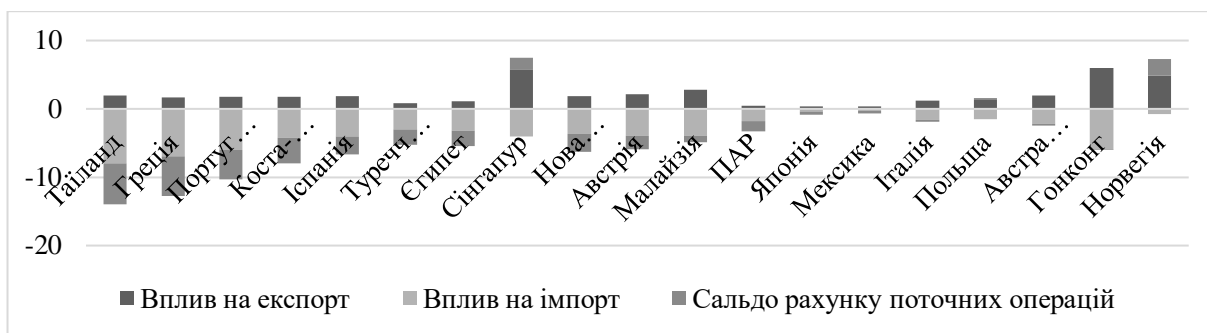

Рис.1. Вплив пандемії на експортно-імпорتنний потенціал країн (відсоток від ВВП)

Примітка. Побудовано автором за даними ВОЗ.

У Таїланді зменшення обсягів туризму через COVID-19 може зменшити загальний експорт країни на 8 відсоткових пунктів і може знизити частину 7-відсоткового загального профіциту поточного рахунку, який країна мала у 2019 році. Сума міжнародних туристичних витрат Японії в 2018 році (20,1 млрд. дол. США) призвела до того, що Японія посіла 16 місце в “Рейтингу витрат на міжнародний туризм за країнами / регіонами” у 2017 році. Туризм – це головний економічний сектор у Середземноморському регіоні, який становить 30% світового туристичного потоку, і це головне регіональне туристичне призначення у світі. Канадський імпорт туристичних послуг у березні скоротився на 32,6% до 2,7 млрд. доларів, оскільки пандемія COVID-19 та пов'язані з нею обмеження на подорожі різко зменшили кількість канадських туристів, що виїжджають за кордон.

Перспективи для менших країн, що залежать від туризму, є ще більш критичними (рис.2). Діаграма про зовнішній сектор зосереджена на середніх та великих економіках, але, за тим самим сценарієм, деякі менші держави, які особливо залежать від туризму, можуть мати значно більший прямиий вплив на їх сальдо торгового балансу та поточного рахунку. Якщо ж розглянути більш детально наступну, то можна чітко побачити, що острівні держави де доходи від туризму складають близько 50 %, зокрема (Макао – 50,2%), мають нищівний вплив на стан своєї економіки (рис.2) .

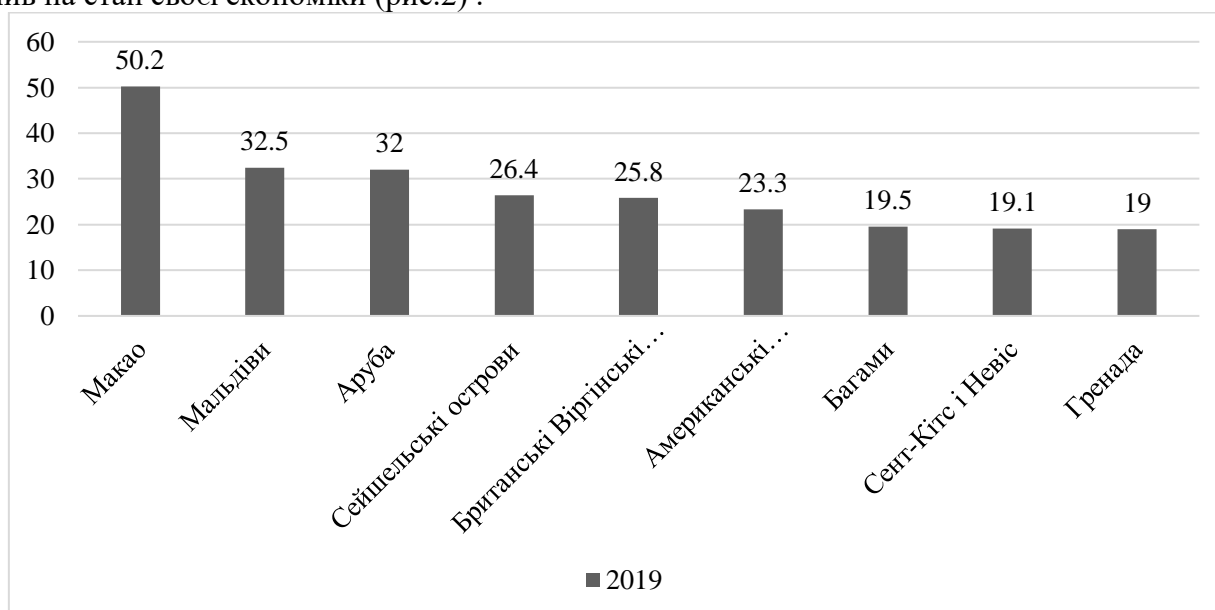

Рис.2. Країни з найбільшою часткою ВВП, створеного прямими подорожами та туризмом у всьому світі в 2019 році, %.

Примітка. Побудовано автором заданими <https://www.statista.com/>.

Висновки. Загальний ефект, від зниження туризму, буде відчутний для усіх країн. Менші країни, що залежать від туризму, і навіть більші економіки з великою туристичною галуззю будуть спостерігати зниження бюджетних надходжень. Наразі країни з меншими внутрішніми ресурсами часто покладаються на більше імпорту для підтримки своєї туристичної галузі. Падіння експорту туризму та економічна активність, яку він рухає, як прямо, так і опосередковано, призведе до відповідного падіння імпорту – зменшуючи загальний вплив на сальдо поточного рахунку. Для відновлення туристичних потоків необхідно буде декілька років.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про туризм” від 15.09.95 № 325/95
2. Александров В. В. Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: монографія. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2010. С.268.
3. Долматов Г. М. Международный туристский бизнес: история, реальность и перспективы. [Електронний ресурс] Режим доступа : <http://buklib.net/books/22017>
4. Олексенко Р., Ортіна Г. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Вип. 5 (17). С. 33–39.
5. Черненко В. А. Международный бизнес: учебник. Университет сервиса и экономики. 2011. 428 с.
6. Шамара І. М. Теоретичні підходи до визначення поняття туризм, його сутність та роль Серія “Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм”. 2016. Вип. 5. С.167-170.
7. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні [Електронний ресурс] Режим доступа: <http://www.ntoukraine.org/assets>

НАСЛІДКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ КАНАДИ: КРОКИ ДО ОЗДОРОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

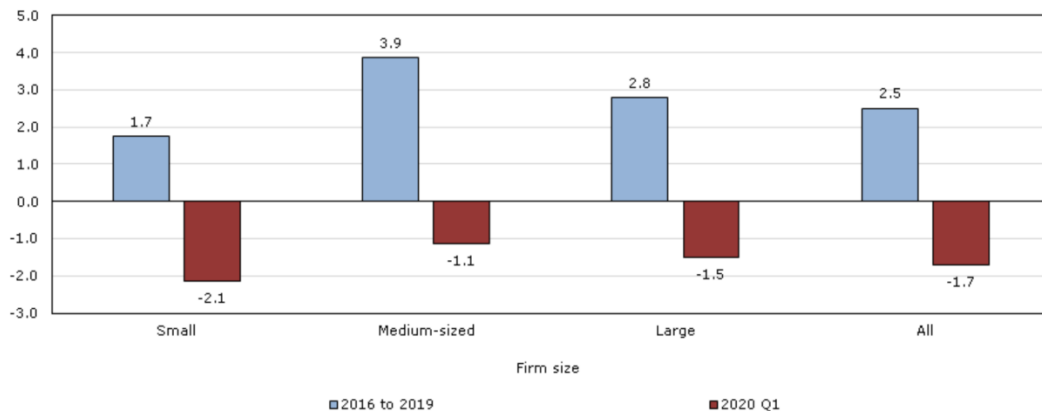
**Колосівський Святослав,
студент ОП «Менеджмент»²³**

Постановка проблеми. З 11 березня 2020 року канадський уряд оголосив про початок пандемії COVID-19. 16 березня 2020 року Канада закриває кордон з США (основним торговим партнером). Поступовими кроками починається ізоляція країни, і, відповідно, її економіки. Як і будь-яка інша національна економіка, економіка Канади зазнала рекордний спад. Проте, уряд продовжує боротьбу з наслідками глобальної пандемії та застосовує різні способи протидії причинам її виникнення. Певні успішні кроки уже зроблені і утвердилися як успішний приклад протистояння економічним наслідкам спалаху вірусу.

Виклад основного матеріалу. Пандемія COVID-19 сильно вплинула на канадську економіку, приводячи її до рецесії. Правила соціального дистанціювання, установлені урядом, створили обмеження економічної діяльності в країні. Компанії почали розглядати питання масового звільнення робітників, що значною мірою було унеможливлено через вплив державної субсидії на заробітну плату. Але, незважаючи на ці зусилля уряду, рівень безробіття в Канаді становив 13,5% у травні 2020 року, що є найвищим показником з 1976 року[4]. Відбулося скасування багатьох масштабних заходів, які планувалися на 2020 рік в

²³ Науковий керівник: к.е.н., доцент Горбачова І.В.

Канаді (спортивні події, концерти). Особливо сильно постраждали сектори туризму та авіаперевезень Канади через обмеження на подорожі, а деякі фермери побоювались дефіциту робочої сили та банкрутства[2]. За перші два квартали 2020 року ВВП Канади зменшився на 2020 мільярдів доларів США[5].

Note: The growth rate for 2020 Q1 is calculated as the percentage change between 2020 Q1 and the average of the four quarters of 2019.
Source: Statistics Canada, author's tabulation.

Рис.1. Зростання реального ВВП за класами розміру фірм за період 2016-2019 роки та за перший квартал 2020 року [7].

Економічні обмеження та заходи соціального дистанціювання під час пандемії COVID-19 спричинили серйозні перешкоди для канадського бізнесу. Ці зриви в економіці мають особливо великий негативний вплив на фірми малого та середнього розміру.

Як наслідок карантинних обмежень, зростання щорічного реального ВВП на підприємствах різних розмірів значно зменшився [7].

За період з 2016 по 2019 роки реальний ВВП зріс для усіх рівнів підприємств. За перший квартал 2020 року реальний ВВП знизився у всіх класах розмірів фірм. Найбільший спад спостерігається у малих підприємств, за якими слідували великі та середні.

Оскільки малий бізнес становить 98,0% від усіх підприємств роботодавців у Канаді, цей бізнес впливає на загальну економіку країни. З середини вересня до кінця жовтня, Статистична служба Канади проводила опитування про умови бізнесу, щоб краще зрозуміти поточний вплив пандемії на бізнес. За результатами опитування, малі підприємства мали менше шансів взяти на себе борг, а також трохи рідше мали ліквідність для функціонування. Близько половини підприємств з 1 до 4 працівниками (47,2%), близько двох п'ятих підприємств з 5 до 19 працівниками (43,4%) та понад третини підприємств з 20 до 99 працівниками (34,3%) повідомили, що вони не мають можливості взяти на себе більше боргів[8].

З метою відновлення економіки та добробуту населення, уряд Канади запровадив список програм державної підтримки. Зокрема такі як:

1. Canadian Economic Recovery Benefit (CERB) – податкова пільга у розмірі 2000 доларів США кожні 4 тижні протягом 28 тижнів працівникам, які втратили роботу або у яких кількість робочих годин скоротилася через COVID-19[3];

2. Canada Emergency Wage Subsidy (CEWS) – програма, що дозволяє працедавцям, які мають право на отримання, отримувати субсидію в розмірі 75% на заробітну плату кожного з своїх працівників (до перших 58 700 доларів США) [1].

3. Canada Emergency Business Account (CEBA) – надає екстрені безвідсоткові позики малим підприємствам та некомерційним організаціям під час пандемії COVID-19.

Метою цієї програми є забезпечення цих підприємств доступ до достатнього капіталу, щоб залишатися платоспроможним під час пандемії [1].

Активно впроваджуються і інші програми, які завдають збитків державному бюджету та накопичують державний борг, проте дозволяють підтримати економіку у максимально активному стані. Таким чином кількість робочої сили Канади становила 64,8% проти 61,4% у США. Крім того, економічне зростання Канади у третьому кварталі випередило Сполучені Штати на 16 процентних пунктів [9].

Висновки. Отже, пандемія COVID-19 сильно та негативно вплинула на економіку Канади, призводячи до банкрутства багато підприємств, а людей – до безробіття. Проте, незважаючи на усі перешкоди, уряд та бізнес продовжує постійну боротьбу проти рецесії та проти пандемії в цілому. Певні успішні кроки уже зроблені, проте значно більші загрози ще попереду, і підготовка має починатися як найраніше.

Список використаної літератури:

1. Canada, Department of Finance (2020-04-11). "Government Introduces COVID-19 Emergency Response Act, No. 2 to Help Businesses Keep Canadians in their Jobs". gcnws. Retrieved 2020-04-29.
2. CBC. May 6, 2020. "The pandemic is creating a season of anxiety in hard-hit farm sectors".
3. Department of Finance Canada. Government of Canada. March 25, 2020. "Government introduces Canada Emergency Response Benefit to help workers and businesses".
4. Huff Post Canada. June 5, 2020. "Canada Actually Added Jobs In May: StatCan". Retrieved July 13, 2020.
5. Statistic Canada. 2020. "Gross domestic product (GDP) at basic prices, by industry, quarterly average (x 1,000,000)".
6. Statistics Canada. 2020. "Canadian Survey on Business Conditions: Impact of COVID-19 on businesses in Canada, third quarter".
7. Statistics Canada. 2020a. "Gross Domestic Product, Income and Expenditure, First Quarter 2020," and "Gross Domestic Product by Industry, March 2020." The Daily, May 29, 2020.
8. Statistics Canada. 2020b. "Canadian Survey on Business Conditions: Impact of COVID-19 on businesses in Canada, March 2020." The Daily, April 29, 2020.
9. Statistics Canada. 2020. "Labour Force Survey, September 2020". The Daily, October 9, 2020.

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА СВІТОВУ ТОРГІВЛЮ

Пономарьова Карина,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»²⁴

Постановка проблеми. Починаючи з грудня 2019 р. весь світ охопила коронавірусна хвороба під назвою COVID-19. У світі була оголошена пандемія, що забрала життя тисячі людей, вдарила по соціально-культурному житті населення, порушила всесвітні зв'язки глобалізації, завдала значних економічних збитків для країн і звичайно суттєво вплинула на обсяги світової торгівлі. Тобто в загальному, світова торгівля опинилася в умовах глобальної кризи, фінансової дестабілізації, що охопила весь світ і поступово ввійшла у рецесію. Саме

²⁴ Науковий керівник: д.е.н., професор Куцмус Н.М.

тому доцільним є розгляд даної теми для дослідження наслідків пандемії та можливих шляхів виходу з цієї ситуації.

Вплив пандемії на світову торгівлю, можливі наслідки та загрози досить детально обговорюють економісти, політологи, соціологи, представники влади і експерти з питань торгівлі. Серед них особливо виразними є дослідження Р. Хатт, А. Гурріа, А. Пустової, А. Аделіна, І. Петрашко, В. Медечука, К. Лагард.

Виклад основного матеріалу. Сучасна світова торгівля розвивається досить швидкими темпами. Попри сприятливі екзогенні умови для розвитку зовнішньої торгівлі існують перешкоди внутрішнього характеру. Окремі напрями міжнародної торгівельної співпраці стають тривалими, формують закономірності їх розвитку, інші ж мають короткостроковий характер, що відображає певні тенденції співпраці. Проте, як вже було зазначено, у кіці першого кварталу, а згодом – і на початку другого у 2020 р. під час падіння світового фондового ринку явно проявилася криза, що завдала значних збитків. Негативний вплив поширення корона вірусної інфекції на міжнародну торгівлю відмічає і Світова організація торгівлі, у звіті якої “Дані та перспективи глобальної економіки” прогнозується, що обсяг світової торгівлі у 2020 р. впаде з 13 % до 32 % і завдасть великої шкоди підприємствам і домогосподарствам [1].

Економічний шок 2020 р. неминує спонукає до порівняння зі світовою фінансовою кризою 2008-2009 рр. Їх схожість полягає в тому, що відбулося посилення урядового впливу на грошово-кредитні відносини та фіскальну політику, щоб протистояти спаду і забезпечити тимчасову підтримку доходів суб’єктів національних економік. Однак, обмеження на пересування і соціальне дистанціювання у 2020 р. мають прямий вплив на пропозицію робочої сили, транспорт, туризм. Схожа ситуація була і під час кризи 2008-2009 рр., коли закрилися цілі сектори національної економіки, включаючи готелі, ресторани, туризм і значні частки виробництва (рис. 1).

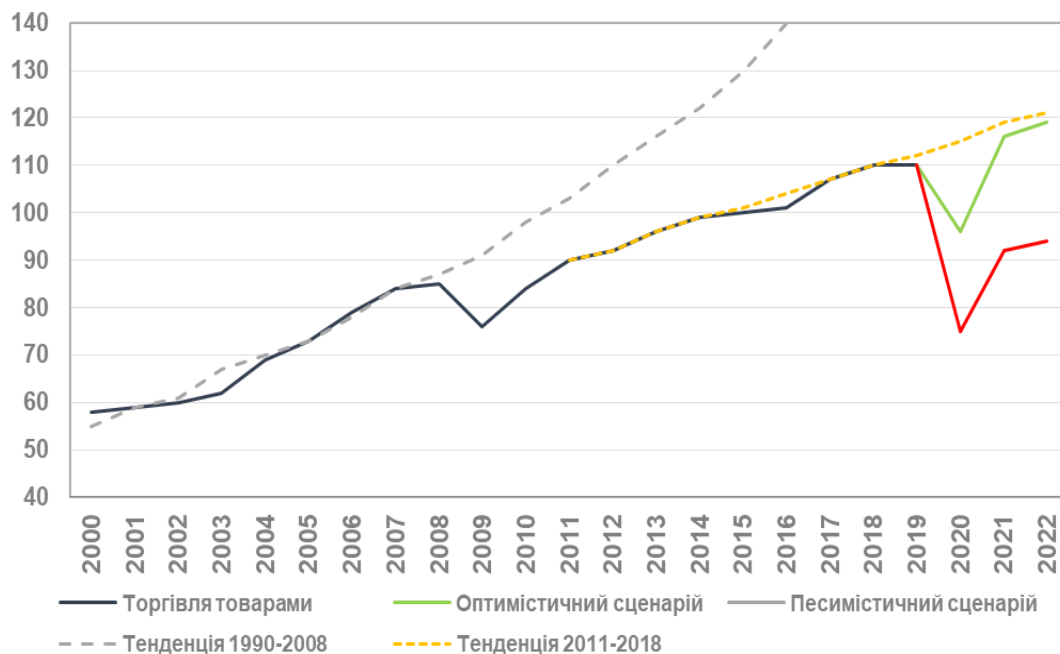

Рис. 1. Тренди розвитку світової торгівлі

Джерело: [2].

При оптимістичному сценарії відновлення буде досить значним, що наблизить торгівлю до свого пандемічного рівня (представлений пунктирною жовтою лінією), в той час як за песимістичним сценарієм передбачається лише часткове відновлення. Зокрема, спостерігається радикальне зниження обсягів торгівлі у 2020 р. за песимістичним сценарієм, але при цьому, можна побачити і настільки ж драматичний стрибок, який сприятиме наближенню торгівлі до трендів оптимістичного розвитку у 2021 або 2022 рр.

На жаль, сьогодні скорочення обсягів торгівлі є неминучим, але можливо зменшити економічні збитки. Згідно з прогнозами Світового банку, на кінець 2020 р. темпи зростання світової економіки складуть 2,5 %, що на 0,1 % вище зафіксованого в минулому році найнижчого показника з часу кризи [2]. До того ж, майбутні показники стану світової торгівлі залежать від того, наскільки затягнеться COVID-19, які заходи будуть вживати всі країни світу для його стримування та, в цілому, політичний вибір, який зроблять уряди країн для свого економічного, соціального і політичного відновлення. Хоча вже зараз більшість провідних світових організацій схиляється до думки, що коронавірус затягнеться ще не на один рік і втягне світ у глибоку глобальну економічну кризу [3]. Однак зростання може бути більш відчутним за умови зниження невизначеності через ослаблення торгових суперечностей, оскільки в цілому переважають ризики негативного розвитку ситуації. У різних за рівнями розвитку країнах спостерігається стрімке сповільнення зростання продуктивності праці. У цих умовах стає ще більш необхідним відновлення простору для маневру в макроекономічній політиці і проведення реформ, які стимулювали б подальше підвищення продуктивності.

Таблиця 1

**Темпи росту світової економіки у 2016-2019 рр.
та глобальні перспективи на 2020-2022 рр., %**

Країна	Роки						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Світ	2,6	3,2	3,0	2,4	2,5	2,6	2,7
Країни з розвинуеною економікою	1,7	2,4	2,2	1,6	1,4	1,5	1,5
Країни, що розвиваються	4,2	4,5	4,3	3,5	4,1	4,3	4,4
Східна Азія і Тихоокеанський басейн	6,4	6,5	6,3	5,8	5,7	5,6	5,6
Європа і Центральна Азія	1,9	4,1	3,2	2,0	2,6	2,9	2,9
Латинська Америка і Карибський басейн	-0,3	1,9	1,7	0,8	1,8	2,4	2,6
Бл. Схід і Пн. Африка	5,3	1,1	0,8	0,1	2,4	2,7	2,8
Південна Азія	8,1	6,7	7,1	4,9	5,5	5,9	6,0
Африка на пд. від Сахари	1,3	2,7	2,6	2,4	2,9	3,1	3,3

Джерело: [4].

З наведеної таблиці видно, що прогнозується не досить оптимістичний сценарій розвитку світової економіки. Згідно з прогнозами для Східної Азії, в 2021 р., темпи зростання економіки регіону знизяться до 5,6 %, що стане відображенням триваючого в цьому році помірному уповільненню в Китаї (до 5,9 %), яке відбувається на тлі складнощів всередині країни і за кордоном, в тому числі – наслідків торговельних суперечок з США. Так, наприклад, промислове виробництво Китаю впало на 13,5 % у порівнянні з попереднім роком, роздрібні продажі – на 20,5 %, обсяг інвестицій – на 24,5 %, а безробіття зросло до 6,2 %. Очікується, що показники економічного зростання в регіоні без урахування Китаю

трохи підвищуються – до 4,9 %, оскільки в цілому сприятлива ситуація у фінансовій сфері, що склалася завдяки низькій інфляції і стійкому припливу капіталу в деякі країни (В'єтнам, Камбоджа, Таїланд і Філіппіни) матиме позитивний вплив на внутрішній попит, а в сфері інфраструктури розгорнеться реалізація великих державних проектів (Таїланд і Філіппіни). Сприятливий вплив на економічне зростання в регіоні також зробить зниження ступеня невизначеності у світовій торговій політиці і помірне пошвавлення торговельних потоків [4].

Передбачається, що в Європі і Центральній Азії темпи економічного зростання в 2021 р. зміцніють до 2,9 % за умови стабілізації цін на основні сировинні товари, а також відновлення темпів зростання економіки Туреччини (до 3 %) і Росії (до 1,6 %). У країнах Центральної Європи темпи економічного зростання, як очікується, сповільняться до 3,4 % на тлі ослаблення ефекту заходів бюджетної підтримки і збереження демографічних проблем, тоді як економіка країн Центральної Азії, згідно з прогнозами, буде стрімко зростати високими темпами завдяки здійсненню структурних перетворень. Очікується, що на Західних Балканах темпи економічного зростання зміцніють до 3,6 % – хоча на цей прогноз можуть вплинути наслідки спустошливих землетрусів, а на Південному Кавказі зростання економіки сповільниться до 3,1 % [4].

Завдяки міцніючим темпам економічного зростання в найбільших країнах і збільшенню внутрішнього попиту на рівні регіону, прогнозується зростання економіки Латинської Америки і Карибського басейну до 2,4 %. Завдяки інвестиціям та поступовому пом'якшенню умов кредитування буде спостерігатися прискорення темпів зростання економіки в Бразилії до 2 %. Темпи економічного зростання в Карибському басейні, як очікується, прискоряться до 5,6 % головним чином завдяки розробці морських нафтових родовищ в Гайані. На Близькому сході та у Північній Африці очікується незначне підвищення темпів зростання, в середньому – до 2,7 %, в основному, за рахунок приросту інвестицій і поліпшення ділового клімату. Тоді як темпи зростання економік країн-імпортерів нафти, як очікується, підвищаться до 4,4 % [4].

Таким чином, вплив коронавірусу на світову торгівлю обумовив входження глобальної економіки в рецесію, сприяв скороченню інвестиційних вкладень через панування песимістичних настроїв у світі, девальвації національних валют тощо. Проте, негативним чином пандемія змінила і соціальну сферу життя, забезпечивши необхідність соціального дистанціювання, невизначеність та загрозу втрати робочих місць, що впливає на рівень життя та спроможності населення забезпечити себе необхідними для життя продуктами і товарами першої необхідності.

Висновки. Отже, поширення пандемії призвело до серйозних змін у системі глобальної економіки, які стосуються як макро-рівневих відносин та суб'єктів глобальної економіки, так і життєдіяльності домогосподарств і дрібних суб'єктів бізнесу. Вихід зі сформованої ситуації потребує консолідації зусиль та активізації механізмів підтримки на національному та глобальному рівнях. Показовим прикладом реагування на сучасні глобальні виклики, зокрема, у торговельній сфері, є Бразилія, США, Аргентина, ЄС. Ці країни в контексті захисту від пандемії здійснили такі заходи у торговельній сфері, як тимчасове скасування імпорتنних тарифів на певні засоби індивідуального захисту; зниження імпорتنних тарифів (з 10 % до 5 %) на медичні та хірургічні інструменти та апарати; тимчасове запровадження вимог щодо ліцензування експорту медичних вентиляторів (апарат штучного дихання) тощо.

Список використаної літератури:

1. Глобальна торгівля під час коронакризи : могло бути гірше. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://lb.ua/economics/2020/08/06/463343_globalna_torgivlya_pid_chas.ht

2. World Trade Organization. Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm?fbclid=IwAR3gGT_7uwIBAB6irDXCR6t1dvTt1JR5WtJ9CCHzIDxIm2JdGV-E7ZgdoWw
3. Огляд змін у міжнародній торгівлі: тренди, тенденції, виклики 2020 COVID-року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodniy-arbitrazh-ta-adr/oglyad-zmin-u-mizhnarodniy-torgivli-trendi-tendenciyi-vikliki-2020-covidroku-.html>
4. Global Economic Prospects. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/global-economic-prospects>

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА –ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З НАСЛІДКАМИ ПАНДЕМІЇ

Матюшенко Діана,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»²⁵

Постановка проблеми. Протягом останнього року очевидним фактом стали прояви негативних наслідків глобалізації – швидке поширення вірусу та супутніх загрозливих соціально-економічних явищ та процесів. Відомо, що під час пандемії померло понад 0,5 млн людей. Робочі години у всьому світі скоротилися більше, ніж на 10 %. У світі, де 1,3 млрд осіб не мають доступу до сучасних енергослуг, 2,5 млрд не мають можливості пити чисту воду, 800 млн живуть в бідності, а кожен дев'ятий голодує. Молоді некваліфіковані працівники ризикують залишитися без роботи на тривалий час, а число голодуючих до кінця цього року може досягти 265-ти млн осіб [4]. В сукупності ці чинники призводять до загострення глобальних проблем і стимулюють початок нової економічної кризи. Традиційно наслідки глобальних економічних криз є більш відчутними для країн з нижчим рівнем розвитку. Однак спільним шляхом подолання кризових явищ для країн усіх рівнів розвитку є інтенсифікація споживання ресурсів. Втім, зважаючи на актуальність екологічної кризи у світі, даний спосіб антикризової боротьби нині є вкрай загрозливим. В зазначених умовах інструментом нівелювання соціально-економічних наслідків пандемії може стати «зелена» економіка.

Концептуальні основи «зеленої» економіки активно досліджують вітчизняні і зарубіжні учені, такі як Є. Барбієр, А. Марканді, Д. Піарс, Ю. Бережна, І. Бистряков, Б. Данилишин, Л. Мусіна, А. Мартинюк, Н. Шлапак та ін.

Виклад основного матеріалу. «Зелена» економіка – це нова течія в економіці, для якої характерним є захист та збереження довкілля, шляхом зменшення викидів вуглекислого газу в атмосферу. Для цього напряму економіки в пріоритеті є перехід до раціонального використання природних ресурсів та забезпечення економічного зростання держави.

Метою розвитку «зеленої» економіки є створення сприятливого середовища для соціального і економічного прогресу. «Зелена» економіка повинна імплементуватися відповідно до системи принципів, основними з яких є:

- рівність і справедливість в рамках одного покоління і між поколіннями;
- відповідність принципам сталого розвитку;

²⁵ Науковий керівник: к.е.н., доцент Прокопчук О.А.

- врахування соціальних та екологічних наслідків;
- усвідомлення цінності соціального і природного капіталу;
- ефективність використання ресурсів, стійке споживання і виробництво;
- необхідність відповідати макроекономічним цілям за рахунок створення «зелених» робочих місць, підвищення рівня конкуренції і зростання в основних галузях [2].

Дані принципи можна застосувати як інструмент боротьби з наслідками пандемії, зокрема, і в Україні, інвестуючи кошти в «озеленення» економіки, що гарантуватиме протягом певного періоду вищі річні темпи зростання економіки України. «Зелена» економіка – це спосіб підвищити добробут населення, завдяки чому буде відновлено соціальну рівність.

«Зелений» напрямок розвитку слугуватиме розвитку економіки та зростанню добробуту суспільства, в той же час, скоротивши ризики для екології, таких як: зміна клімату чи нестача водних ресурсів. Дотримання курсу «зеленої» економіки в умовах пандемії дозволить стабілізувати економічну систему, зокрема - підвищити конкурентоспроможність України; подолати безробіття, спричинене кризою; урівноважити стан національної економіки, збалансувавши ресурси та їх використання.

Активізацію «зеленого» зростання в Україні можна забезпечити шляхом:

- екологізації політичних рішень та практичного вираження масштабних урядових ініціатив щодо переходу від енергетично залежної економіки до інноваційної та низьковуглецевої;
- удосконалення законодавчого забезпечення з метою стимулювання ресурсозбереження та впровадження екологічно чистих технологій;
- розбудови економічного фундаменту зростання за рахунок «озеленення» ВВП та усунення природно ресурсних субсидій, а також активного залучення бізнес-сектора;
- налагодження ефективного діалогу України із західними партнерами щодо плідної взаємодії у сфері «озеленення» економіки [3].

На державному рівні вже існує комплекс стратегічних документів, які вказують на перехід до «зеленого» зростання економіки, і наявність певної динаміки розвитку «зеленої» економіки. На даному етапі в Україні на експертному рівні відбувається уточнення цільових орієнтирів проектів програмних документів розвитку країни, зокрема Енергетичної стратегії України до 2035 року; вносяться зміни до чинної Екологічної стратегії на період до 2020 року; розпочато роботу над Стратегією низьковуглецевого розвитку до 2050 року та Стратегією розвитку промислового комплексу до 2025 року. Ці документи тісно пов'язані між собою та мають сприяти «зеленому» зростанню економіки України, що базується на ефективному використанні всіх факторів виробництва та впровадженні енерго- та ресурсоефективних технологій, екологічних інновацій [3].

Висновки. Підсумовуючи, можна сказати, що в умовах пандемії питання «зеленої» економіки є актуальним, адже цей напрям розвитку забезпечить позитивні зміни та зростання у всіх галузях економіки. Україна повинна акцентувати свою увагу на “зеленій економіці”, яка може стати одним з головних інструментів у подоланні наслідків пандемії та екологічної кризи. Нашій країні необхідно перетворити традиційну економіку на енергоефективну, що дозволить поєднати економічні та соціальні потреби населення, не завдаючи шкоди довкіллю.

Список використаної літератури:

1. Квач Я. П. «Зелена економіка»: можливості для України / Я. П. Квач, К. В. Фірсова, О. Г. Борісов. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/12.pdf>.

2. Чмир О. С. „Зелена” економіка: сутність, цілі та базові принципи. О. С. Чмир, Н. П. Захаркевич. Економічний вісник Донбасу № 3 (33). 2013. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf>.
3. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні. Т. П. Галушкіна, Л. А. Мусіна, В. Г. Потапенко та ін. Видавничий дім «Гельветика». 2017. URL: <http://www.dea.edu.ua/img/source/Book/1.pdf>.
4. Дудар С. Глобальні цілі сталого розвитку. Copyright: copyright: 2014-2016 Центр Знань. 2019. URL: <http://knowledge.org.ua/uk/cili-stalogo-rozvitku/>.

РОЗДІЛ 4

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРІОРИТЕТИ ТА ВЕКТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СВІТОВИЙ ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Яневич Ольга,
студентка ОП «Міжнародні економічні відносини»²⁶

Постановка проблеми. На сьогодні роль екологічного менеджменту є дійсно важливою, тому що сучасні екологічні проблеми займають чи не найголовніше місце в світі. Людство стурбоване низкою екологічних проблем, таких як зміна клімату, поява озонових дірок, забруднення повітряного та водного середовища, вирубка лісів та інші. На фоні цих проблем виникла необхідність у створенні механізму, який буде контролювати та боротися з забрудненням навколишнього середовища. Саме таким механізмом є екологічний менеджмент, який є засобом оптимізації підприємництва у сфері екологічної безпеки та розвитку ринку екологічних послуг.

Виклад основного матеріалу. В загальному значенні екологічний менеджмент це тип управління, який зорієнтований на розвиток екологічно відповідального виробництва і культури життєдіяльності людей та побудований на соціально-економічному мотивуванні гармонії відносин між людиною та природою. Завдяки екологічному менеджменту є можливість вдосконалювати екологічну та економічну діяльність, а також зменшувати ризики для навколишнього середовища [1].

Основними перевагами екологічного менеджменту є:

- можливість досягти еколого-економічної ефективності за рахунок підвищення якості довкілля і продукції, та економії та збереження сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів;
- вироблення екологічно чистої продукції;
- можливість здобування нових ринків;
- створення довіри у відношеннях з інвесторами, споживачами;
- привернення уваги міжнародних екологічних організацій та розвиток нових відносин з діловими партнерами за кордоном [2].

Підприємство, що впроваджує у свою діяльність екологічний менеджмент, має можливість не лише активно реагувати на екологічні проблеми, що можуть виникати у результаті його діяльності, а реалізовувати комплекс превентивних заходів щодо запобігання екологічних проблем та мінімізації шкідливого впливу на навколишнє природне середовище.

Підприємства, що виготовляють екологічно чисті товари використовують міжнародні стандарти сертифікації та маркування. Основним таким стандартом є серія ISO 14000, який був розроблений в 1996 році. Основною ціллю системи стандартів є сприяння забезпеченню зменшення несприятливого впливу на довкілля. Така екологічна сертифікація продукції належить до добровільних видів сертифікації і здійснюється шляхом перевірки органами із сертифікації процесу виробництва на предмет відповідності екологічним нормам. За її

²⁶ Науковий керівник: к.е.н., доцент Прокопчук О.А.

результатами підприємства можуть отримати сертифікати встановленого зразка і дозвіл на право маркування продукції екологічним знаком відповідності.

Екологічне маркування підпорядковується міжнародним стандартам серії ISO 14020 “Екологічні маркування та декларації”. Під екологічним маркуванням розуміється коротко і точно сформульований напис, символ чи зображення, що нанесене на етикетку або пакування продукції чи наведене у документації на продукцію з зазначення певної екологічної характеристики продукції, компонента або пакування [3]. Його метою є стимулювання бізнес-суб’єктів щодо зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище та здоров’я споживачів шляхом дотримання екологічних норм у процесі виробництва товарів та послуг.

У міжнародній та вітчизняній практиці використовуються три типи екознаків, що інформують:

1. Продукція екологічно чиста і безпечна для природи, здоров’я та життя споживачів, їхнього майна (для отримання такого виду маркування компанія повинна пройти експертизу (сертифікацію) і довести екологічну безпеку та високу якість своєї продукції) [5].

2. Методи виробництва та переробка продукції та тари (призначено для інформації про способи, що запобігають забрудненню навколишнього середовища. Можуть містити заклики не забруднювати навколишнє середовище упаковками, здавати їх на повторну переробку або складати в спеціальні сміттєзбиральники) [5].

3. Небезпека для навколишнього середовища (такі знаки характеризують небезпеку продукції для навколишнього середовища. До них належать попереджувальні символи) [5].

Екологічні знаки засвідчують, що товар є екологічно чистим та безпечним для довкілля та здоров’я населення і є орієнтиром для екологічно свідомих та відповідальних споживачів.

На сьогодні, більшість українських підприємств лише пристосовуються до вже існуючих норм та міжнародних нормативно-правових актів у сфері ресурсозбереження і раціонального природокористування. В Україні система екологічного менеджменту є не досить розвинутою, але існують приклади підприємств які успішно впроваджують таку систему. До таких підприємств можна віднести: ПАТ “Київмедпрепарат” – це є одна з найбільш великих фармацевтичних компаній України, а також старішим підприємством хімікофармацевтичної промисловості України. ПАТ “Київмедпрепарат” в числі перших підприємств України успішно пройшло сертифікацію своєї системи екологічного керування на відповідність міжнародному стандарту ISO 14001:2004. Основним завданням підприємства, якому приділяється більше уваги є очищення стічних вод і повітря, а також ефективне використання енергії та води [6]. Також гарним прикладом є – ПАТ «Фармак» – це перший в Україні завод з виробництва синтетичних лікарських засобів, який забезпечує десяту частину обсягу виробництва лікарських засобів в державі. На заводі ПАТ «Фармак» впроваджена інтегрована система управління якістю та екологією. Політика підприємства демонструє прагнення випускати безпечні, якісні та ефективні лікарські засоби, та забезпечувати при цьому підвищення екологічної безпечності виробництва [7]. Ще одним гарним прикладом є ПАТ «Оболонь» – це підприємство, що відповідально ставиться до всіх аспектів своєї діяльності та його впливу на суспільство. Підприємством впроваджено інтегровану систему управління, що охоплює систему управління якістю та безпечністю продукції, екологічного керування, управління безпекою та гігієною праці [8]. Також це є ПАТ Житомирський маслозавод – компанія “Рудь” та міжнародний аеропорт “Бориспіль”.

Висновки. Основними перевагами для України у впровадженні екологічного менеджменту є:

- зменшення ресурсів та витрат виробництва внаслідок раціоналізації споживання сировини, матеріалів та природних ресурсів;
- підвищення вмотивованості працівників підприємства;
- забезпечення високої якості продукції підприємства;
- розширення ринків збуту, за рахунок виходу підприємства на зовнішні ринки;
- підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства;
- урегулювання відносин з державними органами влади, партнерами, споживачами та іншими зацікавленими особами.

Отже, екологічний менеджмент, маркування та сертифікація є індикаторами екологічної безпеки продукції. Наявність на товарах знаків екологічної сертифікації дозволяє споживачам зробити вибір продукції на користь безпечної та екологічно чистої. У свою чергу виробник отримує можливість розширювати ринки збуту продукції та збільшувати власні прибутки.

Список використаної літератури:

1. Зелене досьє “Стисло про екологічний менеджмент”. URL: https://ecolabeling.wordpress.com/ecomanagement_school/ecomanagement_definition/
2. Впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві. Екологія і здоров’я. URL: http://www.childflora.org.ua/?page_id=67
3. “Екологічне маркування”. URL: https://bib.convdocs.org/v31151/реферат_екологічне_маркування
4. Принципи впровадження екологічного маркування продукції. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162020095.pdf>
5. Знаки екологічного маркування. 2018. URL: http://osnova.com.ua/news/1451_Знаки_екологічного_маркування
6. Звіт про управління за 2018 рік ПАТ “Київмедпрепарат”. URL: <http://www.kievmedpreparat.com/files/Звіт%20про%20%20%20управління%20за%202018р..pdf>
7. У гармонії з природою: принципи “зеленої фармації” у дії завдяки вітчизняному фармвиробнику. URL: <https://www.apteka.ua/article/487426>
8. Екологія харчових виробництв на прикладі ПрАТ “Оболонь”. URL: <https://nuft.edu.ua/en/news/podiyi/ekologiya-xarchovix-virobnicztv-na-priklad-prat-%C2%ABobolon%C2%BB>

ЕКСПОРТ ДЕРЕВНИХ ПЕЛЕТІВ ДО ЄС: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

**Наумчук Віктор,
студент ОП «Менеджмент»²⁷**

Постановка проблеми. Важливою складовою концепції сталого розвитку є відмова суспільства від викопного палива та перехід до споживання альтернативних енергоджерел. Враховуючи вищезазначене, попит на дані види ресурсів з кожним роком зростає. Підтвердженням цього є той факт, що з кінця 90-х років, аналізуючи міжнародну статистику, можна відзначити ріст показників як виробництва, так і споживання відновлюваних джерел

²⁷ Науковий керівник: д.е.н., професор Данкевич В.Є.

енергії. Наразі одним із основних споживачів відновлюваних джерел енергії є країни Європейського Союзу [6]. Враховуючи значний ресурсний потенціал України, а саме, наявність лісових ресурсів, для країни відкриваються значні можливості щодо налагодження виробництва продукції з деревини та її експорту.

Інформація про стан експорту та імпорту деревини акумулюється на різних інформаційних ресурсах, одним із основних з яких є ForesSTAT. URL: <http://www.fao.org/faostat> [6]. Наразі значна кількість науковців аналізують дані інформаційні джерела та досліджують питання пов'язані з експортом та імпортом деревини. Науковці наголошують на необхідності організації менеджменту на лісогосподарських підприємствах. На думку Шкільняка М.М: менеджмент є самостійним видом професійної діяльності, головним завданням якого є досягнення організацією поставлених цілей шляхом ефективного використання усіх видів ресурсів за допомогою специфічних функцій і методів управління [2]. Віноградська О.М. зазначає, що: менеджмент – інтеграційний процес, за допомогою якого професійно підготовлені фахівці – менеджери формують організації й управляють ними шляхом постановки цілей і розробки способів їхнього досягнення [3]. В свою чергу Стахів О.Г. зазначає, що менеджмент – це процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації для досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, потрібних для ефективного виконання завдань [4]. Даним питанням також присячені публікації зарубіжних вчених, де значна увага приділяється специфіці управління лісовими ресурсами в умовах сучасних глобальних викликів [7-10].

Метою публікації є дослідження сучасних тенденцій та перспектив для України експорту деревних пелетів до ЄС.

Виклад основного матеріалу. Наразі ринок деревини розвивається стрімкими темпами. Одним з видів діяльності, в якому слід прикласти зусиль для захоплення зовнішніх ринків і експортування продукції – виготовлення деревних пелетів або гранул. Дослідимо ціну на імпорт гранул в Європейські країни, які у 2019 році імпортували більше ніж 100 тис. т деревних пелетів за даними FAOSTAT[6] в таблиці 1. Відповідно до даних, що представлені в перших двох строчках у кожної країни ми можемо розрахувати середню ціну імпорту гранул в країну, охарактеризувати основних гравців на ринку.

Аналіз наявних даних щодо імпорту деревних пелетів дозволяє стверджувати, що ціни на імпорт гранул з кожним роком змінювались приблизно однаково у кожної країни та криві зміни цін майже не перетинаються. Найнижчою ціна була у Латвії і відповідно змінювалась з 2015 року від ціни 112,8 доларів за тону до 2019 року з ціною 131,1 долари за тону. При цьому імпортує Латвія порівняно не багато, в 2015 році було імпортовано 129 тисяч т, а в 2019 році – 239 тисяч т.

Найвища ціна на імпорт однієї тони гранул була у Франції і в 2015 році вона склала 256,2 долари за тону, а в 2019 році 260,5 долари за тону. При цьому імпортовано було 157 тисяч тон і 407,5 тисяч тон відповідно.

Таблиця 1

Імпорт деревних пелетів у 2015-2019 році в Європейські країни

Країна		Рік				
		2015	2016	2017	2018	2019
Данія	т	2072000	2053000	2818000	3340884	3124510
	тис. дол.	319712	298148	444972	610603	541764
	дол./т	154,3	145,2	157,9	182,8	173,4
Франція	т	157255	248861	271181	276615	407538
	тис. дол.	40296	56137	58405	72415	106173
	дол./т	256,2	225,6	215,4	261,8	260,5
	т	445790	443097	431585	375299	278380

Німеччина	тис. дол.	76037	73751	78012	78252	56983
	дол./т	170,6	166,4	180,8	208,5	204,7
Італія	т	1653604	1663820	1792547	2185579	1851689
	тис. дол.	330524	317709	361849	482889	401583
	дол./т	199,9	191,0	201,9	220,9	216,9
Латвія	т	129018	195847	195802	239000	239000
	тис. дол.	14557	22995	21075	31342	31342
	дол./т	112,8	117,4	107,6	131,1	131,1
Литва	т	83204	85929	117990	195995	241206
	тис. дол.	10355	10471	14872	29402	34894
	дол./т	124,5	121,9	126,0	150,0	144,7
Словакія	т	20651	16350	35677	227585	236612
	тис. дол.	3006	3863	2868	49207	46999
	дол./т	145,6	236,3	80,4	216,2	198,6
Словенія	т	150378	204587	175509	226275	226275
	тис. дол.	28495	38634	34154	48905	48905
	дол./т	189,5	188,8	194,6	216,1	216,1
Швеція	т	354942	267977	272260	379955	435570
	тис. дол.	46108	38055	38984	63299	71645
	дол./т	129,9	142,0	143,2	166,6	164,5
Велика Британія	т	6573192	6781608	6885238	7992230	8878007
	тис. дол.	1191424	1235944	1237290	1489482	1669885
	дол./т	181,3	182,2	179,7	186,4	188,1

Джерело: FAOSTAT [6].

Найбільше імпортували деревних пелетів Італія, Данія та Великобританія. Так, Італія в 2015 році імпортувала 1653604 т гранул, і в 2019 році цей показник сягнув відмітки в 1851689 т гранул. Данія в 2015 році імпортувала 2072000 т гранул, а в 2019 році цей показник досяг відмітки у 3124510 т гранул. І рекордсменом серед досліджуваних країн по імпорту виявилась Великобританія з показниками в 6573192 т гранул у 2015 році і в 8878007 т гранул у 2019 році. Порівнюючи ціни на імпорт тони гранул у цих трьох країн видно, що найдешевша ціна на імпорт гранул була у Данії – 154,3 долари за тону у 2015 році і 173,4 долари за тону у 2019 році. Ціна на імпорт однієї тони у Великобританії дорівнювала 181,3 долари за тону у 2015 році і 188,1 долари за тону у 2019 році. І найвища ціна на імпорт однієї тони була в Італії – 199,9 доларів за тону в 2015 році і 216,9 доларів за тону в 2019 році [6].

Тепер розглянемо експорт деревних пелетів Україною в 2015 році і в 2019 році. В 2015 році Україною було експортовано 150389 тон гранул, за 15095 тисяч доларів, тобто з ціною 100,4 доларів за тону. В 2019 році Україною було експортовано майже втричі більше гранул або 450800 тон за 55221 тисяч доларів. Тобто з ціною 122,5 долари за тону. За досліджуваний період ціна експортованої тони гранул з України була нижчою ніж ціна імпортованої тони гранул в будь-якій з досліджуваних країн кожного року починаючи з 2015. Всі досліджувані країни знаходяться в Європі і є потенційними покупцями гранул з України. Тому визначивши куди вигідніше по логістиці доставляти гранули українські підприємці повинні налагоджувати зв'язки з тими країнами і націлитись на захоплення саме тих ринків.

У сучасних умовах глобальних викликів на відділ зовнішньоекономічної діяльності лягає доволі багато завдань, таких як знаходження й вивчення ринків збуту, детального вивчення законодавства України щодо експорту обраного товару, вивчення законодавства приймаючої країни, щодо імпорту нашого товару, культурних традицій, що також важливо

для підписання угод, логістики, тому що в суму експорту однієї тони товару необхідно включити й вартість доставки.

Висновки. У результаті дослідження проаналізовано ціни на імпорт за останні п'ять років у десять європейських країн, які імпортували в 2019 році більше 100 тисяч тон деревних пелетів. Дослідженням виявлено три країни, які є потенційно вигідними для експорту пелетів з України, зі значним підвищенням експортної ціни. Адже в Данії ціна на тону пелетів в 2019 році була вищою ніж в Україні на 50,9 доларів на тону або на 41,6%, в Великобританії на 58,8 доларів на тону або на 48% і в Італії на 94,4 долари на тону або на 77%. Українські підприємці можуть шукати покупців саме з цих трьох країн, і отримувати більше прибутку, навіть з урахуванням витрат на логістику.

Список використаної літератури:

1. Фисенко І.А. Менеджмент як мистецтво управління Миколаїв: МНАУ, 2018 56 с.
2. Шкільняк М. М. Менеджмент. Тернопіль, 2017. 137 с.
3. Віноградська О. М. Менеджмент Харків: Сектор оперативної поліграфії ІОЦ ХНАМГ, 2008. 160 с.
4. Стахів О. Г. Вступ до менеджменту. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 336 с.
5. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [Електронний ресурс] Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № № 29, ст. 377. 16. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
6. ForesSTAT. URL: <http://www.fao.org/faostat/ru/#data/FT>
7. Flannigan, M. D., Stocks, B. J., & Wotton, B. M. (2000). Climate change and forest fires. *Science of the total environment*, 262(3), 221-229.
8. Folmer Krikken et al., 'Attribution of the Role of Climate Change in the Forest Fires in Sweden2018', preprint (Atmospheric, Meteorological and Climatological Hazards, 13 August 2019), <https://doi.org/10.5194/nhess-2019-206>.
9. Randerson, J. T., Liu, H., Flanner, M. G., Chambers, S. D., Jin, Y., Hess, P. G., ... & Chapin, F. S. (2006). The impact of boreal forest fire on climate warming. *science*, 314(5802), 1130-1132.
10. Casbeer, D. W., Kingston, D. B., Beard, R. W., & McLain, T. W. (2006). Cooperative forest fire surveillance using a team of small unmanned air vehicles. *International Journal of Systems Science*, 37(6), 351-360.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Соловійов Дмитро,
студент ОП «Міжнародні економічні відносини»²⁸

Постановка проблеми. За останні роки ситуація на світовому продовольчому ринку, пов'язана з українським експортом, різко змінилась. У зв'язку з війною та певними політичними складнощами, Україна стала надто ризикованою для деяких іноземних бізнесменів. Наразі український експорт та економіка в цілому знаходиться в скрутній ситуації на фоні розповсюдження світової пандемії Covid-19 та часткового призупинення роботи багатьох підприємств. Розгляд перспектив подальшої трансформації експортної

²⁸ Науковий керівник: к.е.н., доцент Усюк Т.В.

політики країни на сьогодні є актуальним питанням, беручи до уваги важливе та зростаюче місце експорту в українській економіці.

Виклад основного матеріалу. Торговельну політику держави, частиною якої є і експортна політика, можна характеризувати як сукупність дій та заходів з боку керівних органів країни, що приймаються для регулювання взаємовідносин між суб'єктами у сфері торгівлі [2]. За 6 місяців 2020 р. Україна суттєво скоротила обсяги експортних операцій, зокрема продаж товарів. За вказаний період, який ознаменувався “жорстким карантинном”, експорт товарів знизився на 6,3% (у порівнянні до першого півріччя попереднього року), або ж на 1,5 млрд дол. США [1]. Набагато суттєвіше постраждав імпорту товарів до України – показник якого скоротився на 14,3%, або на понад 4 млрд дол. США. В цілому Україна експортувала товарів на 23 млрд дол. США, при цьому імпорту склав 24 млрд дол. США. У результаті дослідження визначено, що за період першого локдауну було найбільше експортовано таких категорій товарів: продукти рослинного походження на 5,14 млрд дол. США, недорогоцінні метали та вироби з них – 4,54 млрд дол. США, зернові культури – 4,5 млрд дол. США, чорні метали – 3,89 млрд дол. США, жири та олії рослинного та тваринного походження – 2,94 млрд дол. США, мінеральні продуктів – 2,40 млрд дол. США (рис. 1) [3].

Рис. 1. ТОП-5 товарів українського експорту, початок 2020 р. [3].

Дослідження дають підстави стверджувати, що найбільшими торговельними партнерами України залишаються країни-члени ЄС, у які було експортовано товарів, за перше півріччя 2020 р., на загальну суму 8,52 млрд дол. США, або 37 % всього експорту, а імпортувала звідти на 10,34 млрд дол. США, або на 43% всього імпорту. Варто також зазначити що експорт до Китаю останніми роками дуже стрімко розвивається, у 2019 р. він перевершив експорт товарів та послуг з України до Росії. Відповідно, якщо детально досліджувати особливості розвитку зовнішньої торгівлі України у розрізі конкретних країн, то ситуація наразі перебуває в процесі зміни, що прямо свідчить на подальшу необхідну трансформацію експортної політики нашої держави з метою збільшення ринкової частки вітчизняних підприємств на нових ринках. Все більше значення для України мають ринки нових для нас країн, які раніше не мали великого значення, зокрема: Китай, Польща, Туреччина, Італія, Нідерланди, Індія, Німеччина, Угорщина та США.

З вищевказаних досліджень доцільно зробити висновок, що ситуація з розповсюдженням пандемії вірусу SARS-CoV-2 мала та має значний вплив на українську економіку, в тому числі і на здатність нашої країни до здійснення експортних операцій. Не останню роль в цьому відіграє також і закритість деяких наших торгових партнерів в міжнародній торгівлі та частковий спад промисловості, що пов'язано з карантинними

заходами через пандемію. Наразі Україна для світового споживача є державою яка здатна виробляти високоякісну та відносно дешеву сільськогосподарську та продовольчу продукцію, тому є необхідною трансформація експортної політики нашої держави в таку, яка зможе дозволити нашим виробникам експортувати більше товарів з доданою вартістю, та з поступовим освоєнням нових ринків.

Список використаної літератури:

1. Успішний експорт до Європейського Союзу. Практичний посібник для малих і середніх підприємств в Україні / У. Конст, В. Коруд, В. Мотиль та ін. ; [пер. з нім. К. Поліщук ; літ. ред. О. Федунь ; Львів. торг.-пром. палата]. – Л., 2012. – 80 с
2. Зовнішня політика держави [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://studies.in.ua/ru/geopolitika-shpargalki/2428-63-zovnshnya-politika-derzhavi.html>
3. Вінокуров Я. Як коронавірус вплинув на українську торгівлю, та чим був корисним для економіки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/yak-koronavirus-vplivuv-na-ukrayinsku-torgivlyu-ta-chim-vin-buv-korisnim-dlya-ekonomik>

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Кравчук Ніна,
студентка ОП «Економіка»²⁹**

Постановка проблеми. В умовах швидких змін ринкового середовища виникає необхідність безперервного вдосконалення процесу управління підприємством. До того ж, все більшої актуальності набуває питання пошуку нових, більш сучасних підходів до виконання функцій менеджменту з врахуванням багатогранної специфіки галузі. Беручи до уваги стратегічну важливість аграрного сектору у забезпеченні національної продовольчої безпеки, процес управління сільськогосподарськими підприємствами в сучасних умовах потребує вдосконалення, які повинні супроводжуватись не лише підтримкою на загальнодержавному рівні, але й мати економічне обґрунтування для кожного окремо суб'єкта. Зазначене є надзвичайно актуальним і важливим, що обумовило вибір теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Управління виробничою діяльністю є ключовою функцією, що дає змогу досягнути узгодженості між операціями та процесами, які виникають у життєдіяльності системи загалом. Зазначимо, що «управління» трактується науковцями як управління операціями, що взаємопов'язано з такими категоріями як «управління операціями на підприємстві», «операційний менеджмент підприємства», «система управління виробництвом», «система виробничого менеджменту». Зазначені поняття є рівнозначними й взаємозамінними, проте під «виробництвом» переважно мається на увазі виготовлення товарів й перероблення сировини. Виробничий менеджмент – це частина організації виробництва, проте вона усе більше виділяється із неї, адже основне його завдання полягає у підтримці вже створених виробничих систем у працездатному стані. Більшість авторів трактує сутність «виробничого менеджменту» як діяльність щодо управління виробничими процесами підприємства та підвищення їх ефективності. На нашу думку, також до цього визначення варто додати те, що для ефективного виробничого менеджменту необхідне

²⁹ Науковий керівник – к.е.н, доцент Яремова М.І.

ефективне використання усіх необхідних ресурсів задля створення якісної продукції для найбільш повного забезпечення потреб споживачів.

Основним елементом структури системи виробничого менеджменту можна вважати виробниче планування, спрямоване на те, щоб випуск продукції відбувався певним чином і включав планування розподілу виробничих площ, витрат сировини витрат трудових резервів, управління запасами. Загалом структура системи виробничого менеджменту може вирішувати питання створення виробничих і організаційних підструктур, вибору методу якісного управління виробництвом, сервісного обслуговування та збуту. Структура менеджменту забезпечує взаємозв'язок і єдність всіх наявних елементів та ефективне функціонування всієї системи.

Грамотно спроектована структура виробничого менеджменту гарантує ефективність роботи підприємства, безпосередньо впливаючи на організацію планування і виробництво, координацію і оперативне управління. Вона дозволяє отримувати вичерпні дані про діяльність всіх складових, здійснювати їх аналіз, порівняння та вимірювати їх. Основна мета менеджменту виробничої діяльності підприємства – використовувати принципи ефективного функціонування системи управління. Таким чином, коло питань, що вирішуються менеджментом виробничої діяльності підприємства, можна розділити на дві основні складові – створення і функціонування операційної системи. Також для підприємця важливо знати рівень ефективності його стратегічних і тактичних програм і дій. З цією метою підприємцями і їх спеціальними службами або найманими спеціалістами сторонніх консалтингових фірм регулярно і неодноразово проводяться розрахунки порівняння витрат з очікуваними або фактичними економічними результатами. В якості інструментальних засобів для цього використовуються різноманітні методи. Серед них: експертні висновки, укрупнені розрахунки, точні наукові обґрунтування проєктів і програм. В ході реалізації планів, з метою коригування стратегічних і тактичних підприємницьких рішень, застосовується порівняння витрат і результатів. Вибір конкретного інструментарію оцінки ефективної підприємницької діяльності залежить від того, про який вид підприємства або фірми йдеться: мале підприємство, кооператив, приватне, державне підприємство або акціонерне товариство. Розміри підприємства впливають на вид застосовуваного інструментарію, метод оцінки ефективності його діяльності. Дрібні підприємства, переважно, не мають у своєму розпорядженні фахівців для точних і різноманітних розрахунків ефективності, тому, як правило, використовуються укрупнені і експертні методи оцінки.

Найважливіший індикатор менеджменту виробничої діяльності підприємства є показник результативності, який розраховується як співвідношення вартості реалізованої продукції і витрат на виробництво. При цьому вартість реалізованої продукції за поточний період може змінюватися в залежності від обсягу зростання виробленої та реалізованої продукції і зміни ціни на продукцію. Виробничі витрати є добуток суми витрат на одиницю продукції і кількості випущеної продукції. Витрати в розрахунку на одиницю продукту визначаються нормою витрати ресурсів і ціни на конкретний вид ресурсів.

На розмір виробничих витрат впливає:

- зміна обсягу виробництва;
- зміна ціни на ресурси;
- зміна норми витрачання ресурсів в розрахунку на одиницю продукції;
- асортимент продукції, що випускається .

Оцінка ефективності системи управління виробництвом може бути заснована на системі показників 1) які характеризують кінцевий результат діяльності підприємства – обсяг прибутку, обсяг виробництва; 2) показники ресурсів і витрат – собівартість вцілому, матеріальні витрати, фонд заробітної плати, штатна чисельність та ін. Найважливішим

способом оцінки виробничого менеджменту є порівняння фактичних і планових показників. При цьому порівняння можна здійснювати і на «вході» (порівняння показників витрат і ресурсів, які використано у виробництві), і на «виході» (порівняння показників прибутку і обсягу виробництва). Порівнявши фактичні і нормативні показники при такій структурі програми виробництва, технології і організації, можна зробити висновки щодо ефективності або неефективності системи управління виробництвом підприємства. Також оцінюється ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, його фінансовий стан.

Фінансовий стан підприємства – це наслідок усіх аспектів його виробничо-господарської діяльності, а в основі якого лежать тісно взаємопов'язані чинники: наявні активи, які забезпечують прибуток і готівку та можливості росту, тобто можливості нових капіталовкладень, які призведуть до збільшення прибутку і готівки у майбутньому. Забезпечення фінансової стійкості підприємства передбачає поєднання 4-х сприятливих характеристик його фінансового стану:

- високу платоспроможність, а саме – спроможність своєчасно розплачуватися за своїми зобов'язаннями;
- високу ліквідність балансу – достатній ступень покриття позикових пасивів підприємства активами;
- високу кредитоспроможність – спроможність відшкодування кредитів із відсотками й іншими фінансовими витратами;
- високу рентабельність, тобто прибутковість діяльності підприємства, що забезпечує необхідний його розвиток, своєчасну виплату заробітної плати та дивідендів.

Виконання цих вимог, у свою чергу, передбачає необхідність дотримання ряду найважливіших балансових пропорцій, витримати які складно.

Отже, система управління виробництвом – це система організаційно-економічного типу, яка відповідає за забезпечення ефективної діяльності для досягнення поставлених цілей. Іншими словами, сама характеристика системи управління містить певну мету функціонування. Ця мета може бути досягнута при виконанні наступних умов:

- ефективність всіх організаційних процесів – отримання найкращого результату на одиницю витрат відповідного виду ресурсів;
- результативність організаційних процесів – гарантія досягнення запланованого результату;
- превентивність організаційних систем – здатність запобігати різним загрози до того моменту, як з'явиться необхідність прийняття крайніх заходів з метою їх нейтралізації.

Висновки. Таким чином, кожне підприємство потребує інструментарію щодо оцінки ефективності його діяльності задля успішного управління та виконання поставлених цілей. Загальна маса розрахунків ефективності зростає у випадках висунення підприємством мети проникнення на нові ринки. У систематичних і регулярних розрахунках ефективності зацікавлені такі підрозділи системи управління, як служба маркетингу, технічні служби, проектувальники та ін., які передбачають економічні, соціальні, технічні обґрунтування проектних рішень.

Список використаної літератури:

1. Єгупов Ю. А. Аналіз досягнення економічних критеріїв у процесі формування виробничої програми підприємства. Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. Ч. I. К.: КНЕУ, 2010. С. 288–291.
2. Кафка С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку. Вісник ЖДТУ. 2013. Вип. 1 (63). С. 87–92.
3. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: підручник. К.: Знання, 2008. 487 с.
4. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 679 с.

5. Коріненко В. А. Методичний підхід до аналізу фінансових результатів діяльності в підприємствах АПК. Ефективна економіка. 2016. № 4. С. 179.
6. Красільнікова К. Є. Економічна сутність виробничих потужностей підприємств та фактори, що їх визначають. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2014. № 6. Ч. 1. С. 16–18.
7. Кулакова С. Ю. Економічний зміст ефективності виробничої діяльності підприємства та чинники, що її забезпечують. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 3, Т.1. С. 121–124.
8. Мазур І. М. Регулювання виробничої потужності підприємства в системі управління ефективністю виробництва. Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. 2005. Вип. 207. С. 114–123.

Матеріали студентської наукової конференції – 2020

Комп'ютерний набір та верстка – І.В. Горбачова

Роздруковано з оригінала-макета замовника

Гарнітура Times New Roman
Поліський національний університет, 2020 р.
10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7